

KIERTOTALOUS

HIENO SANA SILLE, ETTÄ KAIKEN
VOI TEHDÄ FIKSUMMIN.

Sisältö

Hallinnointi	3
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2015	3
Palkka- ja palkkioselvitys	15
Hallituksen toimintakertomus	19
Tilinpäätös	36
Konsernin tuloslaskelma	36
Laaja konsernin tuloslaskelma	37
Konsernitase	38
Konsernin rahavirtalaskelma	40
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	41
Tilinpäätöksen liitetiedot	42
Emoyhtiön tuloslaskelma	88
Emoyhtiön tase	89
Rahoituslaskelma	91
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	92
Voitonjakoehdotus	102
Tilintarkastuskertomus	103

HALLINNOINTI 2015

Hallinnointi

Lassila & Tikanoja Oyj on Suomessa rekisteröity julkinen osakeyhtiö, joka on listattu Nasdaq Helsinki Oy:ssä. Lassila & Tikanoja noudattaa päätöksenteossaan ja hallinnossaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia muita säädöksiä sekä Lassila & Tikanoja Oyj:n yhtiöjärjestystä.

Lisäksi Lassila & Tikanoja noudattaa Nasdaq Helsinki Oy:n sisäpiiriohjetta ja Suomen listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevaa Corporate Governance -suositusta.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2015

Lassila & Tikanoja Oyj (L&T) noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistyksen 15.6.2010 antamaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. L&T ei ole poikennut koodin suosituksista. Koodi on saatavilla Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n kotisivuilla osoitteessa www.cgfinland.fi.

Tämä selvitys on laadittu hallinnointikoodin suosituksen 54 mukaisesti. Selvitys esitetään hallituksen toimintakertomuksesta erillisenä. L&T:n tarkastusvaliokunta on käsitellyt selvityksen.

Konsernitilinpäätös ja osavuositarkastukset on laadittu EU:n hyväksymien IFRS-raportointistandardien, arvopaperimarkkinain, Finanssivalvonnan asettamien standardien ja Nasdaq Helsingin sääntöjen mukaan. Toimintakertomuksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu kirjanpitolakia ja kirjanpitolautakunnan ohjeita ja lausuntoja.

Hallinnosta ja toiminnasta vastaavat yhtiökokous, hallitus ja sen kaksi valiokuntaa sekä toimitusjohtaja johtoryhmän avustamana.

Yhtiökokous

Yhtiökokous on Lassila & Tikanoja Oyj:n ylin päättävä elin. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain mukaan kuuluvista tehtävistä, kuten tilinpäätöksen vahvistamisesta ja osingonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle sekä hallituksen ja tilintarkastajan valinnasta ja heille maksettavista palkkioista.

Varsinainen yhtiökokous pidetään vuosittain huhtikuun loppuun mennessä. Ylimääräinen yhtiökokous kutsutaan tarvittaessa koolle käsittelemään tiettyä yhtiökokoukselle tehtyä ehdotusta. Yhtiökokouksen kutsuu koolle yhtiön hallitus.

Lassila & Tikanoja Oyj:n kullakin osakkeella on yksi ääni. Äänioikeutta on yhtiöjärjestyksellä rajoitettu niin, ettei kukaan osakkeenomistaja ole yhtiökokouksessa oikeutettu äänestämään enemmän kuin yhdellä viidesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä.

Osakkeenomistajat kutsutaan yhtiökokoukseen yhtiön internetsivuilla julkaistavalla yhtiökokouskutsulla. Hallituksen ehdotukset yhtiökokoukselle sekä kokouskutsu julkistetaan myös pörssitiedotteena. Lisäksi hallituksen niin päättaessä yhtiö voi samassa määräajassa julkaista tiedon yhtiökokouksen ajasta ja paikasta sekä yhtiön internetsivujen osoitteen sanomalehdessä. Hallitukseen ehdolla olevat henkilöt ja ehdotus

yhtiön tilintarkastajaksi julkistetaan yhtiökokoukseen yhteydessä tai erillisenä pörssitiedotteena ennen yhtiökokousta.

Yhtiökokoukseen ja yhtiökokousasiakirjat ovat saatavilla viimeistään 21 päivää ennen yhtiökokousta yhtiön internetsivuilla osoitteessa www.lassila-tikanoja.fi/yritys/sijoittajat/yhtiokokous/.

Hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, päävastuullinen tilintarkastaja ja hallituksen jäseneksi ehdolla olevat henkilöt ovat läsnä yhtiökokouksessa, ellei poissaoloon ole pätevää syytä.

Yhtiökokouksen pöytäkirja liitteineen on saatavilla yhtiön internetsivuilla viimeistään kahden viikon kuluttua yhtiökokouksesta.

Yhtiökokous vuonna 2015

Varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä 18.3.2015. Siihen osallistuneet osakkeenomistajat edustivat 43,7 prosenttia äänistä. Kaikki hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja päävastuullinen tilintarkastaja olivat läsnä.

Hallitus

Yhtiöjärjestyksen mukaan Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitukseen kuuluu vähintään kolme ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenet valitsee varsinainen yhtiökokous. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy vaalia seuraavan ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallitukseen ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 70 vuotta. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hallituksen jäsen ehdokkaiden henkilötiedot ovat saatavilla yhtiön internetsivuilla ennen yhtiökokousta.

Toimitusjohtaja osallistuu hallituksen kokouksiin asioiden esittelijänä ja lakiasiainjohtaja hallituksen sihteerinä.

Hallitus arvioi toimintaansa ja työskentelytapojaan tekemällä vuosittain itsearvioinnin.

Hallitus on arvioinut jäsentensä riippumattomuuden hallinnointikoodin suosituksen 15 mukaisesti. Kaikki hallituksen jäsenet ovat riippumattomia sekä yhtiöstä että merkittävistä osakkeenomistajista.

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus päättää asioista, joilla yhtiön toiminnan laajuus huomioon ottaen on huomattava merkitys yhtiön toiminnalle. Lisäksi hallitus vastaa sille osakeyhtiölaissa, muualla säädetyistä ja yhtiöjärjestyksessä määritellyistä tehtävistä.

Hallituksella on vuonna 2015 hyväksytty työjärjestys, jota noudatetaan yhtiöjärjestyksen, Suomen lainsäädännön ja muiden säännösten ohella.

Hallituksen tehtävänä on:

- vahvistaa yhtiön tavoitteet
- päättää yhtiön strategiasta ja vahvistaa toimialastrategiat
- laatia osinkopolitiikka ja vastata osakasarvon kehittämisestä

- päättää konsernirakenteesta ja -organisaatiosta
- varmistaa johtamisjärjestelmän toiminta
- käsitellä ja hyväksyä osavuosikatsaus, konsernitalinpäätös ja toimintakertomus
- vahvistaa konsernin toimintasuunnitelma, budjetti ja investointisuunnitelma
- päättää strategisesti tai taloudellisesti merkittävistä investoinneista, yritysostoista, -myynneistä tai -järjestelyistä sekä vastuusitoumuksista ja rahoitusjärjestelyistä
- vahvistaa rahoitus-, tiedonanto- sekä riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikat sekä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet
- nimittää ja erottaa toimitusjohtaja sekä valvoa ja arvioida hänen toimintaansa
- päättää toimitusjohtajan välittömien alaisten nimitysasiat sekä palkkaus ja muut taloudelliset etuudet.

Kokouskäytäntö

Hallitus kokoontuu niin usein, kuin sen tehtävien hoitaminen vaatii. Hallitus vahvistaa vuosittain säännölliset kokouksensa. Säännöllisiä kokouksia ovat vuosittain ennen tilinpäätöksen ja kunkin osavuosikatsauksen julkistamista pidettävät kokoukset, strategiakokous, budjettikokous sekä muut hallituksen vuosiohjelmaansa vahvistamat kokoukset. Säännöllisten kokousten lisäksi hallitus voi pitää ylimääräisiä kokouksia, jotka voivat olla myös puhelinkokouksia.

Hallituksen kokouksesta laaditaan pöytäkirja, jonka allekirjoittavat kokoukseen osallistuneet hallituksen jäsenet, yhtiön toimitusjohtaja ja hallituksen sihteeri. Pöytäkirjat säilytetään yhtiön pääkonttorissa.

Toimitusjohtaja vastaa siitä, että hallitus saa käyttöönsä riittävät tiedot yhtiön toiminnan ja taloudellisen tilanteen arvioimista varten.

Toimitusjohtaja valvoo hallituksen päätösten täytäntöönpanoa ja raportoi hallitukselle niiden täytäntöönpanosta.

Hallitus vuonna 2015

Hallituksen jäsenet ovat puheenjohtaja Heikki Bergholm, varapuheenjohtaja Eero Hautaniemi, Laura Lares, Sakari Lassila ja Miikka Majjala. Hallituksen jäsenten osakeomistukset ja palkkiot on esitetty vuosikertomuksen Palkitseminen-osiossa kohdassa Hallituksen palkitseminen ja osakeomistus.

Hallituksella oli 9 kokousta vuonna 2015. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 100.

Hallitustyöskentelyn keskeisiä aihepiirejä olivat strategia ja sen toteuttamisen ohjaaminen ja tukeminen, strategisten hankkeiden seuranta, liiketoimintaportfolion kehittäminen ja riskienhallinnan ohjaaminen.

Hallituksen jäsenten kokousaktiivisuus 1.1.-31.12.2015

	Hallitus	Tarkastusvaliokunta	Henkilöstövaliokunta
Heikki Bergholm	9/9		4/4
Eero Hautaniemi	9/9	5/5	
Hille Korhonen*	2/2		1/1
Laura Lares	9/9	5/5	
Sakari Lassila	9/9	5/5	

Hallitus kokoontui 2 kertaa ennen 18.3.2015 ja 7 kertaa sen jälkeen. Tarkastusvaliokunta kokoontui kerran ennen 18.3.2015 ja 4 kertaa sen jälkeen. Henkilöstövaliokunta kokoontui kerran ennen 18.3.2015 ja 3 kertaa sen jälkeen.

* Hallituksen jäsen 18.3.2015 asti

Hallituksen jäsenet

Heikki Bergholm

s. 1956, diplomi-insinööri

Hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2011 ja jäsen vuodesta 2008, henkilöstövaliokunnan puheenjohtaja vuodesta 2011 ja jäsen vuodesta 2010, riippumaton jäsen

Keskeinen työkokemus:

Suominen Yhtymä Oyj: toimitusjohtaja 2002–2006

Entinen Lassila & Tikanoja Oyj: toimitusjohtaja 1998–2001, varatoimitusjohtaja 1997–1998, yhtymän tulosityksiköiden toimitusjohtaja 1986–1997

Lassila & Tikanoja Oy: talousjohtaja 1985–1986

Teollistamisrahasto Oy: tutkija ja kehityspäällikkö 1980–1985

Muut hallitusjäsenyydet:

Solidium Oy (2013–), Lakan Betoni Oy (1986–, pj.), Maillefer International Oy (2010–2014), Seniorirahasto Oy (2010–), Sydäntutkimussäätiö (2013–, vpj.), Sukuyhdistys Yrjö-Koskinen R.y. (2013–), Oy Ankkalampi-ankdammen Ab (2012–), Etua Oy (2008–), Liikesivistysrahaston Kannatusyhdistys Ry (2005–), Henna Ja Pertti Niemistön Kuvataidesäätiö Ars Fennica (2005–), Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiö (2003–), MB Rahastot Oy (2002–), Institutum Romanum Finlandiae (2011–2015), Ikaalisten Kylpylä Holding Oy (2010–2014), Forchem Oy (2007–2013), Componenta (2003–2012, pj.), L&T Recoil Oy (2010–2012, pj.), Helsingin pörssiklubi ry (2003–2010), Kemira Oyj (2004–2007), Pohjola-Yhtymä Oyj (2003–2005), Sponda Oyj (1998–2004) ja Suominen Yhtymä Oyj (2006–2011)

Eero Hautaniemi

s. 1965, kauppatieteiden maisteri

Oriola-KD Oyj:n toimitusjohtaja 2006–

Hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2011 ja jäsen vuodesta 2007, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja vuodesta 2011 ja jäsen vuodesta 2009, riippumaton jäsen

Keskeinen työkokemus:

GE Healthcare Finland Oy: toimitusjohtaja 2004–2005

GE Healthcare IT: Oximetry, Supplies and Accessories -liiketoiminnan johtaja 2003–2004

Instrumentarium Oyj: asiantuntija- ja johtotehtäviä 1990–2003

Muut hallitusjäsenyydet:

Kauppan Liitto (2014–), Ecostream Oy (2012–2013), L&T Recoil Oy (2010–2012), Nurminen Logistics Oyj (2009–2012)

Laura Lares

s. 1966, tekniikan tohtori

Woimistamo Oy:n toimitusjohtaja vuodesta 2012.

Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsen vuodesta 2014, riippumaton jäsen

Keskeinen työkokemus:

Kalevala Koru Oy & Lapponia Jewelry Oy: toimitusjohtaja 2007–2012

UPM Kymmene Oyj: Puutuote-toimialan myyntijohtaja ja liiketoiminnan kehitys- ja henkilöstöjohtaja 2004–2006.

Muut keskeisimmät hallitusjäsenyydet:

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (2009–), Woikoski Oy (2012–), Aalef Oy (2013–), Kr-tiimi Oy (2013–), Kinkaronkka Oy (2014–)

Sakari Lassila

s. 1955, kauppatieteiden maisteri

Indcrea Oy:n toimitusjohtaja, hallituksen jäsen ja osakas

Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsen vuodesta 2011, riippumaton jäsen

Keskeinen työkokemus:

Cupori Group Oy:n johtoryhmä 2008–2014, Cupori AB:n toimitusjohtaja 2012–2014

Carnegie Investment Bank AB, Finland Branch: johtotehtäviä 2002–2005

Alfred Berg Finland Oyj: investointipankkitoiminnan johtotehtäviä 1994–2002

Citibank Oy: yrityspankin vastaava johtaja 1991–1994

Suomen Yhdyspankki Oy: esimies- ja johtotehtäviä 1983–1991

Muut keskeisimmät hallitusjäsenyydet:

Evald ja Hilda Nissin Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja (jäsen 1987–), Aplagon Oy, hallituksen puheenjohtaja (2009–)

Miikka Maijala

s. 1967, diplomi-insinööri

Clinius Oy:n toimitusjohtaja 2006–

Hallituksen jäsen vuodesta 2010, tarkastusvaliokunnan jäsen 2010–2014, henkilöstövaliokunnan jäsen vuodesta 2014, riippumaton jäsen

Keskeinen työkokemus:

GE Healthcare Finland Oy: Business Segment Manager 2004–2006

Instrumentarium Oy (nyk. GE Healthcare Finland Oy): Director, Business Development 2000–2004

Instrumentarium Oy: myynnin, markkinoinnin ja taloushallinnon esimies- ja johtotehtäviä 1992–2000

Valiokunnat

Hallituksella on tarkastusvaliokunta ja henkilöstövaliokunta.

Tarkastusvaliokunta

Valiokunnassa on vähintään kolme jäsentä. Hallitus valitsee valiokunnan jäsenet keskuudestaan vuosittain hallituksen toimikaudeksi. Tarkastusvaliokunnan jäsenten on oltava riippumattomia yhtiöstä ja vähintään yhden jäsenen on oltava riippumaton yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Hallitus valitsee yhden jäsenistä valiokunnan puheenjohtajaksi niin ikään vuosittain hallituksen toimikaudeksi.

Tarkastusvaliokunnan jäsenillä on oltava valiokunnan tehtäväalueen edellyttämä pätevyys sekä riittävä asiantuntemus kirjanpidosta, laskentatoimesta ja tilinpäätöskäytännöistä.

Tarkastusvaliokunnalla on hallituksen vahvistama työjärjestys. Tarkastusvaliokunta kokoontuu säännöllisesti vähintään neljä kertaa vuodessa.

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on:

- konsernin taloudellisen tilanteen ja rahoitustilanteen seuranta
- yhtiön tilinpäätösraportoinnin prosessin seuranta
- yhtiön taloudellisen raportointiprosessin valvonta
- yhtiön sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuuden seuranta
- yhtiön sisäisen valvonnan toimintaperiaatteiden käsittely
- yhtiön sisäisen tarkastuksen suunnitelmien ja raporttien käsittely
- yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästäan antaman selvityksen käsittely mukaan lukien siihen sisältyvän, taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteiden kuvaus
- tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteisen tilintarkastuksen seuranta
- yhtiön tilintarkastusyhteisön riippumattomuuden arviointi
- yhtiön tilintarkastusyhteisön tarjoamien oheispalvelujen arviointi
- yhtiön tilintarkastajan valintaa koskevan päätösehdotuksen ja/tai suosituksen valmistelu
- yhteydenpito tilintarkastajaan ja tilintarkastajan tarkastusvaliokunnalle laatimien raporttien käsittely
- lakien ja määräysten noudattamisen arviointi.

Tarkastusvaliokuntaan kuuluvat 18.3.2015 alkaen puheenjohtaja Eero Hautaniemi ja jäsenet Laura Lares ja Sakari Lassila. Tarkastusvaliokunnalla oli 5 kokousta vuonna 2015. Jäsenten osallistumisprosentti oli 100.

Henkilöstövaliokunta

Hallituksen henkilöstövaliokunnassa on vähintään kaksi jäsentä. Hallitus valitsee valiokunnan jäsenet keskuudestaan vuosittain hallituksen toimikaudeksi. Jäsenten on oltava yhtiöstä riippumattomia Suomen

listayhtiöiden hallinnointikoodin tarkoittamalla tavalla. Hallitus valitsee yhden jäsenistä valiokunnan puheenjohtajaksi niin ikään vuosittain hallituksen toimikaudeksi. Kokouksia pidetään vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Henkilöstövaliokunnan tehtävänä on:

- käsitellä, arvioida ja tehdä esityksiä konsernin johdon ja henkilöstön palkkausrakenteesta sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmästä
- seurata palkitsemisjärjestelmien toimivuutta sen varmistamiseksi, että johdon palkitsemisjärjestelmät edistävät yhtiön tavoitteiden saavuttamista ja perustuvat henkilökohtaiseen suoritukseen
- käsitellä ja valmistella muita johdon ja henkilöstön palkitsemiseen liittyviä kysymyksiä ja tehdä näitä koskevia esityksiä hallitukselle
- käsitellä ja valmistella sellaisia toimivan johdon nimityskysymyksiä, jotka tulevat hallituksen päätettäväksi.

Henkilöstövaliokuntaan kuuluvat 18.3.2015 alkaen puheenjohtaja Heikki Bergholm ja jäsen Miikka Maijala. Henkilöstövaliokunnalla oli 4 kokousta vuonna 2015. Jäsenten osallistumisprosentti oli 100.

Toimitusjohtaja ja johtoryhmä

Lassila & Tikanoja Oyj:n toimitusjohtajan valitsee yhtiön hallitus. Toimitusjohtaja hoitaa juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti ja vastaa strategiaprosessista. Toimitusjohtaja on Pekka Ojanpää.

Toimitusjohtajaa avustaa yhtiön johtamisessa johtoryhmä. Johtoryhmän jäsenten osakeomistukset ja palkkiot on esitetty vuosikertomuksen Palkitseminen-osiossa kohdassa Johtoryhmän palkitseminen ja osakeomistus.

Johtoryhmän jäsenet

Pekka Ojanpää

s. 1966, kauppatieteiden maisteri

toimitusjohtaja vuodesta 2011 ja toimialajohtaja, Kiinteistöpalvelut 1.12.2015 alkaen

Kemira Oyj, Kunta ja teollisuus -segmentistä vastaava johtaja 2008–2011, Kemira Specialty -liiketoiminta-alueen johtaja 2006–2008 ja osto- ja logistiikkajohtaja 2005–2006

Nokia Oyj: hankintajohtaja 2001–2004, Nokia Hungaryn toimitusjohtaja 1998–2001, myynnin ja logistiikan päällikkötehtävissä Nokia Mobile Phonesissa 1994–1998

Muut keskeisimmät tehtävät:

Ilmarinen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö: hallintoneuvoston jäsen (2012–), Kiinteistötyönantajat ry: hallituksen jäsen (2013–), Technopolis Oy: hallituksen jäsen (2014–)

Timo Leinonen

s. 1970, hallintotieteiden maisteri

talousjohtaja vuodesta 2013

Ixonos Oyj: talousjohtaja 2008–2012

Suomen Terveystalo Oyj: talousjohtaja 2006–2008

Tieto-X Oyj: talousjohtaja 2002–2006, business controller 2000–2002

APT Sijoitus Oy: taloudellinen neuvonantaja 1999–2000

Uudenmaan verovirasto: verotarkastaja 1998–1999

Petri Salermo

s. 1970, merkonomi

toimialajohtaja, Ympäristöpalvelut vuodesta 2013

Lassila & Tikanoja Oyj: liiketoimintajohtaja, Ympäristöpalvelut 2009–2012, myyntijohtaja, Ympäristöpalvelut 2003–2009, myyntipäällikkö, Ympäristöpalvelut 2001–2003

Europress Oy: myyntijohtaja 1998–2001, myynnin päällikkötehtävät 1995–1998

Antti Tervo

s. 1978, kauppatieteiden maisteri

toimialajohtaja, Teollisuuspalvelut vuodesta 2015

Lassila & Tikanoja Oyj: hankinta- ja toimitusketjusta vastaava johtaja 2012–2014

Siemens, Luoteis-Eurooppa: Head of Commodity Management 2009–2012, projektijohtaja, hankinta & toimitusketjun hallinta 2008–2009

Siemens Oy: hankintajohtaja 2005–2009, hankintapäällikkö 2003–2005, konsultti, toimitusketjun hallinta 2001–2003

Kirsi Matero

s. 1968, kauppatieteiden maisteri

henkilöstöjohtaja vuodesta 2012

Atria Oyj: henkilösjohtaja 2010–2011

Pfizer Oy: henkilöstöjohtaja 2007–2010

Nokia Mobile Phones: henkilöstöpäällikkö 2004–2007

Nokia Mobile Phones ja Nokia Networks: henkilöstöpäällikkö, henkilöstön kehittämisasiantuntija 1998–2003

Adulta Oy: ohjelmapäällikkö 1996–1998

Shell Oil Products: tuotepäällikkö 1994–1995

Tuomas Mäkipeska

s. 1978, kauppatieteiden maisteri

kehitysjohtaja vuodesta 2012 ja toimialajohtaja Uusiutuvat energialähteet vuodesta 2015

Deloitte: liikkeenjohdon konsultti, Strategy & Operations 2005–2012

Fiskars Oyj: projektipäällikkö 2004–2005

Rieter Automotive Management AG: markkina-analyytikko 2003

Tapiola-ryhmä: talousassistentti 2000–2002

Tutu Wegelius-Lehtonen

s. 1970, tekniikan lisensiaatti

johtaja, toimitusketju 16.2.2015 alkaen

Hartwall Oy: tuotanto-toimitusketjun johtaja 2014

Rexel Finland Oy: markkinointi- ja kehitysjohtaja 2011–2014

YIT: hankinnan ja logistiikan johtotehtäviä YIT Oyj:ssä 2004–2008 sekä yhtiön Kiinteistötekniset palvelut - ja Kiinteistö- ja teollisuuspalvelut -toimialoilla 2009–2011

Ensto: tuotanto- ja logistiikkajohtaja 1998–2004

Jorma Mikkonen

s. 1963, varatuomari

yhteiskuntasuhdejohtaja vuodesta 2012

Lassila & Tikanoja Oyj: toimialajohtaja Ympäristöpalvelut 2009–2012, toimialajohtaja Teollisuuspalvelut 2000–2009

Säkkiväline Oy: hallintojohtaja 1999–2000, lakimies 1992–1999

Helsingin Suomalainen Säästöpankki: lakimies 1991–1992

Tilintarkastaja

Lassila & Tikanojan lakisääteisestä tilintarkastuksesta vastaa yhtiökokouksen valitsema tilintarkastaja KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan Lasse Holopainen, KHT.

Tilintarkastaja sopii hallituksen kanssa vuosittain tilintarkastussuunnitelmasta ja käy hallituksen kanssa läpi tilintarkastushavainnot. Päävastuullinen tilintarkastaja ja tarkastusvastuullinen tilintarkastaja ovat vähintään kerran vuodessa läsnä hallituksen kokouksessa.

Vuonna 2015 KPMG-ketjun palkkiot lakisääteisestä tilintarkastuksesta olivat 70 115 euroa. Tilintarkastukseen liittymättömistä vero-, IFRS-, ja due diligence -palveluista tilintarkastusyhteisölle ja sen kanssa samaan ketjuun kuuluville yhtiöille maksettiin 59 982 euroa.

Sisäinen tarkastus

Yhtiön oman sisäisen tarkastuksen organisaation tehtävänä on tukea yhtiötä ja sen ylintä johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation sisäisen valvonnan, riskienhallinnan sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän tuloksellisuuden ja tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Sisäinen tarkastus noudattaa toiminnassaan yleisesti hyväksyttyjä sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja, eettisiä periaatteita sekä L&T:n hallituksen hyväksymää toimintaohjetta.

Sisäinen tarkastus toimii L&T:n hallituksen tarkastusvaliokunnan ja toimitusjohtajan alaisuudessa. Se voi tarvittaessa hyödyntää myös ulkopuolista asiantuntijaa sisäisen tarkastuksen toimeksiantoihin.

Sisäpiirihallinto

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus on päättänyt, että konsernissa noudatetaan Nasdaq Helsingin sisäpiiriohjetta, ja antanut lisäksi sitä täydentävän ohjeen, joka on eräiltä osiltaan pörssin ohjetta ankarampi.

Sisäpiirirekisteritietoja ylläpidetään Euroclear Finland Oy:n SIRE-järjestelmässä. Ilmoitusvelvollisia sisäpiiriläisiä ovat hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, päävastuullinen tilintarkastaja ja johtoryhmän jäsenet. Yrityskohtaiseen pysyvään sisäpiiriin kuuluvat tehtävänsä perusteella konsernin lakiasiaintohtaja, sisäinen tarkastaja, tietohallintojohtaja ja viestintäpäällikkö sekä heidän erikseen nimeämänsä henkilöt, toimialojen johtoryhmien jäsenet, johdon assistentit, konsernin tuloksen laskemiseen ja pörssitiedotteiden laatimiseen osallistuvat henkilöt sekä muut erikseen nimetyt henkilöt. Laajoista tai muuten merkittävistä hankkeista pidetään hankekohtaisia sisäpiirirekistereitä. Sisäpiirivastaavana toimii lakiasiaintohtaja.

Sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön osakkeilla kauden päättymisen ja kyseistä kautta koskevan osavuositiedotuksen tai tilinpäätöstiedotteen julkistamisen välisenä aikana.

Lassila & Tikanoja Oyj:n ilmoitusvelvollisten sisäpiiriläisten osakkeen- ja optionomistukset ovat nähtävillä yhtiön verkkosivuilla.

Taloudellinen raportointi

Talousraportointiin liittyvät periaatteet ovat keskeinen osa L&T:n johtamisjärjestelmää (IMS). Konsernin talousraportointiprosessiin kuuluvat sekä ulkoinen että sisäinen laskenta. Jäljempänä tarkemmin selostettavat talousraportointiprosessiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät ja menettelytavat on suunniteltu sen varmistamiseksi, että yhtiön julkistamat taloudelliset raportit antavat olennaisesti oikeat tiedot yhtiön taloudesta.

Tarkastusvaliokunta

L&T:n talousraportointiprosessia ja sisäisen valvonnan järjestelmien tehokkuutta seuraa ja valvoo hallituksen tarkastusvaliokunta. L&T:n hallitus on vahvistanut tarkastusvaliokunnan työjärjestyksen. Tarkastusvaliokunta on käsitellyt L&T:n sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja yhtiön hallitus on ne hyväksynyt.

Tarkastusvaliokunta kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa ennen osavuositarkastusten ja tilinpäätöstiedotteen julkistamista. Kokouksissa tarkastusvaliokunta käsittelee konsernin talousjohtajan esittämän talousinformaation sekä osavuositarkastukset ja tilinpäätöstiedotteet. Kokouksiin kutsutaan myös tilintarkastaja. Tarkastusvaliokunnasta kerrotaan tarkemmin kohdassa Valiokunnat.

Talousraportointiprosessi L&T:llä

Merkittävä osuus L&T:n liiketoiminnasta tapahtuu Suomessa. Suomen talousraportointiprosessissa kirjanpitoon, myyntilaskutukseen, reskontriin, maksatukseen ja rahoitukseen liittyvät toiminnot on keskitetty. Toimintojen organisointi eri tiimeihin mahdollistaa talouteen liittyvien tehtävien eriyttämisen. Suomessa yhtenäistä prosessia tukevat myös keskitetty kirjanpitojärjestelmä ja yhteiset tilipuitteet.

L&T:n ulkomaisilla tytäryhtiöillä on kullakin itsenäinen taloushallinto, joka toimii konsernin taloushallinnon antamien laskentaperiaatteiden ja raportointiohjeiden mukaisesti. Ulkomaiset tytäryhtiöt raportoivat konserniin kuukausittain konsernin edellyttämän raportointipaketin. Financial controllerit valvovat ulkomaisten tytäryhtiöiden taloushallintoon liittyviä toimintoja, taloudellisia raportteja ja tilinpäätöksiä.

L&T:n konsernin taloushallinto laatii konsernin laskentaperiaatteet ja -ohjeet ja ylläpitää niitä sekä tekee raportointiaikataulut. Taloushallinto yhdistelee tytäryhtiöiden tilinpäätökset konsernitilinpäätökseksi liitetietoineen sekä laatii osavuositarkastus- ja tilinpäätöstiedotteet, viralliset tilinpäätökset ja vuosikertomuksen.

Sisäinen valvonta

Yhtiön taloudellista kehitystä seurataan kuukausittain koko konsernin kattavan operatiivisen raportointijärjestelmän avulla. Järjestelmä kattaa toteutumatietojen lisäksi budjetit, ennusteet ja investointien seurannan. L&T:n toimintaa ja talousraportteja seurataan ja verrataan budjetteihin ja ennusteisiin eri organisaatiotasolla. Konsernin johto, toimialojen ja alueiden johto sekä tulossyksiköiden johto analysoivat tulosta ja poikkeamia. Myös toimialojen business controllerit analysoivat talousraportteja ja laativat erillisselvityksiä johdon käyttöön. Controllereiden tehtäviin kuuluu myös tulosraporttien oikeellisuuden valvonta sekä tulosten analysointi.

L&T:n konsernin taloushallinto on määritellyt ja dokumentoinut ulkoisen talousraportoinnin prosessiin liittyvät kontrollitavoitteet ja kontrollipisteet vuonna 2009. Kontrollipisteet on määritelty sekä erillisyyhtiöille että konsernilaskennalle, ja ne toimivat konsernin asettamana minimivaatimuksena talousraportoinnin sisäiselle valvonnalle. Kontrollipisteet on annettu tiedoksi ulkomaisille tytäryhtiöille, ja konsernin taloushallinto arvioi ulkomaisten tytäryhtiöiden toimintaa asetettuihin kontrollipisteisiin nähden osana säännöllisiä käyntejään.

Yhtiöllä on hallituksen vahvistamat rahoitus-, tiedonanto- sekä riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikat sekä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet.

Riskienhallinta

L&T:n johtamisjärjestelmään kuuluvassa riskienhallintaprosessissa arvioidaan myös taloushallinnon prosessien riskejä. Riskiarviossa tunnistetut riskit asetetaan tärkeysjärjestykseen, niille laaditaan toimenpidesuunnitelmat ja aikataulut sekä määritellään toimenpiteiden toteuttamisesta vastaavat henkilöt. Toimenpiteiden toteuttamista seurataan vuosittain. Riskienhallintaprosessia on kuvattu tarkemmin kohdassa Riskienhallinnan järjestämisen pääpiirteet.

Riskienhallinnan järjestämisen pääpiirteet

L&T:n riskienhallinnan tavoitteena on merkittävien riskitekijöiden tunnistaminen, niihin varautuminen ja niiden optimaalinen hallinta siten, että yhtiön tavoitteet saavutetaan. Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla pyritään hallitsemaan konsernin kokonaisriskiä, ei ainoastaan yksittäisiä riskitekijöitä.

Vastuut

Hallitus hyväksyy riskienhallinnan periaatteet, valvoo riskienhallinnan toteutusta ja arvioi käytettyjen menetelmien tehokkuuden. Toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnan organisoinnista ja toteuttamisesta. Rahoitusriskien hallinnan periaatteet määritellään konsernin rahoituspolitiikassa. Vakuutusriskien hallinnan periaatteet määritellään vakuutuspolitiikassa.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi

Riskienhallintaprosessi on määritelty L&T:n johtamisjärjestelmässä. Riskit kartoitetaan osana vuosittaista strategiaprosessia toimiala- ja konsernitasolla, ulkomaisissa yksiköissä sekä kriittisiksi määritellyissä keskitetyissä toiminnoissa. Operatiivinen johto arvioi vastuualueensa strategiset, taloudelliset, operatiiviset ja vahinkoriskitekijät. Riskien merkittävyyttä arvioidaan riskimatriisin avulla ja näin ollen ne arvotetaan myös rahamääräisesti. Merkittävälle riskeille laaditaan varautumissuunnitelmat, ja toteutettavat riskienhallintatoimenpiteet vastuutetaan. Merkittävimmistä havaituista riskeistä ja niihin varautumisesta raportoidaan toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Palkitseminen

Palkka- ja palkkioselvitys

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi edellyttää palkka- ja palkkioselvityksen julkaisemista. Tämä selvitys on laadittu hallinnointikoodin suosituksen 47 mukaisesti.

Hallituksen palkitseminen ja osakeomistus

Hallituksen jäsenten palkkioista päättää yhtiökokous etukäteen vuodeksi kerrallaan.

Vuonna 2015 hallituksen puheenjohtajalle päätettiin maksaa 46 250 euroa, varapuheenjohtajalle 30 500 euroa ja jäsenille 25 750 euroa vuodessa. Palkkiot maksetaan siten, että vuosipalkkiosta 40 prosenttia maksetaan yhtiön hallussa olevina tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, markkinoilta hankittavina Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeina ja 60 prosenttia maksetaan rahana. Osakkeet luovutetaan hallituksen jäsenille ja tarvittaessa hankitaan markkinoilta suoraan hallituksen jäsenten lukuun 14 kaupankäyntirajoituksista vapaan arkipäivän kuluessa yhtiökokouksesta. Lisäksi hallituksen puheenjohtajalle maksetaan kokouspalkkioina 1 000 euroa, hallituksen varapuheenjohtajalle 700 euroa ja kullekin jäsenelle 500 euroa kokoukselta. Hallituksen asettamien valiokuntien puheenjohtajalle ja jäsenille maksetaan myös kokouspalkkioita, valiokunnan puheenjohtajalle 700 euroa kokoukselta ja kullekin jäsenelle 500 euroa kokoukselta.

Hallituksen jäsenet eivät kuulu yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien piiriin eikä heillä ole eläkesopimuksia yhtiön kanssa.

Vuonna 2015 hallituksella oli 9 kokousta, tarkastusvaliokunnalla 5 kokousta ja henkilöstövaliokunnalla 4 kokousta.

Hallituksen puheenjohtaja on Heikki Bergholm. Varapuheenjohtaja on Eero Hautaniemi.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja on Eero Hautaniemi ja jäsenet Laura Lares ja Sakari Lassila.

Henkilöstövaliokunnan puheenjohtaja on Heikki Bergholm ja jäsen Miikka Maijala.

Hallitukselle maksettiin vuodelta 2015 yhtiökokouksen päättämät palkkiot.

Hallituksen jäsenille ajalta 1.1.-31.12.2015 maksetut palkkiot

	Vuosipalkkio, euroa*	Kokouspalkkiot, euroa	Yhteensä vuonna 2015, euroa	Yhteensä vuonna 2014, euroa
Heikki Bergholm	46 250	11 800	58 050	62 050
Eero Hautaniemi	30 500	9 800	40 300	41 700
Hille Korhonen*	-	1 500	1 500	34 250
Laura Lares	25 750	7 000	32 750	32 750
Sakari Lassila	25 750	7 000	32 750	34 750
Miikka Maijala	25 750	6 500	32 250	34 250

* 40 % maksetaan yhtiön hallussa olevina tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, markkinoilta hankittavina Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeina.

* Hallituksen jäsen 18.3.2015 asti

Hallituksen jäsenten omistamat osakkeet

	31.12.2015	% osakkeista ja äänimäärästä	1.1.2015
Heikki Bergholm	825 885	2,13 %	824 800
Eero Hautaniemi	12 335	0,03 %	11 620
Laura Lares	1 323	0,00 %	719
Sakari Lassila	10 606	0,03 %	10 002
Miikka Maijala	72 510	0,19 %	71 906
Yhteensä	922 659	2,38 %	81 908

Johtoryhmän palkitseminen ja osakeomistus

Toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan välittömien alaisten palkoista, palkkioista ja muista eduista päättää hallitus. Hallituksella on henkilöstövaliokunta, jonka tehtävänä on muun muassa käsitellä ja valmistella muita johdon ja henkilöstön palkitsemiseen liittyviä kysymyksiä ja tehdä näitä koskevia esityksiä hallitukselle.

Toimitusjohtajan ja muun johtoryhmän palkitsemisjärjestelmä koostuu kiinteästä kuukausipalkasta luontoisetuineen, tulospalkkiosta sekä osakepohjaisesta kannustinohjelmasta.

Toimitusjohtaja ja muu johtoryhmä kuuluvat yhtiön avainhenkilöstölle suunnattujen osakepohjaisten kannustinohjelmien piiriin. Hallitus päättää palkitsemisperusteet vuosittain. Vuodelta 2015 maksettava mahdollinen palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen. Palkkio vastaa enimmillään 4–12 kuukauden palkkaa palkkion saajan tehtävästä riippuen. Päätöksen palkitsemisesta tekee hallitus henkilöstövaliokunnan esityksen perusteella.

Lisäksi käytössä on tulospalkkiojärjestelmä, jonka perusteet hallitus hyväksyy vuosittain etukäteen. Tulospalkkion suuruus perustuu operatiivisen toiminnan liikevoittoon ja se vastaa enintään 3–6 kuukauden palkkaa palkkion saajan tehtävästä riippuen. Päätöksen palkitsemisesta tekee hallitus henkilöstövaliokunnan esityksen perusteella.

Toimitusjohtajalle ja johtoryhmälle ei makseta erillisiä palkkioita tytäryhtiöiden hallitusten jäsenyyksistä.

Toimitusjohtajalle ja johtoryhmälle ei makseta lisäeläkettä.

Toimitusjohtajasopimus

Toimitusjohtajan kanssa on tehty kirjallinen toimitusjohtajasopimus. Sopimuksen mukaan toimitusjohtajan irtisanomisaika on yhtiön irtisanoessa kuusi kuukautta ja toimitusjohtajan irtisanoutuessa kuusi kuukautta. Yhtiön irtisanoessa toimitusjohtajalle maksetaan kahdentoista (12) kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus. Yhtiö on ottanut toimitusjohtajalle lakisääteiset eläke- ja tapaturmavakuutukset.

Toimitusjohtajan ja muun johdon palkitseminen vuonna 2015

Vuonna 2015 toimitusjohtajan palkka oli 786 000 euroa, joka sisältää palkan luontoisetuineen 677 000 euroa ja tulospalkkiot 109 000 euroa. Toimitusjohtajan palkka luontoisetuineen sisältää osakepalkkiota 247 000 euroa.

Muun johtoryhmän palkat olivat yhteensä 1 686 000 euroa, joka sisältää palkan luontoisetuineen 1 535 000 euroa ja tulospalkkiot 151 000 euroa. Johtoryhmän palkat luontoisetuineen sisältävät osakepalkkiota 316 000 euroa. Luvuissa on huomioitu palkat siltä ajalta, jona henkilöt ovat kuuluneet johtoryhmään.

Vuodelta 2015 maksetaan osakepalkkiota toimitusjohtajalle 5 032 osaketta ja muulle johtoryhmälle yhteensä 7 292 osaketta.

13.6.2011 asti toimitusjohtajana toimineen Jari Sarjon etuuspohjaisesta eläkesopimuksesta kirjattiin tuloslaskelmaan 8 000 euroa vuonna 2015.

Johtoryhmän omistamat osakkeet

	31.12.2015	1.1.2015
Pekka Ojanpää	30 492	23 527
Timo Leinonen	4 424	2 821
Petri Salermo	8 726	6 550
Antti Tervo	3 650	2 664
Kirsi Matero	4 370	3 384
Tuomas Mäkipeska	3 950	2 964
Tutu Wegelius-Lehtonen*	0	-
Jorma Mikkonen**	5 529	-

*) Johtoryhmän jäsen 16.2.2015 alkaen

**) Johtoryhmän jäsen 1.6.2015 alkaen

Lyhyt- ja pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät

Lassila & Tikanojalla on vuonna 2016 käynnistetty yksivuotinen osakepohjainen kannustinohjelma. Vuonna 2015 käynnistetty yksivuotinen osakepohjainen kannustinohjelma päättyi tilikauden lopussa. Lisäksi käytössä on tulospalkkiojärjestelmä, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa Johtoryhmän palkitseminen ja osakeomistus.

Osakepohjainen kannustinohjelma 2016

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 16.12.2015 vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta osana avainhenkilöstön kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää.

Ohjelman ansaintajakso alkoi 1.1.2016 ja päättyy 31.12.2016. Mahdollinen palkkio maksetaan ansaintajaksoa seuraavana kalenterivuonna. Palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Vuodelta 2016 maksettava mahdollinen palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen.

Palkkion saaminen edellyttää työsuhteen jatkumista. Kannustinohjelman perusteella ansaitut osakkeet on omistettava vähintään kaksi vuotta palkkiosuorituksen jälkeen. Myös tämän jälkeen johtoryhmän jäsenen on omistettava osakkeita vähintään puolen vuoden ja muiden kolmen kuukauden bruttopalkan arvosta työsuhteen päättymiseen saakka.

Ohjelman perusteella voidaan luovuttaa yhteensä enintään 34 200 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Palkkiona luovutettavat osakkeet jaetaan yhtiön omistamista omista osakkeista, joten kannustinohjelmalla ei ole osakkeen arvoa laimentavaa vaikutusta. Ohjelman piiriin kuuluu 10 henkilöä.

Osakepohjainen kannustinohjelma 2015

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 17.12.2014 vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta osana avainhenkilöstön kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää.

Ohjelman ansaintajakso alkoi 1.1.2015 ja päättyi 31.12.2015. Palkkio maksetaan ansaintajaksoa seuraavana kalenterivuonna. Palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Vuodelta 2015 maksettava palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen.

Palkkion saaminen edellyttää työsuhteen jatkumista. Kannustinohjelman perusteella ansaitut osakkeet on omistettava vähintään kaksi vuotta palkkiosuorituksen jälkeen. Myös tämän jälkeen johtoryhmän jäsenen on omistettava osakkeita vähintään puolen vuoden ja muiden kolmen kuukauden bruttopalkan arvosta työsuhteen päättymiseen saakka.

Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa yhteensä enintään 37 560 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Palkkiona luovutettavat osakkeet jaettiin yhtiön omistamista omista osakkeista, joten kannustinohjelmalla ei ole osakkeen arvoa laimentavaa vaikutusta. Ohjelman piiriin kuului 10 henkilöä.

Ohjelman puitteissa luovutettiin 12 324 osaketta vuodelta 2015.

Hallituksen toimintakertomus

Strategia

L&T:n strategian keskeinen teema on se, että haluamme yhdessä asiakkaidemme kanssa muuttaa kulutusyhteiskuntaa tehokkaaksi kierrätysyhteiskunnaksi. Teemme sen tuottamalla asiakkaillemme materiaali-, energia- ja kustannustehokkuutta, joiden myötä luomme kannattavaa kasvua niin asiakkaillemme kuin itsellemmekin.

Visionamme on olla asiakkaidemme halutuin kumppani ydinliiketoiminnoissamme eli ympäristö-, teollisuus-, kiinteistö- ja metsäpalveluissa. Palveluyrityksenä L&T:n menestys rakentuu henkilöstömme monipuoliselle osaamiselle ja laajalle palvelutarjoomalle, joka näkyy asiakkaillemme yhtenä L&T:nä.

Olemme edenneet johdonmukaisesti määrittelemämme strategian toimeenpanossa ja onnistuneet parantamaan yhtiön arvoa haastavasta markkinatilanteesta huolimatta.

Vuoden 2015 strategiakerroksen yhteydessä teimme joitain tarkennuksia valittuun strategiaan, mutta meidän ei ollut tarpeellista muuttaa suuntaa tai vuodelle 2018 asetettuja taloudellisia tavoitteita merkittävästi. Tulevina vuosina keskitymme laajojen strategisten kehitysohjelmien käytäntöönpanoon ja jalkauttamiseen.

Kiertotalous vaatii meiltä uudistumista

Tarkastelimme erikseen kiertotalouden mukanaan tuomia mahdollisuuksia liiketoiminnallemme ja määrittelimme askelmerkit, joilla etenemme kierrätysyhteiskunnan kautta kohti kiertotaloutta.

Uskomme, että kiertotalous tarjoaa L&T:lle monta suuntaa kasvaa ja kehittää liiketoimintaamme, mutta se tulee vaatimaan meiltä jatkuvaa uudistumista ja innovointia sekä panostamista liiketoiminnan kehittämiseen.

L&T on jo tänä päivänä palveluidensa kautta kiertotalouden keskiössä. Jatkossa meidän tulee löytää keinoja nousta jätehierarkiassa ylöspäin muun muassa jalostamalla uusioraaka-aineita pidemmälle. Pyrimme aktiivisesti löytämään logistisia kierto- ja jakamistaloutta edistäviä ratkaisuja sekä kuluttaja- että yritysrajpintaan ja kehittämään palveluita uudelleentaloustukseen, kunnostus-, korjaus- ja purkutoimintaan. Lisäksi tutkimme mahdollisuuksia biologisen kierron edistämiseen ja ravinteiden palautukseen.

Uusiutuvat energialähteet osaksi ydinliiketoimintaa

Strategiamme mukaisesti keskitymme nykyisessä taloustilanteessa markkina-asemamme vahvistamiseen sekä kannattavuuden ja kassavirran turvaamiseen liiketoimintaa kehittämällä ja yritysostoin. Vuonna 2015 teimme kahdeksan kohdennettua yritysostoa, joilla vahvistimme ympäristöpalveluidemme valtakunnallista kattavuutta sekä kylmätekniikan osaamistamme.

Osana strategiatyötä päätimme liittää Uusiutuvat energialähteet -toimialan osaksi yhtiömme ydinliiketoimintoja. Uusiutuvien energialähteiden liiketoiminta vastaa ilmaston lämpenemisen mukanaan tuomiin haasteisiin ja tukee asiakkaidemme materiaali- ja energiatehokkuutta. Päätökseen vaikutti myös se, että olemme parantaneet Uusiutuvien energialähteiden liiketoiminnan operatiivista tehokkuutta sekä kannattavuutta. Myös toimintaympäristön kehitys näyttää suotuisalta, kun biomassan kysyntä nousee ja poliittinen ja lainsäädännöllinen ympäristö tukee liiketoimintaa.

Strategiset ohjelmat etenivät suunnitelmallisesti

Toteutamme strategiaamme strategisten kehitysohjelmien ja -projektien kautta, jotka pohjautuvat valitsemiimme strategiaan painopisteisiin. Vuonna 2015 edistimme johdonmukaisesti käynnistämiämme strategisia ohjelmia.

Asiakkuudet ja myynti

- Uudistimme myyntiorganisaatioitamme.
- Syvensimme asiakasyymmärrystämme segmentoinnin avulla.
- Yhtenäistimme myynnin ja asiakkuuksien johtamisen toimintamalliamme ja otimme käyttöön CRM-järjestelmän.
- Jatkoimme asiakaspalvelumme kehittämistä ottamalla käyttöön uusia sähköisiä työkaluja asiakastiedon käsittelyyn.
- Vahvistimme työnjohdon asiakaslähtöistä ja kaupallista osaamista liiketoimintakohtaisten valmennusohjelmien avulla.

Työvoiman hallinta

- Otimme kiinteistöhuollossa käyttöön ennakoidun, asiakastarpeet huomioivan ja työaikajoustoja hyödyntävän työvuorosuunnittelumallin ja sitä tukevan tietojärjestelmän.
- Lisäsimme työvoiman käytön joustavuutta ja ristiinkäyttöä prosessipuhdistuksessa ja korjausrakentamisessa työvoimapankin avulla.
- Automatisoimme siivouksen palkkaprosessin ja TES-tulkinnan sekä kehitimme työvuorosuunnittelua.
- Käynnistimme digitaalisen työajankeraun Ympäristöpalveluiden kuljetustoiminnoissa.

Tehokas toimintamalli

- Kehitimme liiketoimintaa tukevia sisäisiä palveluitamme ottamalla käyttöön uudet matka- ja ostolaskujärjestelmät ja tukimallit.
- Jatkoimme Kiinteistöpalveluiden uuden toimintamallin rakentamista muun muassa palvelutuotannon prosesseja yhtenäistämällä.
- Valmistauduimme Kiinteistöpalveluiden uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon. Järjestelmän pilotointi käynnistyy vuonna 2016.

Taloudelliset tavoitteet

	Tavoite				
	2018	2015	2014	2013	2012
Kasvu	5 %	1,0 %	-4,3 %	-0,9 %	2,9 %
Sijoitetun pääoman tuotto*	20 %	17,3 %	16,9 %	15,7 %	14,4 %
Liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä	9 %	8,1 %	8,4 %	7,8 %	7,0 %
Gearing	30–80 %	19,8 %	25,2 %	30,4 %	35,3 %

* Operatiivinen

Konsernin liikevaihto ja tulos

Lassila & Tikanojan vuoden 2015 liikevaihto oli 646,3 miljoonaa euroa (2014: 639,7; 2013: 668,2) ja se kasvoi 1,0 %. Liikevoitto oli 49,9 miljoonaa euroa (48,5; 33,2). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 52,5 miljoonaa euroa (53,8; 51,8), mikä oli 8,1 % (8,4; 7,8) liikevaihdosta. Osakekohtainen tulos oli 0,98 euroa (0,47; 0,57).

Liikevaihto kasvoi Kiinteistö- ja Ympäristöpalveluissa ennen kaikkea tehtyjen yritysostojen ansiosta. Teollisuuspalveluissa ja Uusiutuissa energialähteissä liikevaihto laski palveluiden alentuneen kysynnän vuoksi.

Yhtiön operatiivisen toiminnan liikevoitto laski edellisvuodesta, mikä johtui ennen kaikkea Kiinteistöpalveluiden heikosta tuloksetuksesta. Operatiivisen toiminnan liikevoitto laski myös Teollisuuspalveluissa. Uusiutuissa energialähteissä operatiivisen toiminnan liikevoitto parani merkittävästi ja Ympäristöpalveluissakin hieman.

Tuloslaskelma vuosineljänneksittäin

M€	10-12/ 2015	7-9/ 2015	4-6/ 2015	1-3/ 2015	10-12 /2014
Liikevaihto					
Ympäristöpalvelut	64,2	64,7	66,5	60,9	64,8
Teollisuuspalvelut	20,3	21,0	20,8	14,8	20,3
Kiinteistöpalvelut	71,7	70,5	70,1	70,7	68,8
Uusiutuvat energialähteet	11,7	5,6	9,1	12,9	12,0
Toimialojen välinen liikevaihto	-2,8	-2,3	-2,4	-2,1	-3,5
L&T yhteensä	165,2	159,6	164,2	157,3	162,3
Liikevoitto					
Ympäristöpalvelut	7,4	11,0	10,8	6,5	10,8
Teollisuuspalvelut	1,8	2,9	2,5	-0,4	1,6
Kiinteistöpalvelut	1,0	4,9	1,8	0,3	1,7
Uusiutuvat energialähteet	0,3	0,6	0,5	0,7	1,0
Konsernihallinto ja muut	-1,0	-0,1	-1,2	-0,7	-1,2
L&T yhteensä	9,7	19,3	14,4	6,5	14,0
Liikevoittoprosentti					
Ympäristöpalvelut	11,6	17,0	16,3	10,7	16,6
Teollisuuspalvelut	9,1	13,7	11,9	-2,5	8,0
Kiinteistöpalvelut	1,5	6,9	2,6	0,5	2,5
Uusiutuvat energialähteet	2,6	9,9	5,8	5,5	8,7
L&T yhteensä	5,9	12,1	8,8	4,1	8,6
Rahoituskulut, netto	-1,0	-1,0	-0,8	0,5	-3,4
Voitto ennen veroja	8,6	18,4	13,6	7,0	10,6

Ulkomaan toiminnan liikevaihto maittain

M€	2015	2014	2013
Ruotsi	22,3	23,8	30,9
Latvia*	-	2,8	16,5
Venäjä	6,7	9,3	7,6

* Yhtiö myi Latvian liiketoimintansa 13.3.2014

Toimialakatsaukset

Ympäristöpalvelut

Ympäristöpalveluiden koko vuoden liikevaihto kasvoi 0,8 % ja oli 256,5 miljoonaa euroa (254,5; 257,9). Liikevoitto oli 35,8 miljoonaa euroa (37,3; 30,1) ja operatiivisen toiminnan liikevoitto 36,1 miljoonaa euroa (35,9; 35,1).

Toimialan koko vuoden liikevaihto kasvoi ennen kaikkea tehtyjen yritysostojen ansiosta. Venäjällä liikevaihto laski alentuneen kysynnän ja ruplan heikkenemisen vuoksi. Ympäristötuoteliiketoiminnassa liikevaihto laski tietyistä tuotteista luopumisen seurauksena.

Toimialan operatiivisen toiminnan liikevoitto oli hieman vertailukautta parempi. Alkuvuonna kierrätysliiketoiminnan kannattavuus parani, mutta kauden loppupuolella liikevoittoa laskivat kierrätysmateriaalien alentunut volyymi kierrätyslaitoksilla sekä uusioraaka-aineiden markkinahinnan lasku. Lisäksi toimialan kannattavuutta rasittivat vuoden toisella neljänneksellä Turun ja Keravan kierrätyslaitosten ylimääräiset huoltoseisakit, jotka laskivat laitoksissa käsiteltyjä jätevolyymeja.

Teollisuuspalvelut

Teollisuuspalveluiden koko vuoden liikevaihto laski 1,0 % ja oli 77,0 miljoonaa euroa (77,8; 75,5). Liikevoitto oli 6,8 miljoonaa euroa (6,5; 5,2) ja operatiivisen toiminnan liikevoitto 6,8 miljoonaa euroa (7,1; 6,7).

Vaaralliset jätteet -palveluiden kysyntä oli alhaista vuoden loppupuolella, mikä laski toimialan liikevaihtoa. Viemärihuollossa liikevaihto laski kannattamattomien yksiköiden lopetusten vuoksi. Prosessipuhdistuspalveluiden kysyntä säilyi vahvana lähes koko vuoden ja liikevaihto kasvoi myös ympäristörakentamisessa.

Toimialan operatiivisen toiminnan liikevoittoa heikensivät vaaralliset jätteet -palveluiden alhainen kysyntä ja jäteöllyn alhainen hinta. Viemärihuollon alkuvuonna tehtyjen sopeuttamistoimenpiteiden ansiosta liiketoiminnan tulos parani merkittävästi. Myös prosessipuhdistuksessa kannattavuus parani vahvan kysynnän ansiosta.

Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöpalveluiden koko vuoden liikevaihto kasvoi 3,0 % ja oli 282,9 miljoonaa euroa (274,7; 292,5). Liikevoitto oli 8,1 miljoonaa euroa (10,6; 4,4). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 10,5 miljoonaa euroa (11,7; 11,9).

Kiinteistöhuollossa ja siivouksessa kysyntä parani vertailukaudesta, mutta Ruotsissa siivouksen liikevaihto laski. Kiinteistötöknään liiketoiminnan kasvu oli vahvaa koko vuoden orgaanisen myynnin kasvun ja toteutettujen yrityskauppojen ansiosta. Liiketoiminta teki kuitenkin tappiollisen liike tuloksen.

Liiketoiminnan kannattavuus heikkeni myös siivouksessa, jossa tulosta rasittivat useisiin suuriin asiakkuuksiin liittyneet aloituskustannukset sekä Ruotsin siivousliiketoiminnan heikentynyt kannattavuus. Kiinteistöhuollon kannattavuus parani merkittävästi.

Korjausrakentamisessa kysyntä heikkeni koko vuoden ajan. Yhtiö sulki alkuvuonna kannattamattomia toimipisteitä, mikä vaikutti koko toimialan liikevaihtoon ja liikevoittoon. Tehdyt sopeuttamistoimet pienensivät korjausrakentamisen operatiivista liike tappiota merkittävästi.

Uusiutuvat energialähteet

Uusiutuvien energialähteiden (L&T Biowatti) koko vuoden liikevaihto laski 10,9 % 39,4 miljoonaan euroon (44,2; 58,0). Liikevoitto oli 2,1 miljoonaa euroa (1,6; 1,4) ja operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 2,1 miljoonaa euroa (1,4; 1,1).

Toimialan liikevaihto laski lyhyestä lämmityskaudesta johtuvan alhaisen kysynnän vuoksi. Liikevaihtoa laski myös strategian mukainen liiketoiminnan edelleen keskittäminen valituille maantieteellisille alueille. Kannattavuus parani merkittävästi tehtyjen tehostamistoimenpiteiden ja hyvien energiasisältöjen ansiosta.

Liikevaihto toimialoittain

M€	2015	2014	Muutos %
Ympäristöpalvelut	256,5	254,5	0,8
Teollisuuspalvelut	77,0	77,8	-1,0
Kiinteistöpalvelut	282,9	274,7	3,0
Uusiutuvat energialähteet	39,4	44,2	-10,9
Eliminoinnit	-9,5	-11,6	
Yhteensä	646,3	639,7	1,0

Liikevoitto toimialoittain

M€	2015	%	2014	%	Muutos %
Ympäristöpalvelut	35,8	14,0	37,3	14,7	-4,0
Teollisuuspalvelut	6,8	8,9	6,5	8,4	5,2
Kiinteistöpalvelut	8,1	2,9	10,6	3,9	-24,2
Uusiutuvat energialähteet	2,1	5,3	1,6	3,7	29,0
Konsernihallinto ja muut	-3,0		-7,6		
Yhteensä	49,9	7,7	48,5	7,6	2,9

Rahoitus ja investoinnit

Liiketoiminnan rahavirta kasvoi 89,8 miljoonaan euroon (79,6; 86,4), mikä oli seurausta käyttöpääoman vapautumisesta. Käyttöpääomaa vapautui 9,5 miljoonaa euroa (vapautui 2,2; vapautui 7,9).

Korollista vierasta pääomaa oli kauden lopussa 95,8 miljoonaa euroa (96,0; 122,8).

Korolliset nettovelat olivat 41,8 miljoonaa euroa (52,0; 64,4) ja ne laskivat 6,3 miljoonaa euroa edellisestä kvartaalista ja 10,2 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Nettorahoituskulut vuonna 2015 olivat 2,2 miljoonaa euroa (21,9; 2,9). Nettorahoituskulut olivat 0,3 % (3,4; 0,4) liikevaihdosta. Vertailukauden nettorahoituskulujen suuruuteen vaikutti erityisesti L&T Recoil Oy:n takausvastuun mukaisesti maksettu 16,7 miljoonaa euroa sekä konsernin sisäisten valuuttalainojen kurssimuutokset.

Pitkäaikaisten lainojen keskikorko korkosuojaukset huomioituna oli 1,5 % (1,7; 1,7). Vuonna 2016 pitkäaikaisia lainoja erääntyy yhteensä 34,9 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste oli 46,5 % (46,3; 43,7) ja gearing-prosentsi 19,8 (25,2; 30,4). Likvidit varat olivat kauden lopussa 54,0 miljoonaa euroa (44,0; 58,5).

100 miljoonan euron yritystodistusohjelmasta oli kauden lopussa käytössä 0 euroa (0; 35,0). 30,0 miljoonan euron komittoitu limiitti oli vertailukauden tapaan käyttämättä.

Vuonna 2015 bruttoinvestoinnit olivat 49,6 miljoonaa euroa (44,7; 32,7) ja ne koostuivat pääasiassa kone- ja kalustohankinnoista sekä yritysostoista.

Rahoituksen avainlukuja

	2015	2014	2013
Korollinen vieras pääoma, milj. €	95,8	96,0	122,8
Korolliset nettovelat, milj. €	41,8	52,0	64,4
Korkokulut, milj. €	1,1	1,3	1,1
Nettorahoituskulut, milj. €	-2,2	-21,9	2,9
Nettorahoituskulut, % liikevaihdosta	0,3	3,4	0,4
Nettorahoituskulut, % liikevoitosta	4,4	45,2	8,6
Omavaraisuusaste, %	46,5	46,3	43,7
Gearing, %	19,8	25,2	30,4
Liiketoiminnan rahavirta, milj. €	89,8	79,6	86,4
Käyttöpääoman muutos rahavirtalaskelmassa, milj. €	9,5	2,2	7,9

Sijoitettu pääoma

M€	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
Pitkäaikaiset varat	303,4	296,5	311,0
Vaihto-omaisuus ja saamiset	108,3	117,8	126,5
Likvidit varat	54,0	44,5	58,5
Laskennalliset verovelat	-24,9	-24,7	-25,8
Ostovelat ja muut velat	-121,7	-120,4	-120,0
Varaukset	-8,0	-7,5	-9,5
Muut korottomat velat	-3,7	-3,4	-6,4
Sijoitettu pääoma	307,4	302,9	334,3

Investoinnit taseryhmittäin

M€	2015	2014	2013
Kiinteistöt	3,3	1,4	1,9
Koneet, kalusto ja muut aineelliset hyödykkeet	32,3	31,2	26,1
Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista	6,0	6,8	0,0
Muut aineettomat hyödykkeet	7,9	4,6	2,6
Muut pitkäaikaiset varat	0,0	0,7	2,0
Yhteensä	49,6	44,7	32,7

Investoinnit toimialoittain

M€	2015	2014	2013
Ympäristöpalvelut	24,4	26,6	15,7
Teollisuuspalvelut	7,5	6,6	3,2
Kiinteistöpalvelut	17,3	11,3	11,3
Uusiutuvat energialähteet	0,3	0,2	0,2
Konsernihallinto ja muut	0,0	0,0	2,2
Yhteensä	49,6	44,7	32,7

Rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset lähipiiriin kuuluville

Lähipiiritapahtumat selvitetään konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 34. Lähipiiritapahtumat.

Muutokset konsernirakenteessa

Konserniin ostettiin seuraavien yritysten liiketoiminnot: Jyvä-Jää Oy, CEUS Oy, HH-kiinteistöpalvelut Oy:n Hämeenlinnan seudun kiinteistöhuolto-, siivous- ja LVIS-liiketoiminta, Kiinteistö- ja jätehuolto Vuorisen jätehuoltoliiketoiminta ja Puijon Kiinteistöhuolto Oy.

Lisäksi ostettiin seuraavien yritysten osakekannat: NN-Kiinteistötyö Oy, Lakeuden Kylmäkeskus Oy ja Kuljetus J Hirvonen Oy.

Tilikauden aikana purettiin Joutsan Kuljetus Oy, Paperitiikerit Oy ja NN-Kiinteistötyö Oy.

Tilikauden tärkeimmät tapahtumat

20.1.2015 yhtiö tiedotti, että vuoden 2014 alustavien tilinpäätöslukujen mukaan yhtiön liikevaihdon arvioidaan olevan 639 miljoonaa euroa (2013: 668,2 milj. e) ja operatiivisen toiminnan liikevoiton olevan 53,8 miljoonaa euroa (2013: 51,8 milj. e).

Aiemmin yhtiö arvioi vuoden 2014 liikevaihdon olevan samalla tasolla tai hieman alempi kuin vuonna 2013 ja operatiivisen toiminnan liikevoiton samalla tasolla tai hieman alempi kuin vuonna 2013.

27.5.2015 yhtiö tiedotti, että yhtiön yhteiskuntasuhdejohtaja Jorma Mikkonen on 1.6.2015 alkaen nimitetty yhtiön johtoryhmän jäseneksi. Mikkosen vastuulle kuuluvat yhteiskuntasuhteet, EHSQ, viestintä ja yritysturvallisuus.

2.9.2015 yhtiö tiedotti, että yhtiön hallitus on osana yhtiön vuosittaista strategiatyötä vahvistanut yhtiön päivitetyn strategian ja että jatkossa Uusiutuvat energialähteet -toimiala kuuluu L&T:n ydinliiketoimintoihin. Yhtiö tiedotti myös, että yhtiön hallitus on päättänyt hankkia varsinaisen yhtiökokouksen 18.3.2015 antaman valtuutuksen perusteella enintään 500 000 kappaletta yhtiön omia osakkeita, mikä vastaa noin 1,3 prosenttia kaikista yhtiön liikkeelle laskemista osakkeista.

16.11.2015 yhtiö tiedotti, että Kiinteistöpalveluiden toimialajohtaja ja johtoryhmän jäsen Petri Myllyniemi jättää yhtiön 30.11.2015. Kiinteistöpalveluiden toimialajohtajana toimii toistaiseksi toimitusjohtaja Pekka Ojanpää.

Henkilöstö

Henkilöstömäärä oli vuonna 2015 kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin 7 099 (7 257; 8 267). Kauden lopussa Lassila & Tikanojan palveluksessa oli koko- ja osa-aikaisia yhteensä 8 085 (7 830; 8 847) henkilöä. Heistä työskenteli Suomessa 7 192 (7 076; 7 088) ja muissa maissa 893 (754; 1 759) henkilöä.

Henkilöstö maittain vuoden lopussa

Koko- ja osa-aikaiset yhteensä

	2015	2014	2013
Suomi	7 192	7 076	7 088
Latvia*	-	-	939
Ruotsi	640	507	582
Venäjä	253	247	238
Yhteensä	8 085	7 830	8 847

* Yhtiö myi Latvian liiketoimintansa 13.3.2014

Yritysvastuu

Yritysvastuun johtaminen on osa L&T:n normaalia liiketoiminnan johtamista ja kehittämistä, ja sitä ohjataan L&T:n strategia- ja vuosisuunnittelun sekä johtamisjärjestelmän kautta. L&T:n johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001, ISO 14001 ja OHSAS 18001 -standardien mukaisesti.

Yritysvastuuohjelmassamme olemme määrittäneet olennaisten vastuullisuusnäkökohtiemme tavoitteet. Yritysvastuun ohjausryhmä, jonka puheenjohtaja on yhtiön toimitusjohtaja, seuraa ohjelman ja sen toteuttamiseksi käynnistettyjen projektien etenemistä säännöllisesti sekä arvioi ja tarvittaessa päivittää vuosittain ohjelman tavoitteet.

Yritysvastuuohjelmassa ovat L&T:n tärkeimmät vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet sekä vuoden 2015 saavutukset ja toimenpiteet. Ohjelman painopisteet perustuvat keskeisten sidosryhmiemme odotuksiin, ja olemme ottaneet siinä huomioon ympäristö- ja palvelualan yritykselle ominaiset liiketoiminnan ja toimintaympäristön erityispiirteet.

Yritysvastuuohjelman osa-alueiden toteuttamiseksi meillä on käynnissä 14 projektia, jotka tähtäävät muun muassa vastuullisen toimitusketjun, työturvallisuuden, sisäisen ympäristöosaamisen, kiinteistöjen energiatehokkuuden ja päästöjen vähentämisen kehittämiseen. Projektien edistymistä seuraa yritysvastuun ohjausryhmä.

L&T:n yritysvastuuohjelmaa ja toimenpiteitä on käsitelty yksityiskohtaisemmin vuoden 2015 yritysvastuuraportissa, joka on julkaistu osana yhtiön vuoden 2015 vuosikertomusta. Raportti on laadittu noudattaen kansainvälisen Global Reporting Initiative -ohjeiston (GRI) antamia suosituksia.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan kaudelle, jolla ne syntyvät. Kehittämismenot aktivoidaan, kun yritys pystyy todentamaan kehitettävän tuotteen teknisen toteutettavuuden ja kaupalliset hyödyntämismahdollisuudet sekä kun hankintameno pystytään luotettavasti määrittämään. Muut kehittämismenot kirjataan kuluksi.

Yhtiön tämän hetken aktivoitava kehitystyö kohdistuu lähinnä ohjelmisto- ja järjestelmähankkeisiin.

Taseeseen aktivoitiin ohjelmistoprojekteista kehitysmenoja 6,0 miljoonaa euroa (2,3; 2,1).

Ohjelmistoprojektin kustannukset aktivoidaan siitä lähtien, kun projektit ovat siirtyneet tutkimusvaiheesta kehittämisvaiheeseen, ja projektin tulos on yksilöitävissä oleva aineeton hyödyke.

Pääosin tuloslaskelmaan kuluksi kirjattavan tuotekehityksen tehtävänä on vastata L&T:n palvelutuotevalikoiman kilpailukyvystä ja edesauttaa näin yhtiön tavoitteiden saavuttamisessa.

L&T oli mukana myös useissa tutkimushankkeissa, jotka tähtäsivät jätteiden kierrätyksen ja kierrätyspolttoaineiden kehittämiseen, ympäristövaikutusten arviointeihin ja vähentämiseen sekä uusien ympäristöliiketoimintojen kehittämiseen.

Riskit ja riskienhallinta

L&T:n riskienhallinnan tavoitteena on merkittävien riskitekijöiden tunnistaminen, niihin varautuminen ja niiden optimaalinen hallinta siten, että yhtiön tavoitteet saavutetaan. Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla pyritään hallitsemaan konsernin kokonaisriskiä, ei ainoastaan yksittäisiä riskitekijöitä.

Vastuut

Hallitus hyväksyy riskienhallinnan periaatteet, valvoo riskienhallinnan toteutusta ja arvioi käytettyjen menetelmien tehokkuuden. Toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnan organisoinnista ja toteuttamisesta. Rahoitusriskien hallinnan periaatteet määrittää konsernin rahoituspolitiikassa. Vakuutusriskien hallinnan periaatteet määrittää vakuutuspolitiikassa.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi

Riskienhallintaprosessi on määritelty L&T:n johtamisjärjestelmässä. Riskit kartoitetaan osana vuosittaista strategiaprosessia toimiala- ja konsernitasolla, ulkomaisissa yksiköissä sekä kriittisiksi määritellyissä keskitetyissä toiminnoissa. Operatiivinen johto arvioi vastuualueensa strategiset, taloudelliset, operatiiviset ja vahinkoriskitekijät. Riskien merkittävyyttä arvioidaan riskimatriisin avulla ja näin ollen ne arvotetaan myös rahamääräisesti. Merkittävälle riskeille laaditaan varautumissuunnitelmat, ja toteutettavat riskienhallintatoimenpiteet vastuutetaan. Merkittävimmistä havaituista riskeistä ja niihin varautumisesta raportoidaan toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Riskianalyysi

Osiassa Strategiset ja operatiiviset riskit kuvataan L&T:n liiketoiminnan merkittävimpiä strategisia, operatiivisia ja vahinkoriskejä, jotka toteutuessaan voivat vaarantaa tai estää liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamisen. Rahoitusriskejä ja niiden hallintaa on selostettu konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 37. Rahoitusriskien hallinta.

Strategiset ja operatiiviset riskit

Tieto- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit

Tieto- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit voivat toteutuessaan aiheuttaa tilapäisiä katkoja L&T:n toimintaan ja asiakaspalveluun. Vuonna 2015 on jatkettu määrätietoista työtä järjestelmäympäristön kehittämiseksi ja IT-ympäristön käyttövarmuuden turvaamiseksi.

Markkinoihin liittyvät riskit

Talouden taantuman mahdollinen jatkuminen ja asiakkaiden toiminnan volyymin lasku, uusien kilpailijoiden tulo markkinoille ja lainsäädännön muutokset muodostavat merkittävän osan markkinoihin liittyvistä riskeistä. Päästöoikeuksien, uusioraaka-aineiden tai öljytuotteiden markkinahintojen kehitys voi vaikuttaa yhtiön liiketoimintoihin. Yleisen taloudellisen tilanteen edelleen jatkuva epävarmuus vaikeuttaa ennakoimista. Markkinoilla tapahtuvat merkittävät muutokset voivat vaikuttaa liiketoiminnan kasvuun negatiivisesti ja johtaa kannattavuuden heikkenemiseen. Markkinoihin liittyvää riskiä pienentää L&T:n riippumattomuus yksittäisistä suurista asiakkaista ja L&T:n palvelutarjonnan monipuolisuus. L&T kehittää ja tuo jatkuvasti markkinoille uusia palvelutuotteita, joilla pyritään muun muassa erottautumaan kilpailijoista ja luomaan muita lisäarvotekijöitä hinnan lisäksi. Markkinariskeihin varaudutaan kiinnittämällä erityistä huomioita tuottavuuden parantamiseen ja asiakassuhteen hoitoon.

Yritystotot

L&T tavoittelee kasvua sekä orgaanisesti että yritysostojen kautta. Yritystostojen onnistuminen vaikuttaa yhtiön kasvu- ja kannattavuustavoitteiden toteutumiseen. Jos yritysostoissa epäonnistutaan, yhtiön kilpailukyky ja kannattavuus voivat kärsiä ja yhtiön riskiprofiili voi muuttua. Riskiä hallitaan kauppasopimuksilla, ostokohteiden liiketoiminnan strategisella ja taloudellisella analysoinnilla, tekemällä kattavat due diligence -tutkimukset ostokohteista sekä erityisesti kaupan toteutumisen jälkeisellä tehokkaasti läpiviedyllä yhdistymisohjelmalla.

Toiminta kehittyvillä markkinoilla

L&T:llä on liiketoimintaa muun muassa Venäjällä. Liiketoiminta kehittyvillä markkinoilla asettaa yhtiön alttiiksi poliittisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden muutoksiin liittyville riskeille. Esimerkiksi palveluiden vapaata hinnoittelua saatetaan niissä rajoittaa. Riskiä pyritään minimoimaan panostamalla kansainvälisen markkinatilanteen ja liiketoimintakulttuurin tuntemiseen muun muassa teettämällä tutkimuksia kehittyviin markkinoihin liittyvistä maakohtaisista riskeistä.

Osaavan henkilöstön saatavuus

L&T:n liiketoiminta on työvoimavaltaista. Työllisyystilanteen kausiluontoiset vaihtelut saattavat lisätä työntekijöiden vaihtuvuutta, mikä luo työvoiman saatavuuteen haasteita. Väestön ikärakenteesta johtuen kilpailu osaavasta työvoimasta kovenee. L&T:llä on meneillään henkilöstöresurssien hallintaan ja hankintaan useita ohjelmia, joiden tavoitteena on turvata henkilöstöresurssien tehokas käyttö, henkilöstön osaaminen, työvoiman saatavuus, mukaan lukien ulkomaisen henkilöstön hankinta. Panostamme työyhteisöjen toimivuuteen, johtamiseen, monikulttuurisuuden lisäämiseen, tehtäväkiertoon ja työturvallisuuteen. L&T pyrkii olemaan alansa houkuttelevin yritys työntekijöille.

Vahinkoriskit

Mahdollisten ennalta arvaamattomien vahinkoriskien varalta L&T:llä on jatkuva, kaikki toimintamaat kattava vakuutusturva, joka sisältää muun muassa henkilöstö-, omaisuus-, keskeytys-, vastuu-, ympäristö- ja kuljetusvahingot.

Tulipalon vaara

Ympäristöpalveluiden liiketoimintaan kuuluva kierrätyspolttoaineiden valmistus on palonarkaa toimintaa. Tulipalon seurauksena kierrätyslaitoksen toiminta voi keskeytyä lyhyeksi tai pitkäksi aikaa. Riskin merkittävyyttä pienentää kuitenkin se, että yksittäisillä laitoksilla tai tuotantolinjoilla ei ole olennaisen suurta merkitystä L&T:n kokonaiskannattavuudelle. Vakuuttamisen lisäksi yhtiö pyrkii minimoimaan palovahinkoriskejä systemaattisella jatkuvuussuunnittelulla, rakentamalla automatisoituja sammutusjärjestelmiä ja kouluttamalla henkilökuntaa vaaratilanteiden varalta.

Ympäristövahinkojen vaara

L&T:n liiketoimintaan kuuluu vaarallisten jätteiden keräystä ja kuljetusta sekä prosessointia yhtiön omissa laitoksissa. Vaarallisten jätteiden virheellisen käsittelyn tai laitevaurioiden seurauksena on mahdollista, että haitallisia aineita pääsee ympäristöön tai ne aiheuttavat henkilövahinkoja räjähdysten tai myrkytyksen seurauksena. Tällaisten vahinkojen seurauksena L&T:lle voi syntyä korvausvaateita. Ympäristövahinkoihin liittyviä riskejä hallitaan vakuuttamisen lisäksi laitosten järjestelmällisillä ympäristökartoituksilla, laitteistojen ennakkuhuoltosuunnitelmilla, auditoinneilla, henkilöstön pitkäjänteisellä kouluttamisella ja hätätilanneharjoittelulla.

Henkilöstön ennenaikaiset eläkkeet

Henkilöstön työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkekustannusten kohoaminen voi vaikuttaa olennaisesti kilpailukykyyn ja kannattavuuteen erityisesti Kiinteistöpalveluissa. Suurtyönantajana L&T vastaa täysimääräisesti henkilöstönsä työkyvyttömyydestä aiheutuvista eläkekustannuksista. L&T panostaa

henkilöstön terveyden edistämiseen ja työterveyshuollon ohjaamiseen Sirius-ohjelmalla, jonka tavoitteena on sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkkeiden vähentäminen sekä niistä aiheutuvien kustannusten hallinta.

Hallinnointi

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä tilikaudelta 2015 annetaan erillisenä kertomuksena.

Hallintoelimet

Lassila & Tikanoja Oyj:n yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii hallitus, johon kuuluu vähintään kolme (3) ja enintään seitsemän (7) yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy vaalia seuraavan ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Yhtiöllä on toimitusjohtaja, jonka valitsee hallitus. Yhtiöjärjestyksen muuttamisesta päättää osakeyhtiölain mukaisesti yhtiökokous. Toimitusjohtajan kanssa tehdyn kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen mukaan toimitusjohtajan irtisanomisaika on yhtiön irtisanoessa kuusi kuukautta.

18.3.2015 pidetty varsinainen yhtiökokous vahvisti yhtiön hallituksen jäsenten lukumääräksi viisi (5). Hallitukseen valittiin uudelleen seuraavan yhtiökokouksen loppuun saakka Heikki Bergholm, Eero Hautaniemi, Laura Lares, Sakari Lassila ja Miikka Maijala. Yhtiökokouksen jälkeen pitämässään järjestäytymiskokouksessa hallitus valitsi puheenjohtajaksi Heikki Bergholmin ja varapuheenjohtajaksi Eero Hautaniemen. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Eero Hautaniemi ja jäseniksi Laura Lares ja Sakari Lassila. Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Heikki Bergholm ja jäseneksi Miikka Maijala.

Tilintarkastaja on KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Lasse Holopainen.

Toimitusjohtajana on 1.11.2011 alkaen toiminut Pekka Ojanpää.

Johtoryhmän jäsenet

Kiinteistöpalveluiden toimialajohtaja Petri Myllyniemen jäsenyys johtoryhmässä päättyi 30.11.2015, kun hän jäi pois yhtiön palveluksesta. Kiinteistöpalveluiden toimialajohtajana toimii toistaiseksi toimitusjohtaja Pekka Ojanpää.

Johtoryhmään kuuluivat 31.12.2015 toimitusjohtaja Pekka Ojanpää, talousjohtaja Timo Leinonen, Ympäristöpalvelut-toimialan toimialajohtaja Petri Salerno, Teollisuuspalvelut-toimialan toimialajohtaja Antti Tervo, henkilöstöjohtaja Kirsi Matero, kehitysjohtaja ja Uusiutuvat energialähteet -toimialan toimialajohtaja Tuomas Mäkipeska, toimitusketjusta vastaava johtaja Tutu Wegelius-Lehtonen ja yhteiskuntasuhdejohtaja Jorma Mikkonen.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Osakepääoma ja osakkeiden lukumäärä

Lassila & Tikanoja Oyj:n osakepääomassa ja osakemäärässä ei ole tapahtunut muutoksia vuosina 2014 ja 2015. Yhtiön rekisteröity osakepääoma on 19 399 437 euroa. Osakkeita on 38 798 874 kappaletta. Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä ilman yhtiön hallussa olevia osakkeita vuonna 2015 oli 38 589 658. Kullakin osakkeella on yksi ääni. Yhtiöjärjestyksessä ei ole määriteltä osakkeiden enimmäismäärää eikä enimmäisosakepääomaa. Osakkeella ei ole nimellisarvoa eikä kirjanpidollista vasta-arvoa.

Yhtiön osakkeet on liitetty Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Euroclear Finland ylläpitää yhtiön virallista osakasluetteloa.

Osakkeenomistajat

Lassila & Tikanoja Oyj:llä oli vuoden 2015 lopussa 9 790 osakkeenomistajaa (10 152; 9 320). Hallintarekisteröityjen ja suorassa ulkomaisessa omistuksessa olevien osakkeiden osuus oli 21,6 % osakekannasta (17,9; 21,7).

Hallituksen ja toimitusjohtajan omistukset

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja sekä heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt omistivat 31.12.2015 yhteensä 978 271 yhtiön osaketta. Niiden osuus osake- ja äänimäärästä on 2,5 %.

Kaupankäynti osakkeilla vuonna 2015

Yhtiön osakkeet noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:n keskisuurten yhtiöiden listalla toimialaluokassa Teollisuustuotteet ja -palvelut. Kaupankäyntitunnus on LAT1V ja ISIN-koodi FI0009010854.

Yhtiön osakkeen vaihto ilman omia osakkeita Nasdaq Helsingissä vuoden 2015 aikana oli 10 014 840 kappaletta, mikä on 26,0 % (26,3 %; 18,7 %) ulkona olevien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä. Vaihdon arvo oli 172,4 miljoonaa euroa (145,2; 99,5). Korkein hinta oli 18,74 euroa ja alin 14,54 euroa. Kauden päätöskurssi oli 18,12 euroa. Yhtiön osakekannan markkina-arvo ilman omia osakkeita oli kauden lopussa 695,1 miljoonaa euroa (584,7; 589,5).

Omat osakkeet

Yhtiön hallussa oli katsauskauden lopussa 437 721 omaa osaketta, jotka edustavat 1,1 % kaikista osakkeista ja äänistä. Yhtiö käynnisti 15.9.2015 omien osakkeiden osto-ohjelman. Ohjelma päättyi 31.12.2015 ja sen aikana yhtiö hankki yhteensä 253 406 omaa osaketta.

Hallituksen valtuutukset

Lassila & Tikanoja Oyj:n 18.3.2015 pidetty varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta yhtiön omien osakkeiden hankkimiseen yhtiön vapaalla omalla pääomalla. Lisäksi yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta päättämään osakeannista sekä osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta.

Hallitus on valtuutettu hankkimaan enintään 2 000 000 kappaletta (5,2 % koko osakemäärästä) yhtiön omia osakkeita. Hankkimisvaltuutus on voimassa 18 kuukautta. Tilikauden lopussa hankkimisvaltuutuksesta oli käyttämättä 1 746 594 kappaletta.

Hallitus on valtuutettu päättämään uusien tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevien osakkeiden annista osakeannilla ja/tai optio-oikeuksien tai muiden osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta siten, että valtuutuksen nojalla voidaan antaa ja/tai luovuttaa yhteensä enintään 2 000 000 osaketta, joka on 5,2 % koko osakemäärästä. Valtuutus on voimassa 18 kuukautta.

Äänioikeuden rajoitukset

Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeenomistajan äänioikeus yhtiökokouksessa on rajoitettu viidesosaan yhtiökokouksessa edustetuista osakkeista.

Osakkeenomistuksen jakautuminen sektoreittain 31.12.2015

	Omistajien lukumäärä	%-osuus	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
Yritykset ja asuntoyhtiöt	515	5,3 %	2 458 885	6,3 %
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	47	0,5 %	7 945 767	20,5 %
Julkisyhteisöt	17	0,2 %	3 478 968	9,0 %
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	235	2,4 %	5 165 574	13,3 %
Kotitaloudet	8 936	91,3 %	11 338 422	29,2 %
Ulkomaiset osakkeenomistajat	40	0,4 %	158 069	0,4 %
Omat osakkeet			437 721	1,1 %
Hallintarekisteröidyt osakkeet			8 212 653	21,2 %
Yhteistilillä			40 536	0,1 %
Yhteensä			38 798 874	100,0 %

Osakkeenomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.2015

Osakkeita kpl	Omistajien lukumäärä	%-osuus	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
1-1 000	8 432	86,1 %	2 196 597	5,7 %
1 001-5 000	967	9,9 %	2 158 551	5,6 %
5 001-10 000	161	1,6 %	1 206 807	3,1 %
10 001-100 000	181	1,8 %	5 034 003	13,0 %
100 001-500 000	34	0,3 %	7 216 578	18,6 %
yli 500 000	15	0,2 %	20 945 802	54,0 %
	9 790	100,0 %	38 758 338	99,9 %
joista hallintarekisteröityjä			8 212 653	21,2 %
Yhteistilillä			40 536	0,1 %
Omat osakkeet			437 721	1,1 %
Yhteensä			38 798 874	100,0 %

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2015

	Osakkeenomistaja	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
1	Evald ja Hilda Nissin Säätiö	2 413 584	6,2
2	Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	2 311 238	6,0
3	Nordea-rahastot	2 213 609	5,7
4	Maijala Juhani	1 529 994	3,9
5	Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo	1 229 073	3,2
6	Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	934 836	2,4
7	Bergholm Heikki	825 885	2,1
8	Evli-rahastot	800 795	2,1
9	Maijala Mikko	720 000	1,9
10	Valtion Eläkerahasto	562 000	1,5
11	Turjanmaa Kristiina	529 200	1,4
12	SEB-rahastot	442 125	1,1
13	Lassila & Tikanoja Oyj	437 721	1,1
14	Fondita-rahastot	370 000	1,0
15	Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	349 791	0,9
16	Maijala Eeva	345 000	0,9
17	Oy Chemec Ab	340 000	0,9
18	Danske Invest -rahastot	307 721	0,8
19	Mandatum Life	304 745	0,8
20	Aktia-rahastot	283 280	0,7
	Yhteensä	17 250 597	44,5

Voitonjako

Osingonjakopolitiikka

Lassila & Tikanoja Oyj:n osingon määrä on sidottu tilikauden tulokseen. Se osa tuloksesta, jota ei katsota tarvittavan yhtiön terveen kehityksen varmistamiseen, jaetaan osakkaille.

Vuonna 2015 yhtiön osakekohtainen tulos oli 0,98 euroa (0,47; 0,57) ja liiketoiminnan rahavirta/osake 2,33 euroa (2,05; 2,23). Yhtiön hallitus esittää 17.3.2016 pidettävälle yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 0,85 euroa osakkeelta.

Vuodelta 2014 maksettiin osinkoa 0,75 euroa osakkeelta ja vuodelta 2013 0,50 euroa osakkeelta.

Lähiaikojen epävarmuustekijöitä

Talouden epävarmuus voi aiheuttaa merkittäviä muutoksia Ympäristöpalveluiden uusioraaka-ainemarkkinoilla sekä Kiinteistöpalveluiden ja Teollisuuspalveluiden kysyntään.

Alhainen fossiilisten polttoaineiden hinta voi vaikuttaa yhtiön tuottamien kierrätys- ja uusiutuvien polttoaineiden kysyntään.

Näkymät vuodelle 2016

Lassila & Tikanojan vuoden 2016 liikevaihdon ja liikevoiton arvioidaan olevan samalla tasolla tai hieman parempi kuin vuonna 2015.

Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

4.1.2016 yhtiö tiedotti, että se on lopettanut 2.9.2015 tiedotetun omien osakkeiden hankinnan. Omien osakkeiden osto aloitettiin 15.9.2015 ja hankintaohjelma lopetettiin 31.12.2015. Viimeinen osakeosto toteutettiin 21.12.2015. Osakeosto-ohjelman aikana hankittiin yhteensä 253 406 osaketta. Omien osakkeiden hankinnan päättymisen jälkeen yhtiöllä on hallussaan yhteensä 437 721 omaa osaketta, joka vastaa noin 1,1 % osakkeista ja äänistä.

Yhtiön johdolla ei ole tiedossa muita olennaisia tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet tilinpäätöksen laadintaan.

KONSERNIN TUNNUSLUVUT

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013	2012	2011
1. Osakekohtainen tulos,€	0,98	0,47	0,57	0,89	0,44
2. Laimennettu osakekohtainen tulos,€	0,98	0,47	0,57	0,89	0,44
3. Oma pääoma/osake, €	5,51	5,34	5,46	6,01	5,63
4. Osinko / osake,€	0,85*	0,75	0,50	0,35	-
5. Osinko / tulos, %	86,5	160,0	87,2	39,3	-
6. Pääoman palautus / osake,€	-	-	-	0,75	0,55
7. Pääoman palautus / tulos, %	-	-	-	84,2	125,6
8. Efektiivinen osinkotuotto,%	4,7	5,0	3,3	6,4	-
9. Efektiivinen pääomanpalautustuotto,%	-	-	-	5,2	4,8
10. Hinta/voittosuhte (P/E)	18,4	32,3	26,6	13,1	26,2
11. Liiketoiminnan rahavirta /osake, €	2,33	2,06	2,23	2,08	1,92
Tilikauden					
12. alin kaupan tekokurssi,€	14,54	12,75	11,60	8,59	9,49
13. ylin kaupan tekokurssi,€	18,74	15,84	15,59	12,15	15,18
14. keskimurssi, €	17,25	14,31	13,81	10,55	12,13
15. viimeinen kaupan tekokurssi, €	18,12	15,14	15,23	11,64	11,49
16. Osakekannan markkina-arvo 31.12., milj. €	703,0	584,7	589,5	450,4	444,5
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä					
17. keskimäärin vuoden aikana	38 589 658	38 728 721	38 703 933	38 688 373	38 721 908
18. vuoden lopussa	38 361 153	38 617 980	38 706 627	38 692 064	38 685 569
19. keskimäärin vuoden aikana laimennettu	38 604 906	38 739 668	38 720 630	38 701 004	38 762 194
20. Vaihdetujen osakkeiden lukumäärä, kpl	10 271 667	10 191 394	7 206 872	9 967 494	8 965 140
21. % keskimääräisestä osakemäärästä	26,6	26,3	18,7	25,8	23,2
22. Osakkeiden vaihto, M€	177,2	147,2	99,5	105,1	108,7

* Hallituksen ehdotus

TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013	2012	2011
23. Liikevaihto, milj. €	646,3	639,7	668,2	674,0	652,1
24. Liikevoitto, milj. €	49,9	48,5	33,2	48,4	25,6
25. % liikevaihdosta	7,7	7,6	5,0	7,2	3,9
26. Voitto ennen veroja, milj. €	47,7	26,6	30,3	43,0	21,0
27. % liikevaihdosta	7,4	4,2	4,5	6,4	3,2
28. Tilikauden voitto , milj. €	37,9	18,1	22,2	34,5	17,0
29. % liikevaihdosta	5,9	2,8	3,3	5,1	2,6
30. Tilikauden voitto emoyhtiön omistajille, milj. €	37,9	18,1	22,2	34,5	17,0
31. % liikevaihdosta	5,9	2,8	3,3	5,1	2,6
32. EVA, milj. €	30,3	29,1	12,4	24,1	-2,2
33. Liiketoiminnan rahavirta, milj. €	89,8	79,6	86,4	80,5	74,5
34. Taseen loppusumma, milj.€	465,8	458,3	496,0	481,3	494,3
35. Oman pääoman tuotto, % (ROE)	18,2	8,7	10,0	15,3	7,7
36. Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	16,5	15,4	10,6	14,4	7,6
37. Omavaraisuusaste, %	46,5	46,3	43,7	49,4	44,5
38. Gearing, %	19,8	25,2	30,4	35,3	58,3
39. Korolliset nettovelat, milj. €	41,8	52,0	64,4	82,3	127,2
40. Bruttoinvestoinnit, milj. €	49,6	44,7	32,7	49,4	70,6
41. % liikevaihdosta	7,7	7,0	4,9	7,3	10,8
42. Henkilöstö keskimäärin	7 099	7 257	8 267	8 399	8 513
43. Henkilöstö kokopäiväiset ja osa-aikaiset yhteensä	8 085	7 830	8 847	8 962	9 357

Tunnuslukujen laskentaperusteet

Osakekohtaiset tunnusluvut

1. Osakekohtainen tulos , €	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä keskimäärin}}$
2. Laimennettu osakekohtainen tulos , €	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden laimennettu lukumäärä keskimäärin}}$
3. Oma pääoma/osake, €	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
4. Osakekohtainen osinko*	=	$\frac{\text{Tilikauden osingonjako}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
5. Osinko/tulos, %*	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$
8. Efektiivinen osinkotuotto, %*	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Tilikauden päätöskurssi}} \times 100$
10. Hinta/voittosuhde (P/E)	=	$\frac{\text{Tilikauden päätöskurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$
11. Liiketoiminnan rahavirta /osake, €	=	$\frac{\text{Liiketoiminnan nettorahavirta}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä keskimäärin}}$
16. Osakekannan markkina-arvo, M€	=	Osakkeiden laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä x tilikauden päätöskurssi

* Laskentakaavoja sovelletaan myös pääomanpalautuksen tunnuslukuihin

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

32. EVA	=	Liikevoitto - sijoitetulle pääomalle (vuosineljännten keskiarvo) laskettu kustannus Sijoitetulle pääomalle laskettu kustannus lasketaan käyttäen konsernin painotettua keskimääräistä pääomankustannusta (WACC). WACC 2015: 6,51 % WACC 2014: 6,58 % WACC 2013: 6,52 % WACC 2012: 7,10 % WACC 2011: 7,70 %
35. Oman pääoman tuotto, % (ROE)	=	$\frac{\text{Voitto/tappio}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja tilikauden lopun keskiarvo)}} \times 100$
36. Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Voitto/tappio ennen veroja + rahoituskulut}}{\text{Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat (tilikauden alun ja tilikauden lopun keskiarvo)}} \times 100$
37. Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$
38. Gearing	=	$\frac{\text{Korolliset nettorahoitusvelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
39. Korolliset nettovelat, milj. €	=	Korollinen vieras pääoma - likvidit varat

TILINPÄÄTÖS

Lassila & Tikanojan tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain ja -asetuksen, osakeyhtiölain ja arvopaperimarkkinalain mukaisesti.

Konsernin tuloslaskelma

1.1. - 31.12. M€	2015	2014	Liite
Liikevaihto	646,3	639,7	1
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut	-572,0	-561,6	
Bruttokate	74,2	78,1	
Liiketoiminnan muut tuotot	3,7	7,0	6
Myyntin ja markkinoinnin kulut	-12,9	-14,2	
Hallinnon kulut	-13,0	-12,7	
Liiketoiminnan muut kulut	-2,1	-9,7	6
Liikevoitto	49,9	48,5	
Rahoitustuotot	0,3	0,4	8
Rahoituskulut	-2,5	-22,3	8
Voitto ennen veroja	47,7	26,6	
Tuloverot	-9,7	-8,4	9
Tilikauden voitto	37,9	18,1	
Tilikauden voiton jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille	37,9	18,1	
Määräysvallattomille omistajille	0,0	0,0	
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos:			
Osakekohtainen tulos, €	0,98	0,47	10
Laimennettu osakekohtainen tulos, €	0,98	0,47	

Konsernin laaja tuloslaskelma

1.1. - 31.12. M€	2015	2014	Liite
Tilikauden voitto	37,9	18,1	
Erät, joita ei siirretä myöhemmin tulosvaikutteiseksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	0,1	-0,1	25
Erät, joita ei siirretä myöhemmin tulosvaikutteiseksi, yhteensä	0,1	-0,1	
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi			
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos	0,4	-0,6	
Muuntoerot	0,1	-2,1	
Tulosvaikutteiseksi siirretyt muuntoerot	0,0	0,3	
Muuntoerot määräysvallattomille omistajille	0,0	-0,1	
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi, yhteensä	0,4	-2,4	
Tilikauden laaja tulos, verojen jälkeen	38,4	15,6	
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille	38,5	15,7	
Määräysvallattomille omistajille	0,0	-0,1	

Lisätietoja konsernin laajan tuloslaskelman veroista on liitetiedossa 9. Tuloverot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernitase

31.12. M€	2015	2014	Liite
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet			12
Liikearvo	113,7	109,9	13
Hankittu sopimuskanta	5,4	5,3	
Kilpailukieltosopimukset	0,2	0,1	
Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista	0,6	0,7	
Muut aineettomat hyödykkeet	15,0	9,7	
	134,9	125,7	
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet			14
Maa-alueet	5,0	3,3	
Rakennukset ja rakennelmat	39,9	44,3	
Koneet ja kalusto	111,0	112,2	
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	0,1	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5,5	2,2	
	161,5	162,1	
Muut pitkäaikaiset varat			
Myytavissä olevat sijoitukset	0,6	0,6	16, 30
Rahoitusleasingsaamiset	2,1	3,2	17, 30
Laskennalliset verosaamiset	2,4	2,7	9, 18
Muut saamiset	2,0	2,3	30
	7,0	8,7	
Pitkäaikaiset varat yhteensä	303,4	296,5	
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	23,6	22,6	19
Myyntisaamiset ja muut saamiset	84,4	94,7	20, 30
Johdannaissaamiset	0,0	0,1	30, 31
Ennakkomaksut	0,3	0,5	
Myytavissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	5,0	10,0	21, 30
Rahavarat	49,0	34,0	22, 30
Lyhytaikaiset varat yhteensä	162,4	161,8	
Varat yhteensä	465,8	458,3	

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

31.12. M€	2015	2014	Liite
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Oma pääoma			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			23
Osakepääoma	19,4	19,4	
Muut rahastot	-3,4	-3,9	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,5	0,3	
Kertyneet voittovarot	156,8	172,2	
Tilikauden voitto	37,9	18,1	
	211,2	206,2	
Määräysvallattomien omistajien osuus	0,1	0,2	
Oma pääoma yhteensä	211,4	206,3	
Velat			
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	24,9	24,7	9, 18
Eläkevelvoitteet	0,9	1,0	25
Varaukset	4,1	4,2	26
Korolliset velat	61,0	71,2	27, 30
Muut velat	0,4	0,3	28, 30
	91,2	101,4	
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	34,9	24,8	27, 30
Ostovelat ja muut velat	121,9	120,4	29, 30
Johdannaisvelat	1,1	1,4	30, 31
Tilikauden verotettavaan tulokseen perustuvat verovelat	1,4	0,7	
Varaukset	3,9	3,3	26
	163,2	150,7	
Velat yhteensä	254,4	252,0	
Oma pääoma ja velat yhteensä	465,8	458,3	

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernin rahavirtalaskelma

1.1. - 31.12. M€	2015	2014	Liite
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto	37,9	18,1	
Oikaisut	52,7	71,0	33
Tulorahoitus ennen käyttöpääoman muutosta	90,6	89,1	
Käyttöpääoman muutos			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos	11,8	-1,4	
Vaihto-omaisuuden muutos	-1,0	3,6	
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos	-1,3	0,0	
Käyttöpääoman muutos	9,5	2,2	
Maksetut korot	-1,7	-3,0	
Saadut korot	0,3	0,4	
Maksetut verot	-8,9	-9,1	
Liiketoiminnan nettorahavirta	89,8	79,6	
Investointien rahavirta			
Hankitut tytäryritykset ja liiketoiminnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	-6,5	-9,8	2
Myydyt tytäryritykset ja liiketoiminnat vähennettynä myyntihetken rahavaroilla		13,5	33
Ennakkomaksut konserniyrityksistä ja liiketoiminnoista	-3,6		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	-37,6	-34,1	
Aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden myynnit		0,4	
Investoinnit myytävissä oleviin sijoituksiin		-0,2	
Muiden pitkäaikaisten saamisten muutos	1,7	0,3	
Saadut osingot investoinneista	0,0	0,0	
Investointien nettorahavirta	-46,1	-29,8	
Rahoituksen rahavirta			
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,2	-32,2	
Pitkäaikaisten lainojen nostot	25,0	29,9	
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-25,2	-24,8	
Maksetut osingot ja pääoman palautukset	-29,0	-19,4	
Omien osakkeiden hankinta	-4,7	-1,9	
L&T Recoil Oy:n takausvastuu		-16,7	
Muut rahoituksen erät		0,9	
Rahoituksen nettorahavirta	-33,7	-64,2	
Likvidien varojen nettomuutos	10,0	-14,4	
Likvidit varat tilikauden alussa	44,0	58,5	
Valuuttakurssien muutosten vaikutus	0,0	-0,2	
Likvidit varat taseessa tilikauden lopussa	54,0	44,0	22

Konsernitiilin päätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

M€	Osake- pääoma	Muunto- erot	Arvon- muutos- rahasto	Suojaus- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Kertyneet voittovar	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä	Liite
Oma pääoma 1.1.2015	19,4	-3,0	0,0	-0,9	0,3	190,3	206,2	0,2	206,3	
Laaja tulos										
Tilikauden tulos						37,9	37,9	0,0	37,9	
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät						0,1	0,1		0,1	
Suojausrahasto käyvän arvon muutos				0,5		-0,1	0,4		0,4	
Myytavissä olevat rahoitusvarat							0,0		0,0	
Muuntoerot		0,1				0,0	0,1	0,0	0,1	
Tilikauden laaja tulos yhteensä	0,0	0,1	0,0	0,5	0,0	37,9	38,5	0,0	38,4	
Liiketoimet omistajien kanssa										
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi					0,1	0,2	0,3		0,3	24
Maksetut osingot						-29,0	-29,0		-29,0	
Palautuneet osingot						0,0	0,0		0,0	
Omien osakkeiden ostot						-4,7	-4,7		-4,7	
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä					0,1	-33,5	-33,4		-33,4	
Oma pääoma 31.12.2015	19,4	-2,9	0,0	-0,4	0,5	194,7	211,2	0,1	211,4	

M€	Osake- pääoma	Muunto- erot	Arvon- muutos- rahasto	Suojaus- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Kertyneet voittovar	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä	Liite
Oma pääoma 1.1.2014	19,4	-1,2	0,0	-0,3	0,3	193,1	211,2	0,2	211,5	
Laaja tulos										
Tilikauden tulos						18,1	18,1	0,0	18,1	
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät						-0,1	-0,1		-0,1	
Suojausrahasto käyvän arvon muutos				-0,6			-0,6		-0,6	
Myytavissä olevat rahoitusvarat							0,0		0,0	
Muuntoerot		-1,8					-1,8	-0,1	-1,9	
Tilikauden laaja tulos yhteensä	0,0	-1,8	0,0	-0,6	0,0	18,0	15,7	-0,1	15,6	
Liiketoimet omistajien kanssa										
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi					0,0	0,5	0,5		0,5	24
Maksetut osingot						-19,4	-19,4		-19,4	
Palautuneet osingot						0,0	0,0		0,0	
Omien osakkeiden ostot						-1,9	-1,9		-1,9	
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä					0,0	-20,8	-20,7		-20,7	
Oma pääoma 31.12.2014	19,4	-3,0	0,0	-0,9	0,3	190,3	206,2	0,2	206,3	

Lisätietoja omasta pääomasta on liitetiedossa 23. Oma pääoma, ja omaan pääomaan kirjatusta veroista liitetiedossa 9. Tuloverot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Konsernin perustiedot

Lassila & Tikanoja -konserni on erikoistunut ympäristönhuoltoon sekä kiinteistöjen ja laitosten ylläpitoon. Konsernilla on toimintaa Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä.

Konsernin emoyritys on Lassila & Tikanoja Oyj, jonka y-tunnus on 1680140-0. Lassila & Tikanoja Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Yhtiön rekisteröity osoite oli 31.12.2015 asti Sentnerikuja 1, 00440 Helsinki. 1.1.2016 alkaen yhtiön rekisteröity osoite on Valimotie 27, 00380 Helsinki.

Lassila & Tikanoja Oyj:n osake noteerataan NASDAQ OMX Helsingissä.

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa internetosoitteesta www.lassila-tikanoja.fi tai konsernin emoyrityksen pääkonttorista osoitteesta Valimotie 27, 00380 Helsinki.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 2. päivänä helmikuuta 2016 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

Tilinpäätöksen laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti, ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2015 voimassa olleita IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettavaksi hyväksyttyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön vaatimusten mukaiset.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta sellaisia myytävissä olevia sijoituksia, joiden käypä arvo voidaan määrittää markkinahintojen avulla, ja johdannaissovimuksia, jotka on arvostettu käypään arvoon. Osakeperusteiset maksut on kirjattu käypään arvoon niiden myöntämispäivänä.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää L&T:n johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaan perustuvia ratkaisuja. Tietoa harkintaan perustuvista ratkaisuista, joita johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laatimisperiaatteita soveltaessaan ja joilla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, sekä tulevaisuutta koskevista oletuksista ja arvioihin liittyvistä keskeisistä oletuksista on esitetty laatimisperiaatteiden kohdassa ”Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaan ja soveltamiseen liittyvä johdon harkinta”.

Sovelletut uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat

Konserni on soveltanut 1.1.2015 alkaen seuraavia uusia ja uudistettuja standardeja ja tulkintoja:

- Muutokset IAS 19:ään Työsuhde-etuudet - Defined Benefit Plans: Employee Contributions (sovellettava 1.7.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutoksilla on selvennetty kirjanpitokäsittelyä, kun etuuspohjaisessa järjestelyssä edellytetään työntekijöiden tai kolmansien osapuolien maksuja järjestelyyn. Standardimuutoksilla ei ole ollut vaikutusta Lassila & Tikanoja Oyj:n konsernitilinpäätökseen.
- IFRS-standardien vuosittaiset parannukset (Annual Improvements to IFRSs), muutuskokoelmat 2010-2012 ja 2011-2013 (sovellettava 1.7.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements - menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Hankkeeseen kuuluvat muutokset koskevat seitsemää (2010-2012) ja neljää (2011-2013) standardia. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yhdistelyperiaatteet

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Lassila & Tikanoja Oyj:n lisäksi kaikki tytäryritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy kun konserni olemalla osallisena yhteisössä altistuu yhteisön muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yhteisöä koskevaa valtaansa.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu käyttäen hankintamenetelmää. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan hankintahetken käypiin arvoihin. Hankintaan liittyvät menot, lukuun ottamatta vieraan tai oman pääoman ehtoisten arvopapereiden liikkeeseen laskusta aiheutuvia menoja, on kirjattu kuluksi. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä ja se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Omaksi pääomaksi luokiteltua lisäkauppahintaa ei arvosteta uudelleen. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yrityshankinnalle. Tytäryhtiöiden hankinnasta syntyneen liikearvon käsittelyä kuvataan kohdassa ”Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet”.

Tytäryritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, jolloin konserni on saanut määräysvallan, siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa.

Kauden voitto tai tappio ja laaja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille, vaikka tämä johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta esitetään omana eränään taseessa oman pääoman osana. Emoyrityksellä tytäryrityksessä olevan omistuosuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimina. Konsernilla ei ole olennaisia määräysvallattomien omistajien osuuksia.

Vaiheittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistuosuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Konsernin menettäessä määräysvallan tytäryrityksessä, arvostetaan jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta. Tilikauden voiton tai tappion sekä laajan tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään erillisen tuloslaskelman ja laajan tuloslaskelman yhteydessä ja osuus omista pääomista esitetään omana eränään taseessa konsernin omassa pääomassa.

Osakkuusyrittukset

Osakkuusyrittukset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun konserni omistaa yli 20 % yrityksen äänivallasta tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Osakkuusyrittukset on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen.

Yhteisjärjestelyt

Yhteisjärjestely on järjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta. Yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen. Konsernilla ei ole omistuosuuksia yhteisyrityksissä eikä se ole osallisena yhteisissä toiminnossa tilinpäätöshetkellä 31.12.2015.

Ulkomaan rahan määraisten erien muuntaminen

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut määritetään siinä valuutassa, joka on kunkin yksikön pääasiallisen toimintaympäristön valuutta (toimintavaluutta). Konsernitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyrityksen toiminta- ja esittämisvaluutta.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivän valuuttakursseja. Käytännössä käytetään usein kurssia, joka likimain vastaa tapahtumapäivän kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Ei-monetaariset erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. L&T:llä ei ole ulkomaan rahan määräisiä ei-monetaarisia eriä, jotka arvostettaisiin käypiin arvoihin. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton läpuolelle. ja rahoituserien kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Niiden konserniyritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muunnetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Tilikauden tuloksen ja laajan tuloksen muuntaminen eri kursseilla tuloslaskelmassa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan oman pääoman muuntoerorahastoon. Ulkomaisten tytäryhtiöiden hankintamenon eliminoinnista sekä hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta syntyneet muuntoerot kirjataan muuntoerorahastoon.

Ulkomaisten yksiköiden hankinnasta syntyvät liikearvot ja näiden yksiköiden varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehtävät käypien arvojen oikaisut on käsitelty kyseisten yksiköiden varoina ja velkoina ja muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssija käyttäen.

Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet

Liikearvo on se osa hankintamenosta, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon hankintahetkellä. Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan se testataan vuosittain arvonalentumisen varalta viimeisen neljänneksen aikana. Taseessa liikearvot esitetään alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet arvostetaan käypään arvoon. Aineettomien hyödykkeiden taloudellisen vaikutusajan arvioidaan olevan rajallinen tai rajoittamaton. L&T:llä liiketoimintojen yhdistämisissä kirjatut aineettomat hyödykkeet ovat mm. asiakassuhteita, kilpailukieltosopimuksia ja ympäristölupia. Niillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, joka vaihtelee kolmesta kolmeentoista vuoteen.

Muut aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa ohjelmistoja ja ohjelmistolisenssejä.

Ohjelmistoprojektien kustannukset aktivoidaan muihin aineettomiin hyödykkeisiin siitä lähtien kun projektit ovat siirtyneet tutkimusvaiheesta kehittämisvaiheeseen ja projektin tulos on yksilöitävissä oleva aineeton hyödyke. Tällaisen aineettoman hyödykkeen tulee tuottaa L&T:lle vastaista taloudellista hyötyä, joka ylittää sen kehittämisestä syntyneet menot. Hankintamenu käsittää kaikki menot, jotka johtuvat välittömästi omaisuuserän saattamisesta valmiiksi toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Suurimmat menoerät ovat ulkopuolisille maksetut konsulttipalkkiot ja oman henkilöstön palkka- ja muut kustannukset.

Ohjelmistojen ja ohjelmistolisenssien poisto aika on viisi vuotta.

Poistojen kirjaaminen lopetetaan, kun aineeton käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi (tai sisältyy myytävänä olevaksi luokiteltuun luovutettavien erien ryhmään) IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* -standardin mukaisesti.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellinen käyttöomaisuus on arvostettu hankintamenuon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintamenu sisältää menot, jotka aiheutuvat välittömästi kyseisen aineellisen omaisuuserän hankkimisesta. Ehdot täyttävän aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta välittömästi johtuvat vieraan pääoman menot aktivoidaan osaksi omaisuuserän hankintamenua.

Liiketoimintojen yhdistämisissä aineellinen käyttöomaisuus arvostetaan hankintahetken käypään arvoon. Taseessa aineellinen käyttöomaisuus esitetään vähennettynä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumisilla.

Aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioitun taloudellisen vaikutusajan kuluessa lukuun ottamatta uusia kaatopaikkoja. Arvioitujen taloudellisten vaikutusajien tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä, ja jos ne eroavat merkittävästi aikaisemmista arvioista, poistoaikojen muutetaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Tilinpäätöksen poistot perustuvat seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin:

Rakennukset ja rakennelmat	5–30 vuotta
Kuljetusvälineet	6–15 vuotta
Koneet ja kalusto	4–15 vuotta

Valmistuneisiin kaatopaikkoihin sovelletaan suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, jossa poistot tehdään läjitysalueelle toimitetun jätteen viemän tilavuuden mukaan. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eripituiset, kukin osa käsitellään erillisenä hyödykkeenä. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitokustannukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet. Kooltaan merkittävien uudistus- ja parannushankkeiden menot kirjataan taseeseen, jos on todennäköistä, että taloudellisen hyödyn lisäksi koituu tulevaisuudessa konsernin hyväksi. Kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* -standardin mukaisesti, poistojen kirjaaminen lopetetaan. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden luovutuksesta ja käytöstä poistamisesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti ja ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa tai kuluissa.

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvonalentumiset

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä omaisuuserien tasearvoja mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumisen kirjaamistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksiköiden tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa muista rahavirroista.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla kustannuksilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttauskorkona käytetään ennen veroja määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä riskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Rahavirtaa tuottavaan yksikköön kohdistuva arvonalentumistappio kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti.

Muusta omaisuuserästä kuin liikearvosta aikaisemmin kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan, mikäli olosuhteissa on tapahtunut muutos ja kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta.

Liikearvojen arvonalentumistestit tehdään vuosittain tai aina, kun viitteitä arvon alenemisesta ilmenee. Kerrytettävissä olevista rahamääristä tehdään sekä käyttöarvoon että nettomyyntihintaan perustuvat laskelmat niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joille liikearvot on kohdistettu.

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ovat ohjelmistoprojekteja, joille ei voida tehdä erillisiä arvonalentumistestejä, koska niillä ei ole itsenäistä rahavirtaa. Jos tilikauden päättyessä todetaan, että projektit aiotaan saattaa loppuun ja ottaa ohjelmistot käyttöön, arvonalennukselle ei katsota olevan tarvetta. Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan kuitenkin osana sitä rahavirtaa tuottavaa yksikköä, johon ne kuuluvat.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle otetut hyödykkeet kirjataan aineelliseen käyttöomaisuuteen. Ne merkitään taseeseen määrään, joka on hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo, ja poistetaan vuokrasopimuksen voimassaoloaikana tai sitä lyhyempänä taloudellisena vaikutusaikana. Jos kuitenkin on kohtuullisen varmaa, että vuokralle otetun hyödykkeen omistusoikeus siirtyy L&T:lle vuokratuotannon päättymiseen mennessä, poistot hyödykkeestä tehdään kuten vastaavasta L&T:n omistamasta hyödykkeestä. Sopimuksista johtuvat velvoitteet kirjataan lainoihin. Kukin vuokraerä jaetaan rahoituskuluksi ja velan lyhennykseksi. Rahoituskulut kohdistetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Konserni vuokralle antajana

Ympäristöpalvelut-toimiala vuokraa asiakkaille laitteita, esimerkiksi jätepuristimia, pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaan olennainen osa omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista siirtyy vuokralle ottajalle. Tällaiset sopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi ja niihin tehty nettosijoitus kirjataan sopimuksen alkamishetkellä myyntisaamiseksi. Kukin vuokraerä jaetaan rahoitustuotoksi ja myyntisaamisen lyhennykseksi. Rahoitustuotot kohdistetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle saamiselle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen tuotto-%.

Sellaiset hyödykkeiden ja toimitilojen vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut säilyvät olennaisilta osin vuokranantajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niihin liittyvät vuokrat kirjataan tasasuuruksina erinä vuokra-ajan kuluessa tuotoiksi tai kuluiksi riippuen siitä, onko L&T vuokralle antajana vai ottajana. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet kirjataan aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja poistetaan taloudellisena vaikutusaikana kuten vastaavat omassa käytössä olevat käyttöomaisuushyödykkeet.

Myytävänä olevaksi luokitellut pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikaiset omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmä) ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät sekä niihin liittyvät velat luokitellaan myytävänä oleviksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Myytävänä olevaksi luokittelun edellytyksien katsotaan täyttyvän, kun myynti on erittäin todennäköinen ja omaisuuserä (tai luovutettavien erien ryhmä) on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan yleisin ja tavanomaisin ehdoin, kun johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta.

Välittömästi ennen luokittelua myytävänä olevaksi kyseiset omaisuuserät tai luovutettavien erien ryhmän varat ja velat arvostetaan niihin sovellettavien IFRS-standardien mukaisesti. Luokitteluhetkestä lähtien myytävänä olevat omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmä) arvostetaan kirjanpitoarvoon tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettynä käypään arvoon sen mukaan, kumpi niistä on alempi. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä. Mikäli luokittelukriteeri ei täyty, perutaan luokittelu ja omaisuuserä arvostetaan luokittelua edeltäneeseen tasearvoon vähennettynä poistoilla ja arvonalennuksilla tai sitä alempaan kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Myytävänä olevaksi luokiteltu pitkäaikainen omaisuuserä sekä myytävänä olevaksi luokiteltuun luovutettavien erien ryhmään kuuluvat omaisuuserät esitetään taseessa erillään muista omaisuuseristä. Samoin velat, jotka sisältyvät myytävänä oleviksi luokiteltuun luovutettavien erien ryhmään, esitetään taseessa erillään muista veloista. Lopetettujen toimintojen tulos esitetään tuloslaskelmassa omalla rivillään. Tuloslaskelman vertailutietoja oikaistaan niiden toimintojen osalta, jotka on luokiteltu lopetetuiksi viimeisimmän esitettävän tilinpäätöskauden aikana. Lopetettujen toimintojen tulos siirretään siten omalle rivilleen myös vertailutietojen osalta. Tilikausilla 2015 ja 2014 konsernissa ei ollut lopetettuja toimintoja.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatu arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot. L&T Biowatin ja ympäristötuotteiden vaihto-omaisuus arvostetaan painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen. Muut varastot määritetään fifo-periaatteella.

Kierrätyslaitoksilla valmistetaan kierrätysmateriaaleista myytäviä uusioraaka-aineita. Näiden materiaalien varastojen hankintameno muodostuu materiaalikustannuksista, välittömistä palkoista, muista välittömistä valmistusmenoista sekä osuudesta muuttuvista ja kiinteistä yleismenoista normaalilla toiminta-asteella.

Rahoitusvarat ja rahoitusvelat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan lainoihin ja muihin saamisiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sekä muihin velkoihin. Luokittelu tehdään hankinnan yhteydessä hankinnan tarkoituksen perusteella.

Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta silloin, kun oikeudet omaisuuserän rahavirtoihin lakkaavat tai kun siihen liittyvät riskit ja edut ovat siirtyneet merkittävältä osin L&T:n ulkopuolelle.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Näiden arvostusperuste on jaksettu hankintameno efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Myyntisaamiset ja muut saamiset sisältyvät tähän ryhmään ja ne merkitään taseeseen alkuperäisen arvon mukaisina vähennettynä hyvityksillä ja arvonalentumistappioilla.

Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät rahasto-osuuksia, sijoitus- ja yritystodistuksia. Ryhmään määritellään kuuluviksi toisaalta varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomat, ei-tuotantokäytössä olevat rahoitusvarat ja toisaalta sellaiset rahoitusvarat, joita voidaan myydä liiketoiminnassa tarvittavan käyttö pääoman hankkimiseksi.

Tilinpäätöksissä myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan osakesijoituksia lukuun ottamatta käypään arvoon käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinahintoja. Käyvän arvon muutokset kirjataan muun laajan tuloksen eriin ja esitetään verovaikutus huomioon ottaen oman pääoman arvonmuutosrahasto-erässä. Kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan omasta pääomasta tulosvaikutteisiksi luokittelun muutoksista johtuvina oikaisuuksina silloin, kun sijoitus myydään, eräännyy tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio. Kaikki noteeraamattomat osakkeet arvostetaan hankintamenoon tai tätä alempaan arvoon, mikäli niistä on kirjattu arvonalentumistappio. Näiden osakkeiden markkinat ovat epäaktiiviset eikä niiden käypä arvo ole luotettavasti määriteltävissä. Näistä kirjataan arvonalentumistappio kun sijoituksen käypä arvo on merkittävästi tai pitkäaikaisesti alempi kuin hankintameno.

Silloin kun myytävissä olevat sijoitukset on tarkoitus pitää yli 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä lukien, ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin. Kaikki niiden ostot ja myynnit kirjataan selvityspäivänä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat ovat suojauslaskennan ulkopuolella olevia johdannaissopimuksia. Niitä koskevat laatimisperiaatteet on esitetty alla kohdassa Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta.

L&T:n ottamat lainat kirjataan selvityspäivänä taseeseen alun perin saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon, johon sisällytetään hankinnasta tai liikkeellelaskusta välittömästi johtuvat transaktiokustannukset. Myöhemmin lainat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksettuun hankintamenoon.

Ostovelat ja muut lyhytaikaiset korottomat velat kirjataan taseeseen alkuperäiseen arvoonsa.

Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Rahoituspolitiikkansa mukaisesti L&T käyttää johdannaissopimuksia pienentääkseen korko- ja hyödykekurssimuutoksiin liittyviä rahoitusriskejä. L&T:n tekemät johdannaissopimukset ovat olleet koronvaihtosopimuksia, jotka on tehty vaihtuvakorkoisten lainojen rahavirran suojaamiseksi korkoriskiltä, ja hyödykeswap-sopimuksia, jotka on tehty tulevien dieselostojen hintavaihteluiden tasaamiseksi, sekä valuuttatermiini ja -optiosopimuksia, jotka on tehty ulkomaanvaluuttamääraisten konsernilainojen suojaamiseksi valuuttariskiltä.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon. Hankinnan jälkeen ne arvostetaan kunkin tilinpäätöshetken käypiin arvoihin. Käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin.

Käypään arvoon arvostamisesta syntyvät voitot ja tappiot käsitellään kirjanpidossa johdannaissopimuksen käyttötarkoituksen määräämällä tavalla.

Kaikki korko- ja hyödykesuojaukset täyttävät konsernin riskienhallinnan asettamat tehokkaan suojauksen vaatimukset. Suojauslaskennan piirissä olevien johdannaisten voitot ja tappiot kirjataan yhdenmukaisesti alla olevan kohde-etuuden kanssa. Johdannaissopimukset määritellään syntymishetkellään tulevien kassavirtojen ja ennustettujen ostojen suojauksiksi (rahavirtasuojaus) tai johdannaissopimuksiksi, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa (taloudellinen suojaus).

L&T soveltaa rahavirran suojauslaskentaa kaikkiin koronvaihto- ja hyödykejohdannaissopimuksiin. L&T dokumentoi suojauslaskentaa aloittaessaan suojattavan kohteen ja suojausinstrumentin välisen suhteen sekä konsernin riskienhallintatavoitteet ja suojausstrategian.

L&T dokumentoi ja arvioi suojauksen alkaessa ja jokaisen osavuosikatsauksen yhteydessä suojaussuhteiden tehokkuuden tarkastelemalla suojaavan instrumentin kykyä kumota suojattavan erän rahavirtojen muutokset.

Siltä osin kuin rahavirran suojaus on tehokas, suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääoman suojausrahastoon. Kun suojausinstrumentti erääntyy, se myydään tai kun suojauslaskennan kriteerit eivät enää täytä IAS 39:n vaatimuksia, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio jää omaan pääomaan, kunnes suojattava rahavirta toteutuu. Jos suojattavan rahavirran ei enää odoteta toteutuvan, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Suojaussuhteen tehon osuus merkitään myös välittömästi tuloslaskelmaan.

Valuuttatermiini ja -optiosopimuksiin ei ole sovellettu IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa ja niiden käypien arvojen muutokset on kirjattu tuloslaskelmaan rahoitustuotoksi tai -kuluksi. Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi rahoitusvaroiksi ja -veloiksi.

Kaikkien johdannaisten positiiviset käyvät arvot kirjataan taseeseen johdannaissaamisiin. Johdannaisten negatiiviset käyvät arvot kirjataan vastaavasti johdannaisvelkoihin. Kaikki johdannaisten käyvät arvot sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin tai velkoihin.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät käteisen rahan, vaadittaessa nostettavat pankkitalletukset ja muut lyhytaikaiset likvidit sijoitukset. Niiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta hankinta-ajankohdasta. Ne kirjataan selvityspäivänä ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuun. Valuuttamääräiset erät on muunnettu euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän keskikursseja.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa viitteitä siitä, että jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Mikäli arvonalentumisesta on näyttöä, käyvän arvon rahastoon kertynyt tappio siirretään tuloslaskelmaan. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen osakkeiden arvonalentumistappiota ei peruuteta tuloslaskelman kautta kuten korkoinstrumenteista kirjattu arvonalentumistappion myöhempi peruuntuminen.

Epävarmat saamiset arvioidaan kuukausittain suoritettavan tarkastelun perusteella. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että saamisten tasearvo on suurempi kuin niistä kerrytettävissä oleva rahamäärä, erotus kirjataan arvonalentumistappiona tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin. Kriteerinä saamisen arvonalentumistappion kirjaamiseen pidetään velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, yrityssaneerausta, perintätoimiston antamaa luottotappiosuositusta tai maksujen pitkäaikaista laiminlyöntiä. Mikäli saamisten tasearvon ja niistä kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus myöhemmin pienenee, arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Tietyt ehdot täyttävän hyödykkeen hankintamenoon sisällytetään välittömästi kyseisen hyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta aiheutuvat vieraan pääoman menot.

Lainojen hankinnasta välittömästi johtuneet transaktiomenot on sisällytetty lainan alkuperäiseen hankintamenoon ja jaksotettu laina-aikana korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä.

Oma pääoma

Kantaosakkeet esitetään osakepääomana. Menot, jotka liittyvät omien osakkeiden liikkeeseen laskuun tai hankintaan, esitetään oman pääoman vähennyseränä. Jos konserni hankkii takaisin omia oman pääoman ehtoisia instrumentteja, näiden instrumenttien hankintameno vähennetään omasta pääomasta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan ja tapahtumaan liittyy maksuvelvoite, jonka toteutuminen on todennäköistä ja jonka suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varaus arvostetaan velvoitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon. Ajan kulumisesta johtuva varauksen lisäys kirjataan korkokuluksi. Varauksen muutokset merkitään tuloslaskelmaan samaan erään kuin varaus on alun perin kirjattu. Varaus kirjataan, mikäli erän täsmällistä määrää tai tapahtumisaikajakoja ei tiedetä. Muussa tapauksessa erä kirjataan siirtovelkoihin. Varausten määrää arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä ja niiden määrä muutetaan vastaamaan parasta arvioita tarkasteluhetkellä.

Ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan silloin, kun syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka seurauksena maksuvelvoitteen syntyminen on todennäköistä ja sen määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ympäristön ennalleen palauttamiseen liittyvät ympäristövaraukset tehdään projektin alkaessa. Varauksena aktivoidut kustannukset ja omaisuuden alkuperäinen hankintameno poistetaan omaisuuden taloudellisen vaikutusajan kuluessa ja varaukset diskontataan nykyarvoonsa. Taseessa euromääräisesti suurimmat varaukset ovat kaatopaikkojen ja pilaantuneiden maiden käsittelyalueen peittokustannusvaraukset.

Tuloutusperiaatteet

Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelut on suoritettu. Mikäli laitoksilla valmistetaan myytäviä materiaaleja, kirjataan materiaalien hankintameno vaihto-omaisuuteen. Mikäli käsiteltävällä materiaalilla ei ole myyntihintaa, kirjataan kustannusvaraukset siirtovelkoihin.

Tuotot myydyistä tavaroista kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle ja tuoton määrä on määritettävissä luotettavasti.

Liikevaihtoa laskettaessa myyntituottoja oikaistaan välillisillä veroilla ja alennuksilla.

Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä. Konsernin osinkotuotot ovat vähäiset ja ne kirjataan oikeuden syntymishetkellä, mikäli tieto osingoista saadaan tällöin. Muutoin ne kirjataan maksupäivänä.

Bruttokate

Bruttokate on nettosumma, joka muodostuu kun liikevaihdosta vähennetään myytyjä suoritteita vastaavat kulut.

Liikevoitto

Liikevoitto on nettosumma, joka muodostuu, kun bruttokatteeseen lisätään liiketoiminnan muut tuotot, vähennetään myynnin ja markkinoinnin, hallinnon ja liiketoiminnan muut kulut sekä vähennetään aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden poistot ja mahdolliset arvonalentumiset.

Pitkäaikaishankkeet

Pitkäaikaishankkeen tulot ja menot kirjataan tuotoiksi ja kuluiksi valmistumisasteen perusteella, kun hankkeen lopputulos voidaan arvioida luotettavasti. Kaatopaikkojen sulkemisurakat ovat osatuloutettavia pitkäaikaishankkeita, joiden aloitus ja valmistuminen ajoittuvat eri tilikausille. Hankkeen valmistumisaste

määritellään tarkasteluhetkeen mennessä suoritetusta työstä aiheutuneiden menojen osuutena hankkeen arvioituista kokonaismenoista. Jos syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat suuremmat kuin hankkeesta laskutettu määrä, erotus esitetään taseessa erässä myyntisaamiset ja muut saamiset. Jos syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat pienemmät kuin hankkeen laskutus, erotus esitetään erässä saadut ennakot.

Silloin kun pitkäaikaishankkeen lopputulosta ei voida arvioida luotettavasti, hankkeesta johtuvat menot kirjataan kuluksi samalla tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet ja hankkeesta saatavia tuottoja kirjataan vain siihen määrään asti, kuin toteutuneita menoja vastaava rahamäärä on saatavissa. Mikäli on todennäköistä, että hankkeen valmiiksi saamiseen tarvittavat kokonaismenot ylittävät hankkeesta saatavat kokonaistulot, odotettavissa oleva tappio kirjataan kuluksi välittömästi.

Pilaantuneiden maiden vastaanottotoiminnan lopputulokset eivät ole arvioitavissa luotettavasti. Näiden hankkeiden osalta tuottoja kirjataan hankkeiden toteutuneita menoja vastaava määrä.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimusmenot on kirjattu tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Uusien palvelukonseptien antamat hyödyt ovat todennettavissa vasta niin myöhäisessä vaiheessa, että aktivointikriteereiden ei ole katsottu täyttyvän ennen palvelun luovuttamista. Taseeseen on aktivoitu ohjelmistoprojekteihin liittyviä kehitysmenoja, joista on tarkempi kuvaus kohdassa **Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet**.

Julkiset avustukset

Syntyneiden menojen korvaukseksi saadut julkiset avustukset kirjataan tuloslaskelmaan silloin, kun konserni täyttää avustuksen saamisen edellytykset ja on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan. Ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa. Välittömästi henkilöstön palkkaukseen liittyvät julkiset työllistämis-, oppisopimus- ja muut vastaavat tuet kirjataan henkilöstökulujen vähennykseksi.

Käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan alkuperäisten hankintamenojen vähennykseksi. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisena vaikutusaikana.

Työsuhde-etuudet

Eläkevelvoitteet

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuuspohjaisiksi ja maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkkeistä eikä sillä ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee. L&T:n eläkejärjestelyt noudattavat kunkin maan paikallisia säädöksiä ja käytäntöjä ja ovat pääosin maksupohjaisia.

L&T:llä on pieniä, pääosin yrityskauppojen mukana tulleita, etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Näistä etuuspohjaisista eläkkeistä osa on konsernin omalla vastuulla ja osalle on otettu eläkevakuutus. Velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen käyttäen ennakoitua etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa diskonttokorko perustuu yritysten liikkeeseenlaskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon, joiden maturiteetti vastaa olennaisilta osin laskettavan eläkevastuun arvioitua maturiteettia. Riskipreemio perustuu sellaisten yritysten liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin, joiden luottokelpoisuusluokitus on AAA. Taseeseen kirjattavan eläkevelvoitteen nykyarvosta vähennetään eläkejärjestelyyn kuuluvat varat tilinpäätöspäivän käypään arvoon arvostettuina. Taseeseen merkitään etuuspohjaisen eläkejärjestelyn nettovelka (tai -omaisuuserä).

Kauden työsuoritukseen perustuva meno (eläkemeno) ja etuuspohjaisen järjestelyn nettovelan nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään työsuhde-etuuksista aiheutuviissa kuluissa. Etuuspohjaisen nettovelan (tai -omaisuuserän) uudelleen määrittämisestä aiheutuvat erät (mm. vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta nettokorkoon sisältyviä eriä) kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jona ne syntyvät.

Aiempaan työsuoritukseen perustuvat menot kirjataan kuluksi tulosvaikutteisesti aikaisempaan seuraavista ajankohdista: joko kun järjestelyn muuttaminen tai supistaminen tapahtuu tai kun yhteisö kirjaa tähän liittyvät uudelleenjärjestelymenot tai työsuhteen päättämiseen liittyvät edut.

Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on useita kannustinjärjestelyjä, joissa maksut suoritetaan joko oman pääoman ehtoisina instrumentteina tai käteisvaroina. Järjestelyissä myönnettävät etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan kuluksi tasaisesti oikeuden syntymisjakson aikana. Järjestelyn tulosvaikutus esitetään työsuhte-etuuksista aiheutuvissa kuluissa.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 17.12.2012 vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Ohjelman ansaintajakso alkoi 1.1.2013 ja päättyi 31.12.2013. Vuodelta 2013 maksettava palkkio perustui konsernin EVA-tulokseen. Palkkio maksettiin osittain osakkeina ja osittain rahana. Ohjelman perusteella luovutettiin yhteensä 35.818 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta. Ohjelman piiriin kuului 10 henkilöä.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 18.12.2013 vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Ohjelman ansaintajakso alkoi 1.1.2014 ja päättyi 31.12.2014. Vuodelta 2014 maksettava mahdollinen palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen. Palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Ohjelman perusteella voidaan luovuttaa yhteensä enintään 39.105 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta. Ohjelman piiriin kuului 10 henkilöä.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 17.12.2014 vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Ohjelman ansaintajakso alkoi 1.1.2015 ja päättyi 31.12.2015. Vuodelta 2015 maksettava mahdollinen palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen. Palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Ohjelman perusteella voidaan luovuttaa yhteensä enintään 37.560 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta. Ohjelman piiriin kuuluu 10 henkilöä.

Kertaluonteiset erät

Kertaluonteinen erä on kokonaisvaltainen tuotto tai kulu, joka syntyy kerran tai harvoin tapahtuvan asian seurauksena. Konserni esittää kertaluonteisina erinä liiketoimintojen tai omaisuuserien myynneistä tai lopetuksista aiheutuvat voitot tai tappiot, toiminnan uudelleenjärjestelyistä aiheutuvat voitot tai tappiot, sekä liikearvon ja omaisuuserien arvonalentumistappiot. Kertaluonteiset erät kirjataan tuloslaskelmaan aiheuttamisperiaatteensa mukaiseen tuotto- tai kuluryhmään. Kertaluonteisia erä on käsitelty toimintakertomuksessa.

Tuloverot

Konsernin verot muodostuvat kauden verotettavaan tuloon perustuvista veroista ja laskennallisista veroista. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, mutta suoraan omaan pääomaan tai muun laajan tuloksen eriin kirjattavien erien verovaikutus kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroja oikaistaan mahdollisilla edellisiin kausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä väliaikaisista eroista omaisuus- ja velkaerien verotusarvojen ja kirjanpitoarvojen välillä. Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivänä voimassa olevia verokantoja, ja verokantojen muuttuessa tiedossa olevalla uudella verokannalla. Verotuksessa vähennyskeltottomista liikearvon arvonalentumisista ei kirjata laskennallista veroa. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan.

Väliaikaiset erot syntyvät mm. FAS:ssa tehdyistä liikearvon poistoista, käyttöomaisuushyödykkeiden poistoista, johdannaissopimusten uudelleenarvostuksesta ja hankintojen yhteydessä tehdyistä käypiin arvoihin arvostamisista.

Osingonjako

Osinkovelka yhtiön osakkeenomistajille kirjataan velaksi tilinpäätökseen, kun yhtiökokous on päättänyt osingonjaosta.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaan ja soveltamiseen liittyvä johdon harkinta ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Konsernin johto joutuu IFRS-tilinpäätöstä laatiessaan tekemään tulevaisuutta koskivia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Johto joutuu lisäksi käyttämään harkintaa tehdessään päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valinnasta ja niiden soveltamisesta.

Harkintaan perustuvat ratkaisut koskevat erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja. Merkittävin osa-alue, joissa johto on käyttänyt edellä kuvattua harkintaa, liittyy hankittujen liiketoimintojen yhteydessä kirjattujen omaisuuserien ja velkojen kirjaamiseen ja käypään arvoon arvostamiseen.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää L&T:n johdolta sellaisten arvioiden ja oletusten käyttämistä, jotka vaikuttavat taseen laadintahetken varojen ja velkojen sekä tilikauden tuottojen ja kulujen määriin. Arviot ja oletukset pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä ja niiden taustalla on aiemmat kokemukset sekä tulevaisuutta koskevat, tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidetyt oletukset.

Keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja sellaiset raportointikauden päättymispäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät, jotka aiheuttavat merkittävimmät riskit konsernin varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen muuttumisesta olennaisesti seuraavan tilikauden aikana on kuvattu alla:

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen varojen ja velkojen käyvän arvon määrittäminen

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut varat ja velat arvostetaan IFRS 3:n mukaan käypään arvoon. Johto käyttää mahdollisuuksien mukaan saatavilla olevia markkina-arvoja käypien arvojen määrittämisessä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, arvostaminen perustuu omaisuuserän historialliseen tuottoon. Erityisesti aineettomien hyödykkeiden arvostaminen perustuu diskontattuihin kassavirtoihin ja edellyttää johdon arvioita tulevista kassavirroista. Arviot perustuvat johdon parhaaseen näkemykseen, mutta on mahdollista että toteumat poikkeavat käytetyistä arvioista (liitetieto 2. Hankitut liiketoiminnot). Omaisuuden tasearvoja arvioidaan jatkuvasti mahdollisten arvonalennusten selvittämiseksi. Tästä kerrotaan lisää laatimisperiaatteiden kohdassa Arvon alentumiset.

Liikearvojen arvonalentumistestaus

Liikearvojen arvonalentumistesteissä kerrytettävissä olevista rahamääristä tehdään käyttöarvoon perustuvat laskelmat niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joille liikearvot on kohdistettu. Nämä laskelmat edellyttävät johdon arvioiden käyttämistä. Vaikka johdon käsityksen mukaan käytetyt oletukset ovat asianmukaisia, saattavat arviot tulevista rahavirroista erota olennaisesti tulevaisuudessa toteutuvista. Lisätietoja kerrytettävissä olevan rahamäärän herkkyydestä on annettu liitetiedoissa (liitetieto 13. Liikearvojen arvonalentumistestit).

Tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevat uudet ja muutetut standardit sekä tulkinnat

Konserni ei ole vielä soveltanut seuraavia, IASB:n jo julkistamia uusia tai uudistettuja standardeja ja tulkintoja. Konserni ottaa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien.

* = Kyseistä säännöstä ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa 31.12.2015.

- Muutos IAS 1:een *Tilinpäätöksen esittäminen*: Disclosure Initiative (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksilla on tarkoitus rohkaista yhteisöjä käyttämään harkintaa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja määritettäessä. Muutoksilla selvennetään esimerkiksi olennaisuuden käsitteen soveltamista ja harkinnan käyttöä tilinpäätöksen liitetietojen järjestyksen ja paikan määrittämisessä. Standardimuutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta Lassila & Tikanoja Oyj:n konsernitiilinpäätökseen.
- Muutokset IAS 16:een *Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet* ja IAS 38:aan *Aineettomat hyödykkeet - Clarification of Acceptable Methods of Depreciation and Amortisation* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutoksilla selvennetään IAS 16:ta ja IAS 38:aa. Tuottoperusteisia poistomenetelmiä

ei voida soveltaa aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja vain harvoin aineettomiin hyödykkeisiin. Standardimuutoksilla ei ole vaikutusta Lassila & Tikanoja Oyj:n konsernitilinpäätökseen.

- Muutokset IAS 16:een *Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet* ja IAS 41:ään *Maatalous - Bearer Plants* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutetut standardit edellyttävät, että tuottavan kasvin määritelmän täyttävät biologiset hyödykkeet käsitellään kirjanpidossa IAS 16:n soveltamisalaan kuuluvina aineellisina käyttöomaisuushyödykkeinä IAS 41:n soveltamisen sijaan. Näillä muutoksilla ei ole vaikutusta Lassila & Tikanoja Oyj:n konsernitilinpäätökseen.
- Muutokset IFRS 10:een *Konsernitilinpäätös*, IFRS 12:een *Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä* ja IAS 28:aan *Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin - Investment Entities: Applying the Consolidation Exception** (Muutoksia saadaan soveltaa välittömästi; sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Kapea-alaiset muutokset IFRS 10:een, IFRS 12:een ja IAS 28 selkiyttävät sijoittajayhteisöjen kirjanpitoa koskevia vaatimuksia. Muutokset myös tarjoavat tietyissä olosuhteissa helpotuksia, jotka alentavat standardin soveltamisesta aiheutuvia menoja. Muutoksilla ei ole vaikutusta Lassila & Tikanoja Oyj:n konsernitilinpäätökseen.
- Muutokset IFRS 11:een *Yhteisjärjestelyt - Accounting for Acquisitions of Interests in Joint Operations* (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutoksilla on annettu uutta ohjeistusta IFRS 11:een siitä, miten kirjanpidossa käsitellään yhteisessä toiminnossa olevan osuuden hankintaa, kun yhteinen toiminto muodostaa liiketoiminnan. Tällöin on sovellettava liiketoimintojen yhdistämisen kirjanpitokäsittelyä. Standardimuutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta Lassila & Tikanoja Oyj:n konsernitilinpäätökseen.
- *IFRS-standardien vuosittaiset parannukset (Annual Improvements to IFRSs)*, muutoskokoelma 2012–2014 (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat neljää standardia. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.
- Uusi IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista** (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): IFRS 15 luo kattavan viitekehyksen sen määrittämiseksi, voidaanko myyntituottoja tulouttaa, kuinka paljon ja milloin. IFRS 15 korvaa voimassaolevan tuloutusta koskevan ohjeistuksen, mm. IAS 18:n *Tuotot*, IAS 11:n *Pitkäaikaishankkeet* sekä IFRIC 13:n *Kanta-asiakasohjelmat*. IFRS 15:n mukaan yhteisön on kirjattava myyntituotot sellaisena rahamääränä, joka kuvastaa vastiketta, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu kyseisiä tavaroita tai palveluja vastaan. Konserni arvioi IFRS 15:n vaikutuksia.
- Uusi IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit** (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Standardi korvaa nykyisen IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardin. IFRS 9:ään sisältyy uudistettu ohjeistus rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta ja arvostamisesta. Tämä kattaa myös uuden, odotettuja luottotappioita koskevan kirjanpitokäsittelyn mallin, jota sovelletaan rahoitusvaroista kirjattavien arvonalentumisten määrittämiseen. Standardin yleistä suojauslaskentaa koskevat säännökset on myös uudistettu. IAS 39:n säännökset rahoitusinstrumenttien taseeseen kirjaamisesta ja taseesta pois kirjaamisesta on säilytetty. Konserni selvittää vielä standardin vaikutuksia.

1. Segmentti-informaatio

Konsernilla on neljä raportoitavaa segmenttiä, jotka ovat konsernin toimialayksiköt.

1.1.2013 alkaen konsernin liiketoiminnat ja raportoitavat segmentit järjestettiin uudelleen tukemaan ydinliiketoimintojen ja painopisteiden muutosta. Raportoivat segmentit vuosina 2014 ja 2015 ovat olleet Ympäristöpalvelut -toimiala, Teollisuuspalvelut -toimiala, Kiinteistöpalvelut -toimiala ja Uusiutuvat energialähteet -toimiala.

Segmenttien välinen hinnoittelu tapahtuu käypään markkinahintaan. Segmentti-informaatio raportoidaan ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle sisäisen raportoinnin kanssa yhdenmukaisella tavalla. Ylimpänä operatiivisena päätöksentekijänä toimii Lassila & Tikanoja Oyj:n toimitusjohtaja. Konsernihallinto ja muut –erä sisältää konsernijohdon kulut sekä kulut, jotka aiheutuvat pörssiyhtiönä toimimisesta, ja näitä tuottoja ja kuluja vastaavat varat ja velat. Lisäksi konsernihallinnon varoihin kuuluvat myytävissä olevat sijoitukset.

Segmentin varat ovat sellaisia liiketoiminnan eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan, ja jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmentille. Segmentin velat ovat sellaisia liiketoiminnan velkoja, jotka aiheutuvat segmentin liiketoiminnasta, ja jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmentille. Segmentin varat sisältävät aineettomat hyödykkeet, aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, rahoitusleasing -saamiset, vaihto-omaisuuden sekä myyntisaamiset ja muut saamiset lukuun ottamatta siirtosaamisia koroista ja verosaamisia. Segmentin velat sisältävät varaukset ja eläkevelvoitteet sekä pitkäaikaisista veloista ennakot, siirtovelat ja kauppahintavelat ja lyhytaikaisista veloista ostovelat ja muut velat lukuun ottamatta siirtovelkoja koroista ja verovelkoja.

Kohdistamattomat varat sisältävät likvidit varat, saamiset korko- ja valuuttajohdannaisista, siirtosaamiset koroista ja muista rahoituseristä sekä verosaamiset. Kohdistamattomat velat sisältävät lainat, velat korko- ja valuuttajohdannaisista, siirtovelat koroista ja muista rahoituseristä sekä verovelat.

Konsernin toimintasegmentit tilikaudella:

Ympäristöpalveluiden toiminta käsittää jätehuolto- ja kierrätysliiketoiminnan sekä ympäristötuotteiden ja ympäristöjohtamisen palvelut.

Teollisuuspalvelut –toimiala koostuu teollisuusprosesseissa syntyviin materiaaliveirtoihin ja niiden hyödyntämiseen keskittyvistä materiaalihyötykäyttöratkaisuista, teollisuusprosessien puhdistuksiin erikoistuneesta prosessipuhdistuksesta, vaarallisten jätteiden keräyksestä ja käsittelystä sekä viemäriverkostojen ylläpitoon erikoistuneista viemärihuolto- ja kuvauspalveluista

Kiinteistöpalvelut –toimiala tarjoaa siivous- ja tuki-, kiinteistöhuolto- ja kiinteistötöknäikkäpalveuita sekä korjausrakentamista (entinen vahinkosaneeraus).

Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti) sisältää puupohjaiset polttoaineet, kierrätyspolttoaineet ja metsäpalvelut. Toiminnan painopiste toimialalla on kannattavuuden parantamisessa.

2015

M€	Ympäristö- palvelut	Teollisuus- palvelut	Kiinteistö- palvelut	Uusiutuvat energia- lähteet	Konserni- hallinto ja muut	Eliminoinnit	Konserni
Liikevaihto							
Liikevaihto, ulkoinen	253,1	75,0	279,0	39,2		0,0	646,3
Toimialojen välinen liikevaihto	3,4	2,0	4,0	0,2		-9,5	0,0
Liikevaihto yhteensä	256,5	77,0	282,9	39,4		-9,5	646,3
Liikevoitto	35,8	6,8	8,1	2,1	-3,0		49,9
Liikevoitto, %	14,0	8,9	2,9	5,3			7,7
Rahoitustuotot ja -kulut							-2,2
Voitto ennen veroja							47,6
Tuloverot							-9,7
Tilikauden voitto							37,9
Varat							
Toimialan varat	214,2	71,4	97,6	23,3	1,0		407,5
Kohdistamattomat varat							58,2
Varat yhteensä							465,8
Velat							
Toimialan velat	52,1	21,9	49,8	4,8	2,1		130,7
Kohdistamattomat velat							123,7
Velat yhteensä							254,4
Investoinnit	24,4	7,5	17,3	0,3	0,0		49,6
Poistot	19,9	6,6	13,3	0,3	0,0		40,0

2014

M€	Ympäristö- palvelut	Teollisuus- palvelut	Kiinteistö- palvelut	Uusiutuvat energia- lähteet	Konserni- hallinto ja muut	Eliminoinnit	Konserni
Liikevaihto							
Liikevaihto, ulkoinen	250,9	74,3	270,6	44,0			639,7
Toimialojen välinen liikevaihto	3,7	3,5	4,2	0,2		-11,6	0,0
Liikevaihto yhteensä	254,5	77,8	274,7	44,2		-11,6	639,7
Liikevoitto	37,3	6,5	10,6	1,6	-7,6		48,5
Liikevoitto, %	14,7	8,4	3,9	3,7			7,6
Rahoitustuotot ja -kulut							-21,9
Voitto ennen veroja							26,6
Tuloverot							-8,4
Tilikauden voitto							18,1
Varat							
Toimialan varat	212,4	72,6	98,8	24,6	1,1		409,4
Kohdistamattomat varat							48,9
Varat yhteensä							458,3
Velat							
Toimialan velat	50,5	21,9	48,3	6,2	1,9		128,9
Kohdistamattomat velat							123,2
Velat yhteensä							252,0
Investoinnit	26,6	6,6	11,3	0,2	0,0		44,7
Poistot	20,1	6,9	13,0	0,2	0,0		40,2

Varojen täsmäytys kokonaisvaroihin

M€	2015	2014
Raportoitavien segmenttien varat	406,5	408,4
Muiden erien varat	1,0	1,1
	407,5	409,4
Kohdistamattomat varat		
Likvidit varat	54,0	44,0
Verosaamiset	2,4	2,7
Muut kohdistamattomat varat	1,8	2,2
Yhteensä	58,2	48,9
Varat yhteensä	465,8	458,3

Velkojen täsmäytys kokonaisvelkoihin

M€	2015	2014
Raportoitavien segmenttien velat	128,6	126,9
Muiden erien velat	2,1	1,9
	130,7	128,9
Kohdistamattomat velat		
Velat, korko- ja valuuttajohdannaiset	95,3	95,1
Siirtovelat, korot ja muut rahoituserät	2,1	2,7
Verovelat	26,2	25,4
Yhteensä	123,7	123,2
Velat yhteensä	254,4	252,0

1.2. Maantieteellisiä alueita koskevat tiedot

Maantieteellisten alueiden liikevaihto esitetään asiakkaan sijainnin mukaan ja varat esitetään varojen sijainnin mukaan.

M€	2015	2014
Liikevaihto		
Suomi	607,3	589,1
Muut maat	38,9	50,5
Yhteensä	646,3	639,7
Varat		
Suomi	382,7	387,3
Muut maat	24,9	22,1
Kohdistamattomat varat	58,2	48,9
Yhteensä	465,8	458,3
Investoinnit		
Suomi	48,6	43,1
Muut maat	0,9	1,6
Yhteensä	49,6	44,7

2. Hankitut liiketoiminnot

Liiketoimintojen yhdistämisissä aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan käypään arvoon vastaavien hyödykkeiden markkinahintojen perusteella ottaen huomioon hyödykkeiden ikä, kuluminen ja muut vastaavat tekijät. Aineelliset hyödykkeet poistetaan johdon arvioon perustuvana taloudellisena vaikutusajana ottaen huomioon konsernissa noudatettavat poistoperiaatteet.

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet kirjataan erillään liikearvosta hankinta-ajankohdan käypään arvoon, mikäli ne ovat yksilöitävissä. Hankituissa liiketoiminnoissa konserni on hankkinut pääasiassa kilpailukieltosopimuksia ja asiakkuuksia. Asiakassopimusten ja niihin liittyvien asiakassuhteiden käypä arvo on määritetty asiakassuhteiden arvioidun kestoajan ja nykyisistä asiakkuuksista syntyvien diskontattujen nettorahavirtojen perusteella. Kilpailukieltosopimusten arvo on laskettu vastaavalla tavalla sopimuksen kestoajan rahavirtojen kautta. Muut aineettomat erät poistetaan sopimukseen tai johdon arviointiin perustuvana taloudellisena vaikutusajanaan.

Liiketoimintojen yhdistämisistä syntynyt liikearvo muodostuu hankittujen yritysten henkilöstön ammattitaidon lisäksi muista aineettomista eristä. Tällaisia eriä ovat hankituissa yrityksissä oleva uusien asiakkaiden hankintapotentiaali, uusien tuotteiden ja palveluiden kehittymismahdollisuudet sekä hankitun liiketoiminnan vahva alueellinen asema. Kaikista liiketoimintojen yhdistämisistä syntyy lisäksi synergiaetuja, jotka ovat pääasiassa säästöjä tuotannon kiinteissä kustannuksissa.

Hankittujen liiketoimintojen hankintamenoihin voi tulla muutoksia kauppakirjojen kauppahintaa koskevien ehtojen perusteella. Monissa hankinnoissa pieni osa kauppahinnasta on sidottu lyhytaikaisiin (alle 12 kk) tulevaisuuden tapahtumiin. Nämä ehdolliset kauppahinnat kirjataan hankintahetkellä käypään arvoon ja muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti kauden tuloslaskelmaan.

Vuoden 2015 aikana Lassila & Tikanoja Oyj toteutti seuraavat yrityskaupat:

- 2.2.2015 kylmälaitteiden suunnittelu-, myynti-, asennus-, huolto- ja korjauspalveluita tarjoavan Jyväskylä Jää Oy:n liiketoiminta.
- 2.3.2015 kiinteistöhuoltoyritys NN-Kiinteistötyö Oy:n koko osakekanta.
- 1.6.2015 CEUS Oy:n rakennusautomaatioliiketoiminta.
- 1.6.2015 Kiinteistö- ja jätehuolto Vuorisen jätehuoltoliiketoiminta.
- 3.6.2015 Tampereella toimivan HH-kiinteistöpalvelut Oy:n Hämeenlinnan liiketoiminta.
- 1.7.2015 Kuljetus J Hirvonen Oy:n koko osakekanta.
- 3.8.2015 kaupan kylmäjärjestelmien suunnittelua, toteutusta ja huoltoa tarjoavan seinäjokelaisen Lakeuden Kylmäkeskus Oy:n koko osakekanta.
- 1.12.2015 Puijon Kiinteistöhuolto Oy:n koko osakekanta.

Ympäristöpalveluihin ostettiin 1.2.2014 Paperitiikerit Oy ja 1.3.2014 Joutsan Kuljetus Oy. Lisäksi Ympäristöpalveluihin ostettiin 1.10.2014 Kiinteistöhuolto Rytkönen Oy:n ja 1.12.2014 J A Tauriainen Oy:n liiketoiminnot.

Tiedot hankituista yrityksistä ja liiketoiminnoista on esitetty yhteenlaskettuina, koska mikään niistä ei ole yksitellen tarkasteltuna olennainen. Käyvät arvot on määritetty kaupan toteutumisajankohtana. Mistään liiketoiminnoista ei ole luovuttu hankinnan seurauksena. Kaikki hankinnat on maksettu käteisellä. Osakekaupoilla saavutettiin sadan prosentin osuus äänivallasta. Ehdollinen vastike on sidottu hankitun liiketoiminnan asiakassopimusten siirtymiseen L&T Oyj:lle ja arviot vastikkeiden käyvistä arvioista on määritetty todennäköisyydellä painotetun loppukauppahinnan mukaan. Ehdollisen vastikkeen arviot eivät ole muuttuneet hankintahetken ja tilinpäätöshetken välillä. Myynti- ja muut saamiset ovat kirjattu käypään arvoon hankintahetkellä. Yksittäisiä kauppahintoja ei ole esitetty erikseen, koska mikään niistä ei ole yksitellen tarkasteltuna olennainen.

Ostettujen yritysten ja liiketoimintojen vaikutus konsernin liikevaihtoon oli 8,1 MEUR ja liikevoittoon 0,6 MEUR

1.1.2016 L&T osti jäte- ja viemärihuoltoon erikoistuneen Huurinainen Oy:n koko osakekannan sekä JPM-Kuljetus Oy:n liiketoiminnan. Osa kauppahinnoista maksettiin ennakkomaksuna vuoden 2015 puolella. Näitä ei ole huomioitu alla olevassa taulukossa "HANKITUT LIIKETOIMINNOT YHTEENLASKETTUNA" koska liiketoimintojen yhdistämisen alkuperäinen kirjanpitoikäsihtely on kesken.

HANKITUT LIIKETOIMINNOT YHTEENLASKETTUNA

M€	2015	2014
Aineettomat hyödykkeet	2,5	3,5
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1,6	3,5
Sijoitukset	0,0	0,0
Saamiset	1,4	0,4
Rahavarat	0,9	0,8
Varat yhteensä	6,4	8,1
Korolliset velat	-	0,2
Muut velat	2,3	0,5
Laskennallinen verovelka	0,3	0,1
Velat yhteensä	2,6	0,8
Hankittu nettovarallisuus	3,8	7,3
Kokonaisvastike	7,4	10,6
Liikearvo	3,6	3,3
Vaikutus rahavirtaan		
Rahana maksettu vastike	-7,4	-10,6
Hankitun yrityksen rahavarat	0,9	0,8
Investointien kassavirta	-6,5	-9,8

3. Myydyt liiketoiminnot

Vuonna 2015 ei ollut tytäryritys- eikä liiketoimintomyyntejä.

Maaliskuussa 2014 Lassila&Tikanoja Oyj myi Latvian liiketoimintonsa. Kaupasta kirjattiin konserniin 1,1 miljoonan euron myyntivoitto. Myyntivoitto esitettiin liiketoiminnan muissa tuotoissa ja käsiteltiin kertaluonteisena eränä.

Kesäkuussa 2014 L&T myi liiketoimintokaupassa syvässäliötuotteet Molok Oy:lle. Marraskuussa 2014 toteutettiin puisto- ja julkitilaroska-astioiden myyntiin ja toimitukseen liittyvän liiketoiminnon myynti Lehtovuori Oy:lle. Myydyt liiketoiminnot eivät täyttäneet IFRS 5.31-32 vaatimuksia lopetettujen toimintojen esittämisestä.

MYYDYT LIIKETOIMINNOT YHTEENLASKETTUNA

M€	2015	2014
Aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	-	10,7
Vaihto-omaisuus	-	0,3
Myyntisaamiset ja muut saamiset	-	2,1
Rahavarat	-	3,1
Rahoitusvelat	-	0,0
Osto- ja muut velat	-	-2,3
Nettovarat	-	13,9
Kokonaiskauppahinta	-	16,7
Myyntivoitto	-	2,8

4. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

M€	2015	2014
Palkat ja palkkiot	219,3	217,1
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	42,0	39,7
Etuuspohjaiset järjestelyt	0,0	0,0
Osakepalkitseminen	0,6	0,4
Muut henkilösivukulut	11,7	12,1
Yhteensä	273,6	269,4

Tiedot osakepalkkioista esitetään liitetiedossa 24. Osakeperusteiset maksut.

Tiedot johdon työsuhde-etuuksista esitetään liitetiedossa 34. Lähipiiritapahtumat.

Tiedot etuuspohjaisten eläkkeiden tase-eristä esitetään liitetiedossa 25. Eläkevelvoitteet.

Henkilöstö kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin

	2015	2014
Toimihenkilöt	1 225	1 276
Työntekijät	5 874	5 981
Yhteensä	7 099	7 257
 Suomi	 6 226	 6 300
Muut maat	873	957
Yhteensä	7 099	7 257

5. Poistot ja arvonalentumiset

Poistot toiminnoittain

M€	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset käyttöomaisuus- hyödykkeet	Yhteensä
2015			
Poistot			
Hankinnan ja valmistuksen poistot	4,9	34,8	39,7
Myynnin ja markkinoinnin poistot	0,0	0,2	0,2
Hallinnon poistot	0,1	0,0	0,1
Poistot yhteensä	5,0	35,1	40,0
 2014			
Poistot			
Hankinnan ja valmistuksen poistot	5,5	34,4	39,8
Myynnin ja markkinoinnin poistot	0,0	0,2	0,2
Hallinnon poistot	0,1	0,1	0,2
Poistot yhteensä	5,6	34,7	40,2

6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

M€	2015	2014
Liiketoiminnan muut tuotot		
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,7	1,2
Liiketoimintojen myymisestä saadut tuotot	0,0	2,8
Vuokratuotot	0,0	0,0
Myyntisaamisten arvonalentumistappioiden peruutukset	0,3	0,4
Saadut korvaukset ja julkiset avustukset	0,7	0,7
Hyödykejohdannaisten arvonmuutokset	0,1	0,0
Muut	1,9	1,9
Yhteensä	3,7	7,0
Liiketoiminnan muut kulut		
Käyttöomaisuuden myynti- ja romutustappiot	0,2	0,1
Myyntisaamisten arvonalentumistappiot *	0,9	4,2
Muut *	1,1	5,4
Yhteensä	2,1	9,7

* Vuonna 2014 kirjattiin 2,7 milj. euroa arvonalentumistappioita L&T Recoil Oy:ltä olleista myyntisaamisista sekä 3,6 milj. euroa osakkeista yhtiön mentyä konkurssiin.

7. Tutkimus- ja kehitysmenot

Tuloslaskelmaan sisältyy kuluksi kirjattuja tutkimus- ja kehittämismenoja keskitetysti ohjatuista kehitysprojekteista 0,9 miljoonaa euroa (2014: 1,6 milj. e).

8. Rahoitustuotot ja -kulut

M€	2015	2014
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot myytävissä olevista sijoituksista	0,0	0,0
Korkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista ja muista saamisista	0,0	0,0
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	0,3	0,4
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista (ei suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset)	0,0	0,0
Myytävissä olevien sijoitusten myyntivoitot	0,0	0,0
Valuuttakurssivoitot	0,0	0,0
Rahoitustuotot yhteensä	0,3	0,4
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoon arvostettavista lainoista	-1,4	-1,3
Tappiot rahavirtaa suojaavista koronvaihtosopimuksista, siirretty omasta pääomasta	0,0	-1,0
Muut rahoituskulut	-0,4	-17,0
Valuuttakurssitappiot	-0,8	-3,0
Rahoituskulut yhteensä	-2,5	-22,3

Vertailukauden muihin rahoituskuluihin sisältyy L&T Recoilin takausvastuun perusteella vuoden ensimmäisellä neljänneksellä maksettu 16,7 miljoonaa euroa

9. Tuloverot

Tuloverot tuloslaskelmassa

M€	2015	2014
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-9,6	-9,0
Edellisten tilikausien verot	0,0	-0,1
Laskennalliset verot	-0,1	0,6
Yhteensä	-9,7	-8,4

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma

M€	2015	2014
Tulos ennen veroja	47,7	26,6
Verot Suomen verokannan mukaan 20 % (2014: 20,0 %)	-9,5	-5,3
Ulkomaisten tytäryhtiöiden erilaisten verokantojen vaikutus	0,0	0,1
Vähennyskeltottomat kulut	-0,1	-4,1
Verovapaat tulot ja myyntivoitot	0,0	0,2
Verot aiemmilta tilikausilta	0,0	-0,1
Tilikauden tappioista kirjaamaton laskennallinen vero	0,1	0,0
Laskennallisen verovelan muutos purkutappiopoistot	0,1	0,5
Poistoeron muutos	-0,4	0,0
Muut erät	0,0	0,3
Yhteensä	-9,7	-8,4

Verovaikutukset, muut laajan tuloksen erät

M€	2015			2014		
	Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	0,1	0,0	0,1	-0,1	0,0	-0,1
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos	0,5	-0,1	0,4	-0,7	0,1	-0,6
Muuntoerot	0,1	0,0	0,1	-1,8	0,0	-1,8
Muuntoerot määräysvallattomille omistajille	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Muut laajan tuloksen erät	0,6	-0,1	0,5	-2,7	0,1	-2,6

10. Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto kauden aikana ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistulla keskimääräisellä lukumäärällä ilman yhtiön omassa omistuksessa olevia osakkeita.

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa osakkeiden lukumäärän painotetussa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten osakkeiden laimentava vaikutus.

M€	2015	2014
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	37,9	18,1
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä keskimäärin kauden aikana, miljoona kpl	38,6	38,7
Osakekohtainen tulos, €	0,98	0,47
Osakepalkkiojärjestelmän laimennusvaikutus, miljoona kpl	0,0	0,0
Ulkona olevien osakkeiden laimennettu osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin kauden aikana, 1000 kpl	38,6	38,7
Laimennettu osakekohtainen tulos, €	0,98	0,47

11. Osakekohtainen osinko

Yhtiön hallitus ehdottaa 17.3.2016 pidettävälle yhtiökokoukselle, että osinkoa tilikaudelta 2015 jaetaan 0,85 euroa osakkeelta.

Vuodelta 2014 yhtiö jakoi yhtiökokouksen päätöksellä osinkoa 0,75 euroa osakkeelta.

12. Aineettomat hyödykkeet

2015

M€	Liikearvo	Hankittu sopimus- kanta	Kilpailu- kielto- sopimukset	Muut aineettomat hyödykkeet yritys- kaupoista	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennako- maksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	124,7	26,0	23,8	10,1	13,0	25,1	1,8	224,6
Lisäykset	0,0				0,3	1,4	6,2	7,9
Hankitut liiketoiminnot	3,5	2,4	0,1			0,0		6,0
Vähennykset					0,0	0,0		0,0
Siirrot erien välillä						4,0	-4,0	0,0
Kurssierot	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0		0,0	0,4
Hankintameno 31.12.2015	128,5	28,5	24,0	10,1	13,3	30,5	4,0	239,0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015	-14,8	-20,8	-23,7	-9,4	-11,8	-18,5		-99,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0				0,0			0,0
Tilikauden poistot	0,0	-2,3	-0,1	-0,1	-0,4	-2,2		-5,0
Arvonalentumiset								0,0
Kurssierot	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0		-0,2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015	-14,9	-23,1	-23,8	-9,5	-12,1	-20,7		-104,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	113,7	5,4	0,2	0,6	1,2	9,8	4,0	134,9

Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista ovat yleensä patenteja tai lupia.

Konsernilla ei ollut aineettomien hyödykkeiden hankintaa koskevia sopimuksiin perustuvia sitoumuksia tilinpäätöshetkellä.

2014

M€	Liikearvo	Hankittu sopimus- kanta	Kilpailu- kielto- sopimukset	Muut aineettomat hyödykkeet yritys- kaupoista	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennako- maksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	127,8	24,0	23,8	9,4	13,3	22,2	0,9	221,4
Lisäykset					0,1	0,6	3,8	4,5
Hankitut liiketoiminnot	3,3	2,7	0,1	0,7	0,1			6,9
Vähennykset	-5,6	-0,4	0,0		-0,4	-0,3		-6,8
Siirrot erien välillä					0,0	2,7	-2,9	-0,1
Kurssierot	-0,8	-0,2	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	-1,2
Hankintameno 31.12.2014	124,7	26,0	23,8	10,1	13,0	25,1	1,8	224,6
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2014	-15,0	-18,9	-23,4	-9,4	-11,9	-16,5		-95,1
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		0,4	0,0		0,4	0,3		1,2
Tilikauden poistot		-2,5	-0,4	0,0	-0,4	-2,3		-5,6
Arvonalentumiset								0,0
Kurssierot	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0		0,6
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2014	-14,8	-20,8	-23,7	-9,4	-11,8	-18,5		-99,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	109,9	5,3	0,1	0,7	1,2	6,6	1,8	125,7

13. Liikearvojen arvonalentumistestit

Liikearvojen kohdistaminen

L&T:n liiketoiminnot ja raportoitavat segmentit järjestettiin uudelleen tukemaan ydinliiketoimintojen ja painopisteiden muutosta 1.1.2013 alkaen. L&T:n raportoivat segmentit ovat Ympäristöpalvelut, Teollisuuspalvelut, Kiinteistöpalvelut sekä Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti).

Liikearvon kirjanpitoarvot on kohdistettu seuraavasti:

M€	2015	2014
Ympäristöpalvelut Suomi	69,6	69,0
Teollisuuspalvelut	18,8	18,8
Kiinteistönhoito*	N/A	5,6
Siivous Suomi*	N/A	13,9
Kiinteistöpalvelut*	22,4	N/A
Ruotsi	2,9	2,7
Yhteensä	113,7	109,9
Yksiköt, joille kohdistettu liikearvo ei ole merkittävä suhteessa liikearvon tasearvoon	0,0	0,0
Yhteensä	113,7	109,9

* Kiinteistönhoito ja Siivous Suomi yhdistettiin 1.1.2015 alkaen Kiinteistöpalveluiksi.

Arvonalentumistestaus

Arvonalentumistestauksessa arvioidaan kerrytettävissä olevat rahamäärät käyttöarvon perusteella. Vastaiset rahavirrat perustuvat johdon neljän vuoden vuosikohtaisiin tuloslaskelma- ja ylläpitoinvestointiennusteisiin, jotka on tehty budjetointiprosessin yhteydessä. Johto perustaa ennusteensa toteutuneeseen kehitykseen sekä käsitykseensä alansa kasvunäkymistä (markkinoiden yleinen kehitys ja yksikön kannattavuus, hinnoittelu, kunnallistamispäätökset, henkilöstö- ja raaka-ainekustannukset). Kasvuennusteissa huomioidaan hyväksytyt investointipäätökset.

Rahavirrat, jotka ulottuvat neljän vuoden ennustejakson jälkeiselle ajalle on laskettu ns. loppuarvomenetelmää käyttäen. Laskelmissa käytetty kasvu perustuu johdon arvioon kassavirran pitkän aikavälin kasvusta.

Käyttöarvolaskelmissa käytetty pitkän aikavälin kasvu rahavirtaa tuottavissa yksiköissä

%	2015	2014
Ympäristöpalvelut Suomi	1,0	1,0
Teollisuuspalvelut	1,0	1,5
Kiinteistönhoito*	N/A	1,5
Siivous Suomi*	N/A	1,0
Kiinteistöpalvelut*	1,0	N/A
Ruotsi	1,0	0,5

Laskennassa käytetty diskonttauskorko perustuu konsernin painotettuun keskimääräiseen pääomakustannukseen ennen veroja (WACC). WACC:n osatekijät ovat riskin tuotto, markkinariskipremio, toimialakohtainen beta, vieraan pääoman kustannus sekä oman ja vieraan pääoman suhde. Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksikölle on määritetty oma diskonttauskorko. Erot diskonttauskoroissa johtuvat mm. yksiköiden liiketoimintojen erilaisista riskeistä sekä maantieteellisestä sijainnista.

* Kiinteistönhoito ja Siivous Suomi yhdistettiin 1.1.2015 alkaen Kiinteistöpalveluiksi.

Laskennassa käytetyt diskonttauskorot

%	2015	2014
Ympäristöpalvelut Suomi	8,6	8,1
Teollisuuspalvelut	8,8	8,5
Kiinteistönhoito*	N/A	10,1
Siivous Suomi*	N/A	9,8
Kiinteistöpalvelut*	10,3	N/A
Ruotsi	10,1	10,7

* Kiinteistönhoito ja Siivous Suomi yhdistettiin 1.1.2015 alkaen Kiinteistöpalveluiksi.

Liikearvon testauksessa ei tunnistettu arvonalentumisia.

Arvonalentumistestin herkkyyssanalyytit

Kirjanpitoarvon ylittävän käyttöarvon määrä on luokiteltu seuraavasti: 0 %, 1-10 %, 11-25 %, 25-50 % ja yli 50 %. Yhtiön arvion mukaan mikään jokseenkin mahdollinen muutos keskeisissä oletuksissa ei voisi saada aikaan sitä, että rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvo ylittäisi käyttöarvon niissä yksiköissä, joissa testaushetkellä kirjanpitoarvon ylitys oli yli 50 %.

Käyttöarvo suhteessa kirjanpitoarvoon

	2015	2014
Ympäristöpalvelut Suomi	Yli 50 %	Yli 50 %
Teollisuuspalvelut	25-50 %	Yli 50 %
Kiinteistönhoito*	N/A	Yli 50 %
Siivous Suomi*	N/A	Yli 50 %
Kiinteistöpalvelut*	Yli 50 %	N/A
Ruotsi	Yli 50 %	25-50 %

* Kiinteistönhoito ja Siivous Suomi yhdistettiin 1.1.2015 alkaen Kiinteistöpalveluiksi.

Tulevaisuuden EBITDA-prosentit on määritetty konservatiivisin perustein ja niiden arvo perustuu toteutuneeseen kehitykseen. Loppuarvon laskennassa käytetyt EBITDA-prosentit muodostavat oleellisen osatekijän koko käyttöarvon laskennassa.

Loppuarvon laskennassa käytetyt EBITDA-prosentit niiden rahavirtaa tuottavien yksiköiden osalta, joissa testaushetkellä tai vertailukauden testaushetkellä kirjanpitoarvon ylitys oli alle 50%.

%	2015	2014
Teollisuuspalvelut	17,5	15,0
Ruotsi	5,0	4,5

Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksikölle on tehty herkkyyssanalyysi, missä laskennan keskeiset oletukset testattiin. Herkkyyssanalyysissa laskettiin yksittäistä keskeistä oletusta muuttamalla millä raja-arvoilla käyttöarvo on yhtä suuri kirjanpitoarvon kanssa.

Herkkyyssanalyysissa testatut oletukset ja niiden raja-arvot niiden rahavirtaa tuottavien yksiköiden osalta, joissa testaushetkellä tai vertailukauden testaushetkellä kirjanpitoarvon ylitys oli alle 50%.

Herkkyyssanalyysissa testatut keskeiset oletukset ja niiden raja-arvot

%	2015		2014	
	Diskonttauskorko	Loppuarvon laskennassa käytetty EBITDA-prosentti	Diskonttauskorko	Loppuarvon laskennassa käytetty EBITDA-prosentti
Teollisuuspalvelut	15,4	11,8	18,0	7,2
Ruotsi	69,5	0,6	15,4	3,5

14. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

2015

M€	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	3,8	107,1	383,7	0,2	2,2	497,0
Lisäykset	1,7	1,4	24,2	0,0	4,2	31,5
Hankitut liiketoiminnot	0,0	0,2	3,9	0,0	0,0	4,1
Vähennykset	0,0	2,4	-2,6	0,0	0,0	-0,3
Siirrot erien välillä	0,0	0,1	0,7	0,0	-0,9	0,0
Kurssierot	0,0	-0,2	-0,5	0,0	0,0	-0,8
Hankintameno 31.12.2015	5,5	111,0	409,4	0,2	5,5	531,6
Kertyneet poistot 1.1.2015	-0,5	-62,8	-271,5	-0,1	0,0	-334,9
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		-2,5	1,8			-0,7
Tilikauden poistot		-5,9	-29,2			-35,1
Arvon alentumiset						0,0
Kurssierot		0,1	0,5	0,0		0,6
Kertyneet poistot 31.12.2015	-0,5	-71,1	-298,4	-0,1	0,0	-370,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	5,0	39,9	111,0	0,1	5,5	161,5

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaa koskevat sopimukseen perustuvat sitoumukset olivat 6,3 (2014: 3,4) miljoonaa euroa.

2014

M€	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2014	4,2	107,6	373,8	0,2	2,2	488,0
Lisäykset	0,0	1,4	24,5		4,1	29,9
Hankitut liiketoiminnot	0,0	0,0	3,3	0,0		3,4
Vähennykset	-0,3	-2,0	-18,1		0,0	-20,5
Siirrot erien välillä	0,0	1,2	2,8		-3,9	0,1
Kurssierot	-0,1	-1,1	-2,7	0,0	-0,1	-4,0
Hankintameno 31.12.2014	3,8	107,1	383,7	0,2	2,2	497,0
Kertyneet poistot 1.1.2014	-0,5	-57,9	-258,0	-0,1	0,0	-316,5
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		0,7	13,8			14,5
Tilikauden poistot		-6,0	-28,7	0,0		-34,7
Arvon alentumiset		0,0	0,0			0,0
Kurssierot		0,3	1,5	0,0		1,8
Kertyneet poistot 31.12.2014	-0,5	-62,8	-271,5	-0,1	0,0	-334,9
Kirjanpitoarvo 31.12.2014	3,3	44,3	112,2	0,1	2,2	162,1

15. Konserniyritykset

Konsernin osuus osakkeista ja äänivallasta %

Konsernin emoyritys

Lassila & Tikanoja Oyj

Kotimaiset tytäryritykset

L&T Relations Oy, Helsinki	100
L&T Toimi Oy, Helsinki	100
L&T Biowatti Oy, Helsinki	100
Kiinteistö Oy Vantaan Valimotie 33, Helsinki	100
L&T Hankinta Ky, Helsinki	100
Kuljetus J Hirvonen Oy, Kitee	100
Lakeuden kylmäkeskus Oy, Seinäjoki	100

Ulkomaiset tytäryritykset

Lassila & Tikanoja Service AB, Tukholma, Ruotsi	100
L&T Östgöta AB, Norrköping, Ruotsi	100
Lassila & Tikanoja Services OÜ, Tallinna, Viro	100
L&T Ecoinvest LLC, Dubna, Venäjä	100
L&T LLC, Dubna, Venäjä	100
The Russian-Finnish Company Ecosystem LLC, Dubna, Venäjä	90

Osakkuusyritykset

Suomen Keräystuote Oy	40
-----------------------	----

Yhteisyritykset

Konsernilla ei ollut yhteisyrityksiä tilikausilla 2015 eikä 2014

Strukturoidut yhteisöt

Konsernilla ei ollut strukturoituja yhteisöjä tilikausilla 2015 eikä 2014

Muutokset konsernissa tilikauden aikana

NN Kiinteistötyö Oy, Rovaniemi	purettu
Joutsan Kuljetus Oy, Joutsa	purettu

16. Myytävissä olevat pitkäaikaiset sijoitukset

M€	2015	2014
Tasearvo 1.1.	0,6	4,3
Lisäykset	0,0	0,0
Arvonlennukset	0,0	-3,6
Vähennykset	0,0	-0,1
Tasearvo 31.12.	0,6	0,6

Myytävissä olevat pitkäaikaiset sijoitukset ovat noteeraamattomia osakkeita.

Vuonna 2014 tehty arvonalennus liittyy Ecostream Oy:n osakkeiden alaskirjaukseen.

17. Rahoitusleasingsaamiset

M€	2015	2014
Vähimmäisvuokrien erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	1,2	1,4
1-5 vuoden kuluttua	1,9	3,1
Yli 5 vuoden kuluttua	0,2	0,3
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	3,3	4,7
Vähimmäisvuokrien nykyarvojen erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	1,1	1,2
1-5 vuoden kuluttua	2,1	3,1
Yli 5 vuoden kuluttua	0,0	0,1
Vähimmäisvuokrien nykyarvo yhteensä	3,2	4,4
Kertymättömät rahoitustuotot	0,2	0,3
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	3,3	4,7

Rahoitusleasingsaamiset perustuvat asiakkaille vuokrattujen puristimien, paalaimien ja muiden hyödykkeiden vuokrasopimuksiin. Vähimmäisvuokrat sisältävät hyödykkeiden omistusoikeuden siirrosta suoritettavan maksun vuokrakauden lopussa, jos vuokrasopimukseen sisältyvä osto-optio on ehdoiltaan sellainen, että oikeuden käyttäminen sopimuksen syntymisajankohtana on kohtuullisen varmaa tai jos siitä on tehty sitova sopimus.

18. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos tilikauden aikana

2015

M€	1.1.2015	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Muut muutokset	Hankitut / myydyt liiketoiminnot	31.12.2015
Laskennalliset verosaamiset						
Eläke-etuudet	0,2	0,0	0,0			0,2
Varaukset	1,2	0,1				1,2
Käyvän arvon muutokset	0,3	-0,1	-0,1			0,1
Tuloutus	0,0	0,0				0,0
Hyllypoistot	0,7	-0,1				0,6
Tytäryritysten tappiot	0,0	0,0				0,0
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	1,9	0,1				2,0
Yhteensä	4,4	-0,1	-0,1	0,0	0,0	4,2
Laskennalliset verovelat						
Poistoerot ja purkutappiot	-26,0	-0,2	0,0	-0,3	0,0	-26,5
Rahoitusleasing	-0,3	0,1				-0,2
Osakeperusteiset etuudet	0,0	0,0				0,1
Ulkomaiset yhtiöt	-0,1	0,1			0,0	0,0
Yhteensä	-26,4	-0,1	0,0	-0,3	0,0	-26,7
Laskennallinen verovelka, netto	-22,0	-0,1	-0,1	-0,3	0,0	-22,5

2014

M€	1.1.2014	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kurssierot	Hankitut / myydyt liiketoiminnot	31.12.2014
Laskennalliset verosaamiset						
Eläke-etuudet	0,1	0,0		0,0		0,2
Varaukset	1,6	-0,4				1,2
Käyvän arvon muutokset	0,1	0,1	0,1			0,3
Tuloutus	0,0	0,0				0,0
Hyllypoistot	0,8	-0,1				0,7
Tytäryritysten tappiot	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	1,4	0,6	0,0	-0,1	0,0	1,9
Yhteensä	4,1	0,2	0,1	0,0	0,0	4,4
Laskennalliset verovelat						
Poistoerot ja purkutappiot	-26,5	5,7	0,0	-5,6	0,3	-26,0
Rahoitusleasing	-0,4	0,2		-0,1	0,0	-0,3
Osakeperusteiset etuudet	0,0	0,0				0,0
Ulkomaiset yhtiöt	-0,2	0,1		0,0	0,0	-0,1
Yhteensä	-27,1	6,0	0,0	-5,6	0,3	-26,4
Laskennallinen verovelka, netto	-23,0	6,2	0,1	-5,7	0,3	-22,0
Laskennalliset verot taseessa						
M€						
						2015
						2014
Laskennalliset verosaamiset						2,4
Laskennalliset verovelat						-24,9
Laskennalliset verovelat, netto						-22,5

Laskennalliset verot on esitetty taseessa eriteltyinä verosaamisiin ja verovelkoihin. Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on esitetty nettona silloin, kun sekä saaminen että velka kohdistuvat samaan erään, eikä erä ole ollut suuruudeltaan olennainen.

Verosaamisten Muihin vähennyskelpoisiin tilapäisiin eriin sisältyy purkutappioiden verotuksen tuloutuksesta aiheutuva verosaaminen määrältään 2,0 miljoonaa euroa (2014: 1,9 miljoonaa euroa).

19. Vaihto-omaisuus

M€	2015	2014
Aineet ja tarvikkeet	17,6	14,8
Keskeneräiset tuotteet	0,0	0,0
Valmiit tuotteet/tavarat	2,5	2,9
Muu vaihto-omaisuus	3,5	4,8
Yhteensä	23,6	22,6

Vaihto-omaisuuden kuluksi kirjattu hankintameno, joka sisältyy tuloslaskelmassa myytyjä suoritteita vastaaviin kuluihin, oli 25,3 miljoonaa euroa (2014: 21,6 milj. e).

Vaihto-omaisuuden arvosta kirjattiin kuluksi 1,1 miljoonaa euroa (2014: 1,1 milj. e), jolla vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvo alennettiin vastaamaan sen nettorealisointiarvoa. Kulukirjaus sisältyy myytyjä suoritteita vastaaviin kuluihin.

20. Myyntisaamiset ja muut saamiset

M€	2015	2014
Myyntisaamiset	77,0	86,2
Rahoitusleasingsaamiset, lyhytaikaiset	1,1	1,2
Lainasaamiset	0,3	0,3
Siirtosaamiset	5,6	6,5
Verosaamiset	0,0	0,0
Muut saamiset	0,4	0,3
Yhteensä	84,4	94,7
Siirtosaamisten erittely		
Korot	0,0	0,0
Kela, työterveyshuollon korvaukset	1,1	1,5
Lakisääteiset henkilövakuutukset	0,9	2,5
Vakuutuskorvaussaatavat	0,2	0,1
Saadut tuet	0,0	0,0
Välilliset verot	0,1	0,1
Muut	3,3	2,4
Yhteensä	5,6	6,5

Kaikki saamiset ovat vakuudettomia. Myyntisaamisista kirjatut arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset ilmenevät liitetiedosta 6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.

21. Myytävissä olevat rahoitusvarat

M€	2015	2014
Pankkitalletukset	5,0	6,0
Sijoitustodistukset	0,0	4,0
Yhteensä	5,0	10,0
1.1.	10,0	0,0
Lisäys/vähennys	-5,0	10,0
Omaan pääomaan siirretyt käyvän arvon muutokset	0,0	0,0
31.12.	5,0	10,0

22. Rahavarat

M€	2015	2014
Pankkitilit ja käteinen raha	49,0	34,0
Yhteensä	49,0	34,0

Rahavarat esitetään nimellisarvoisina, mikä vastaa niiden käypää arvoa.

Rahavirtalaskelman mukaiset likvidit varat muodostuvat seuraavasti:

M€	2015	2014
Rahavarat	49,0	34,0
Myytavissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	5,0	10,0
Yhteensä	54,0	44,0

23. Oma pääoma

Osakepääoma

M€	Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä, 1000 kpl	Osake- pääoma	Svop rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
1.1.2015	38 618	19,4	0,3	-2,4	17,3
6.3.2015 Omien osakkeiden luovutus	18			0,2	0,2
10.3.2015 Osakkeiden palautuminen	-4			0,0	0,0
27.3.2015 Omien osakkeiden luovutus	4			0,0	0,0
Omien osakkeiden ostot tilikauden aikana	-274			-4,7	-4,7
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi			0,1		0,1
31.12.2015	38 361	19,4	0,5	-7,0	12,9

M€	Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä, 1000 kpl	Osake- pääoma	Svop rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
1.1.2014	38 707	19,4	0,3	-1,1	18,6
28.2.2014 Omien osakkeiden luovutus	36			0,5	0,5
27.3.2014 Omien osakkeiden luovutus	5			0,1	0,1
Omien osakkeiden ostot Q4 aikana	-129			-1,9	-1,9
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi			0,0		0,0
31.12.2014	38 618	19,4	0,3	-2,4	17,3

Lassila & Tikanoja Oyj:llä on yksi osakelaji. Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeilla ei ole enimmäismäärää eikä yhtiöllä ole enimmäisosakepääomaa. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa eikä kirjanpidollista vasta-arvoa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

31.12.2015 yhtiön hallussa olevien osakkeiden määrä oli 437.721 kappaletta (2014: 180.894).

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP) sisältää muut oman pääoman luonteiset sijoitukset ja osakkeiden merkintähinnan siltä osin kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

Muut rahastot

Muuntoerorahasto

Muuntoeroja syntyy ulkomaisten tytäryritysten oman pääoman ja tuloksen muuntamisesta euromääräisiksi.

Arvonmuutos- ja suojausrahasto

Arvonmuutosrahasto käsittää käyvän arvon rahaston, joka sisältää myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksen.

Suojausrahasto sisältää rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokkaat osuudet.

Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on turvata Lassila & Tikanojan toiminnan jatkuvuus ja ylläpitää optimaalinen pääomarakenne investointien turvaamiseksi ottaen huomioon pääomakustannukset. Pääomaan lasketaan oma ja vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla.

Vuotuisen osingon määrä on sidottu tulokseen. Se osa, jota ei katsota tarvittavan yhtiön terveen kehityksen varmistamiseen, jaetaan osakkaille. Osakepääomaa korotetaan, mikäli poikkeuksellisen nopea kasvu tai suuret investoinnit vaativat lisää pääomaa.

Pääoman rakenteen kehitystä seurataan omavaraisuus-tunnusluvun avulla vuosineljänneksittäin. Tunnusluku lasketaan siten, että konsernin oma pääoma jaetaan luvulla, joka saadaan, kun taseen loppusummasta vähennetään saadut ennakot.

M€	2015	2014
Oma pääoma konsernitaseessa	211,4	206,3
Taseen loppusumma	465,8	458,3
Saadut lyhytaikaiset ennakot	-10,8	-12,5
Saadut pitkäaikaiset ennakot	-0,3	-0,2
Pääoma yhteensä	454,7	445,7
Omavaraisuusaste, %	46,5 %	46,3 %

24. Osakeperusteiset maksut

Osakepalkkiojärjestelmä 2012

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 14.12.2011 vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta osana avainhenkilöstön kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Palkkio perustui konsernin EVA-tulokseen ilman L&T Recoil Oy:tä. Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa yhteensä enintään 65 520 osaketta.

Ohjelman ansaintajakso alkoi 1.1.2012 ja päättyi 31.12.2012. Palkkio maksettiin ansaintajaksoa seuraavana kalenterivuonna osittain osakkeina ja osittain rahana. Rahana maksettava osuus kattoi palkkiosta aiheutuvat verot. Palkkion saaminen edellytti työsuhteen jatkumista ja kannustinohjelmaan liittyi kielto luovuttaa osakkeita kahden vuoden kuluessa palkkiosuorituksen saamisesta. Tämän jälkeenkin johtoryhmän jäsenten on omistettava osakkeita vähintään puolen vuoden ja muiden kolmen kuukauden bruttopalkan arvosta työsuhteen päättymiseen saakka.

Osakkeina maksettava osuus arvostetaan myöntämispäivänä käypään arvoon eikä arvostusta muuteta järjestelmän voimassaoloaikana. Osakkeina maksettavan osuuden kulut jaksotetaan oikeuden syntymisajanjakson kuluessa kolmelle vuodelle tuloslaskelmaan henkilöstökuluiksi ja omaan pääomaan.

Rahasuoritusosuudet arvostetaan käypään arvoon tilinpäätöshetken osakkeen hinnan mukaan. Osakepalkkiojärjestelmän rahasuoritusosuudet kirjataan henkilöstökuluihin ja velkoihin, ja ne jaksotetaan ansaintajaksolle.

Ohjelman perusteella vuonna 2013 luovutettiin yhteensä 9 605 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta, jotka yhtiö hankki osakemarkkinoilta. Ohjelman piiriin kuului 22 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmä 2013

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 17.12.2012 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Palkkio perustui konsernin EVA-tulokseen. Muilta osin ehdot olivat yhtäläiset vuoden 2012 ohjelman kanssa.

Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa enintään 53 300 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Ohjelman perusteella vuonna 2014 luovutettiin yhteensä 35 818 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta. Palkkion maksussa käytettiin yhtiön hallussa olleita omia osakkeita. Ohjelman piiriin kuului 10 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmä 2014

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 18.12.2013 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen. Muilta osin ehdot ovat yhtäläiset vuosien 2012 ja 2013 ohjelmien kanssa.

Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa enintään 39 105 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Ohjelman perusteella vuonna 2015 luovutettiin yhteensä 17 850 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta. Palkkion maksussa käytettiin yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Ohjelman piiriin kuului 10 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmä 2015

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 17.12.2014 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen. Muilta osin ehdot ovat yhtäläiset vuosien 2012, 2013 ja 2014 ohjelmien kanssa.

Ohjelman perusteella voidaan luovuttaa enintään 37 560 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Ohjelman perusteella vuonna 2016 luovutetaan yhteensä arviolta 13 324 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta. Palkkion maksussa tullaan käyttämään yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Ohjelman piiriin kuuluu 10 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmät 2012, 2013, 2014 ja 2015

Instrumentti	Osakepalkkiojärjestelmä			
Osakeohjelma	2012	2013	2014	2015
Myöntämispäivä	2.1.2012	17.12.2012	18.12.2013	17.12.2014
Ansaintajakso alkaa	1.1.2012	1.1.2013	1.1.2014	1.1.2015
Ansaintajakso päättyy	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
Osakkeen keskipurssi myöntämispäivänä	11,60	11,62	14,88	14,69
Toteutunut määrä, kpl*	9 605	35 818	17 850	13 324
Osakeomistusvelvollisuus, vuotta	2	2	2	2
Osakkeiden vapautuminen	31.3.2015	31.3.2016	31.3.2017	31.3.2018
Henkilöitä	22	10	10	10
Osakepalkkiojärjestelmistä kirjattavat kulut, M€			2015	2014
Osakkeina maksettavat palkkiot			0,3	0,2
Rahasuoritusosuudet			0,3	0,3
Yhteensä			0,6	0,4

* Vuoden 2015 ohjelman toteuma on arvio.

25. Eläkevelvoitteet

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt ovat pieniä ja koskevat yksittäisiä henkilöitä Suomessa. Ne ovat syntyneet pääasiassa yrityskauppojen seurauksena. Osa eläkesopimuksista hoidetaan vakuutusyhtiöissä ja osa on yhtiön omalla vastuulla.

M€	2015	2014
Taseen etuuspohjainen eläkevelka määräytyy seuraavasti:		
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	0,5	0,7
Järjestelmään kuuluvien varojen käypä arvo	-0,4	-0,5
	0,1	0,1
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	0,9	0,9
Nettomääräinen eläkevelka taseessa	0,9	1,0
Velvoitteen nykyarvon muutokset		
Velvoite kauden alussa	1,5	1,6
Työsuorituksesta johtuvat menot	0,0	0,0
Korkomenot	0,0	0,0
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	-0,2	0,0
Maksetut etuudet	-0,1	0,0
Velvoite tilikauden lopussa	1,3	1,5
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutokset		
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot kauden alussa	0,5	0,8
Korkotuotot	0,0	0,0
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	0,0	0,0
Vakuutusmatemaattiset voitot (+) ja tappiot (-)	0,0	-0,2
Maksetut etuudet	-0,1	0,0
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot kauden lopussa	0,4	0,5
Taseessa esitetyn velan muutokset:		
Velka kauden alussa	1,0	0,8
Tuloslaskelmaan merkityt kulut	0,0	0,0
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	0,0	0,0
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	-0,1	0,2
Maksetut etuudet	0,0	0,0
Velka kauden lopussa	0,9	1,0
Tuloslaskelman etuuspohjainen eläkekulu määräytyy seuraavasti:		
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	0,0	0,0
Korkomenot	0,0	0,0
Korkotuotot	0,0	0,0
Vakuutusmatemaattiset voitot(-) ja tappiot (+)	-0,1	0,2
Yhteensä	-0,1	0,2

Konserni ennakoi maksavansa etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin 11 tuhatta euroa vuonna 2016.

M€	2015	2014
Velvoitteen nykyarvo	1,3	1,5
Järjestelmään kuuluvien varojen käypä arvo	-0,4	-0,5
Alikate	0,9	1,0
Tärkeimmät käytetyt vakuutusmatemaattiset oletukset		
Diskonttauskorko	1,9 %	1,8 %
Varojen odotettu tuotto	1,7 %	2,1 %
Tuleva palkankorotusolettamus	4,0 %	4,5 %
Inflaatio-oletus	1,5 %	2,0 %
Velvoitteen maksuperusteinen maturiteetti		
M €	2015	2014
Maturiteetti alle vuoden	0,1	0,0
1-5 vuotta	0,4	0,3
5-10 vuotta	0,3	0,4
10-15 vuotta	0,3	0,3
15-20 vuotta	0,2	0,3
20-25 vuotta	0,2	0,2
25-30 vuotta	0,1	0,2
yli 30 vuotta	0,2	0,2
Yhteensä	1,7	2,0

26. Varaukset

M€	Ympäristö- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2015	6,9	0,6	7,5
Varausten lisäykset		1,9	1,9
Käytetyt varaukset	0,0	-1,3	-1,3
Diskonttauksen vaikutus	0,0		0,0
Varaukset 31.12.2015	6,8	1,2	8,0

M€	Ympäristö- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2014	9,2	0,3	9,5
Varausten lisäykset		0,6	0,6
Käytetyt varaukset	-2,4	-0,3	-2,7
Diskonttauksen vaikutus	0,1		0,1
Varaukset 31.12.2014	6,9	0,6	7,5

M€	2015	2014
Pitkäaikaiset varaukset	4,1	4,2
Lyhytaikaiset varaukset	3,9	3,3
Yhteensä	8,0	7,5

Ympäristövaraukset kattavat seuraavat velvoitteet:

L&T osti Keravan kaupungilta 2.2.2015 aiemmin vuokraamansa Keravan kaatopaikan maa-alueen.

L&T omistaa Uudenkaupungin Munaisten metsän kaatopaikan sekä siihen kuuluvan maa-alueen. Kaatopaikka toimii yhdyskuntajätteiden, pilaantuneiden maa-ainesten sekä teollisuuden sivutuotteiden loppusijoitusalueena.

L&T on vuokrannut Kotkan kaupungilta maa-alueen, jolla on kaatopaikka. Lisäksi konsernilla on käytössään Varkaudessa maa-alue pilaantuneen maa-aineksen välivarastointia, puhdistustoimintaa ja loppusijoitusta varten. Konsernilla on velvoite hoitaa vuokrasopimusten tai toiminnan päättyessä alueiden jälkihoitotyöt eli maisemointi ja seurantatutkimukset ympäristölupien ehtojen mukaisesti.

Keravan kaatopaikan jälkihoitokustannusvaraus on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa tulevat kustannukset on arvioitu laskentahetken hintatason perusteella korjattuna maanrakennuskustannusindeksin mukaisella muutoksella sekä 2 %:n vuotuisella inflaatiolla, koska kustannustaso on varauksen käyttöhetkellä korkeampi kuin kaatopaikan rakennusaikana. Inflaatiolla korjatut kustannukset on diskontattu läjitysalueen rakentamishetkeen. Korkokantana on käytetty valtion 5 vuoden riskittömän velkakirjan tuotto-odotusta rakennushetkellä lisättynä L&T:n lainamarginaalilla ko. ajankohtana. Tämä läjitysalueen rakentamisesta aiheutuva määrä on aktivoitu nykyarvon suuruusena osaksi alueen hankintamenoa taseeseen ja se poistetaan tasapoistoin. Yhtä suuri erä on kirjattu taseen velkoihin varaukseksi, jota vuosittain kasvattaa rahoituskuluihin kirjattava diskonttokorko. Varauksen toinen osa lasketaan läjitysalueelle ajettavan tonnimäärän perusteella. Kolmannen osan varauksesta muodostaa seurantatutkimusvaraus.

Kotkan kaatopaikan jälkihoitokustannusvaraus on jaettu kahteen osaan. Varauksen ensimmäisessä osassa kaatopaikan rakentamisesta aiheutuva määrä on aktivoitu nykyarvon suuruusena osaksi alueen hankintamenoa taseeseen kuten Keravan kaatopaikan varaus. Kotkan kaatopaikkaan sovelletaan kuitenkin suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, joten taseeseen aktivoitu määrä poistetaan alueelle toimitetun jätteen tilavuuden mukaan. Toisen osan Kotkan kaatopaikan varauksesta muodostaa taseeseen aktivoitu seurantatutkimusvaraus, joka perustuu tasapoistoihin. Tulevat kustannukset on arvioitu laskentahetken hintatason perusteella korjattuna 2 %:n vuotuisella inflaatiolla.

Varkauden pilaantuneen maa-aineksen käsittely- ja loppusijoituspaikan jälkihoitokustannusvaraus on käsitelty saman periaatteen mukaan kuin Keravan varaus.

Uudenkaupungin Munaistenmetsän loppusijoitusalueen jälkihoitokustannusvaraus on käsitelty saman periaatteen mukaan kuin Kotkan varaus. Uudenkaupungin kanssa tehdyn liiketoimintakaupan yhteydessä L&T:lle siirtyi myös vanhan jo suljetun kaatopaikan seurantatutkimusvelvoite. Velvoite siirtyi vain suoritettavan näytteiden oton ja analysoinnin osalta, ei mahdollisten pilaantumien osalta. Tulevat kustannukset on arvioitu laskentahetken hintatason perusteella korjattuna 2 %:n vuotuisella inflaatiolla.

Konsernilla on myös varauksia taseessa pois luovutettujen maa-alueiden mahdollisia puhdistuskustannuksia varten.

Muut varaukset ovat pääsääntöisesti uudelleenjärjestelykuluvarauksia.

27. Lainat

M€	2015	2014
Pitkäaikaiset		
Lainat rahoituslaitoksilta, joukkovelkakirjalainat ja eläkelainat	61,0	71,2
Yhteensä	61,0	71,2
Lyhytaikaiset		
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	34,9	24,8
Lyhytaikaiset lainat	0,0	0,0
Yhteensä	34,9	24,8

Rahoitusvelkojen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 30. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin.

Pitkäaikaisten lainojen erääntyminen on esitetty liitetiedossa 37.

28. Muut pitkäaikaiset velat

M€	2015	2014
Saadut ennakot	0,3	0,3
Muut velat	0,1	0,0
Yhteensä	0,4	0,3

29. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat

M€	2015	2014
Saadut ennakot	10,8	12,5
Ostovelat	32,1	31,9
Muut velat	21,8	22,5
Siirtovelat	57,3	53,6
Yhteensä	121,9	120,4
Siirtovelat		
Henkilöstökuluihin liittyvät velat	56,2	52,5
Jätteenkäsittelymaksut	0,0	0,0
Korot	0,3	0,3
Muut jaksotetut kulut	0,8	0,8
Yhteensä	57,3	53,6

Ostovelkojen ja muiden lyhytaikaisten velkojen käyvät arvot ovat samat kuin niiden tasearvot.

30. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin

2015

M€	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitus-varat ja -velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitus-varat	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Taseerien kirjanpito-arvot	Taseerien käyvät arvot	Käyvän arvon hierarkiatasto
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Myytävissä olevat sijoitukset			0,6			0,6		3
Rahoitusleasingsaamiset		2,1				2,1	2,1	2
Muut saamiset		1,8				1,8		
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Myytävissä olevat sijoitukset			5,0			5,0		2
Myyntisaamiset ja muut saamiset		78,8				78,8	78,8	
Johdannaissaamiset					0,0	0,0		
Rahavarat		49,0				49,0	49,0	
Rahoitusvarat yhteensä		131,7	5,6		0,0	137,3	129,9	
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Lainat				61,0		61,0	61,1	2
Muut velat				0,1		0,1		
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Lainat				34,9		34,9	34,9	
Ostovelat ja muut velat				57,6		57,6	57,6	
Johdannaisvelat					1,1	1,1		2
Rahoitusvelat yhteensä				153,5	1,1	154,6	153,6	

2014

M€	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitus-varat ja -velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitus-varat	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Taseerien kirjanpito-arvot	Taseerien käyvät arvot	Käyvän arvon hierarkiatasto
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Myytävissä olevat sijoitukset			0,6			0,6		3
Rahoitusleasingsaamiset		3,2				3,2	3,2	2
Muut saamiset		2,3				2,3		
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Myytävissä olevat sijoitukset			4,0			4,0		2
Myyntisaamiset ja muut saamiset		93,1				93,1		
Johdannaissaamiset	0,1					0,1		
Rahavarat		34,0				34,0		
Rahoitusvarat yhteensä	0,1	132,6	4,6			137,3	3,2	
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Lainat				71,2		71,2	71,6	2
Muut velat				0,0		0,0		
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Lainat				24,8		24,8		
Ostovelat ja muut velat				57,7		57,7		
Johdannaisvelat	0,1				1,2	1,3		2
Rahoitusvelat yhteensä	0,1			153,7	1,2	155,0	71,6	

Edellisellä sivulla olevissa taulukoissa Pitkäaikaiset muut velat eivät sisällä saatuja ennakkoita, Myyntisaamiset ja muut saamiset eivät sisällä verosaamisia ja siirtosaamisia, eivätkä Ostovelat ja muut velat lakisääteisiä velkoja (kuten verovelkoja), koska nämä erittelyt vaaditaan vain rahoitusinstrumenteista.

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen määrittämisperiaatteet

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat noteeraamattomista osakkeista, rahasto-osuuksia, sijoitus- ja yritystodistuksista. Sellaiset noteeraamattomat osakesijoitukset, joiden käypiä arvoja ei ole saatavissa epäaktiivisten markkinoiden vuoksi, arvostetaan hankintamenoon. Sijoitus- ja yritystodistukset ovat jälkimarkkinakelpoisia ja niiden käypä arvo perustuu tilinpäätöspäivän korkomarkkinanoteerauksiin. Rahasto-osuuden markkina-arvo perustuu tilinpäätöspäivän noteeraukseen.

Johdannaiset

Koronvaihtosopimusten, valuuttatermiinien ja hyödykejohdannaisten käyvät arvot on määritetty tulevien rahavirtojen nykyarvoon perustuvalla menetelmällä, jonka tukena ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteeraukset. Käyvät arvot kuvaavat niitä hintoja, jotka konserni saisi tai joutuisi maksamaan, jos johdannaissopeimus purettaisiin tilinpäätöspäivänä.

Pankkilainat ja muut lainat

Lainojen käyvät arvot perustuvat diskontattuihin rahavirtoihin. Diskonttauskorkona on käytetty korkoa, jolla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöshetkellä. Lainan kokonaiskorko muodostuu riskittömästä markkinakorosta ja yrityskohtaisesta riskipreemiosta.

Rahoitusleasingvelat

Rahoitusleasingvelkojen käypä arvo on arvioitu diskonttaamalla tulevat rahavirrat korolla, jolla konserni voisi tehdä vastaavan leasingsopeimuksen tilinpäätöshetkellä.

Myyntisaamiset ja muut saamiset

Johdannaisvaroihin kuulumattomiin rahoitusvaroihin sisältyvät myyntisaamiset ja muut saamiset merkitään taseeseen alkuperäisen arvon mukaisina vähennettynä hyvityksillä ja arvonalentumistappioilla. Tämä vastaa niiden käypää arvoa, koska maksuajat ovat lyhyitä eikä diskonttauksella siten ole olennaista vaikutusta.

Ostovelat ja muut velat

Ostovelat ja muut lyhytaikaiset korottomat velat kirjataan taseeseen alkuperäiseen arvoonsa, joka vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen velkojen maturiteetti huomioon ottaen.

Käyvän arvon hierarkia käypään arvoon arvostetuista rahoitusvaroista ja -veloista

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat ja -velat on luokiteltava käyttäen kolmitasoista käypien arvojen hierarkiaa, joka kuvastaa arvoja määritettäessä käytettävien syöttötietojen merkittävyyttä. L&T:llä ainoastaan lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat ja johdannaiset kirjataan käypään arvoon. Myytävissä olevien lyhytaikaisten sijoitusten, jotka ovat rahasto-osuuksia, sijoitus- ja yritystodistuksia, ja johdannaisten, jotka ovat koronvaihto- valuutta- ja hyödykejohdannaissopimuksia, käyvät arvot ovat tason 2 mukaisia. Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot perustuvat toimivilla markkinoilla noteeratuista hinnoista johdettuihin hintoihin tai yleisesti hyväksyttyihin arvostusmalleihin, joiden syöttötiedot kuitenkin perustuvat merkittävilta osin todennettaviin markkinatietoihin.

31. Johdannaissopimukset

Valuuttatermiinit

M€	2015		2014	
	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Enintään 1 vuoden kuluessa	-	-	10,9	-0,1

Valuuttatermiinisopimusten käyvän arvon muutokset on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Korkojohdannaiset

M€	2015		2014	
	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Suojauslaskennassa olevien koronvaihtosopimusten erääntyminen				
Enintään 1 vuoden kuluessa	34,1		9,0	
1-5 vuoden kuluttua	4,5		38,6	
Yli 5 vuoden kuluttua	0,0		0,0	
Yhteensä	38,6	-0,4	47,6	-0,6

Koronvaihtosopimukset, jotka on tehty vaihtuvakorkoisin lainoihin liittyvien rahavirtojen suojausiksi ja joihin on sovellettu IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa. Suojaukset ovat olleet tehokkaita ja niiden käyvän arvon muutokset on esitetty kauden laajassa tuloslaskelmassa.

Koronvaihtosopimusten kiinteät korot 31.12.2015 vaihtelivat välillä 0,499 – 1,91 % (2014: 0,499–1,91 %). Vaihtuvana korkona oli 1, 3 tai 6 kuukauden Euribor.

Hyödykejohdannaiset

M€	2015		2014	
	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Suojauslaskennassa olevien diesel-swapsopimusten erääntyminen				
Erääntyy 1 vuoden kuluessa	1,6		1,9	
Erääntyy 1–5 vuoden kuluessa	0,0		0,0	
Yhteensä	1,6	-0,6	1,9	-0,6

Hyödykejohdannaiset on tehty tulevien diesel-ostojen suojaamiseksi. Sopimuksiin sovelletaan IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa ja käyvän arvon muutos kirjataan tehokkaalta osaltaan oman pääoman suojausrahastoon. Hyödykejohdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin.

32. Muut vuokrasopimukset

M€	2015	2014
Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten vähimmäisvuokrien erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	6,3	2,9
1-5 vuoden kuluttua	13,1	2,8
Yli 5 vuoden kuluttua	1,6	2,0
Vähimmäisvuokrat yhteensä	21,0	7,7

Konserni on vuokrannut osan käytössään olevista tuotanto- ja toimistotiloista sekä toimistokoneista ja autoista. Toimitila- ja maanvuokrasopimukset ovat pääosin indeksisidonnaisia ja paikallisen markkinakäytännön mukaisia.

33. Rahavirtalaskelman liitetiedot

M€	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirran oikaisut		
Verot	9,7	8,4
Poistot ja arvonalentumiset	40,0	40,2
Rahoitustuotot ja -kulut	2,2	21,9
Myyntivoitot ja -tappiot		-1,5
Varaukset	0,5	0,4
Muut	0,2	1,5
Yhteensä	52,7	71,0
Tilikauden aikana myytyjen tytäryritysten ja liiketoimintojen vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-	4,9
Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet	-	5,9
Vaihto-omaisuus	-	0,1
Myyntisaamiset ja muut saamiset	-	2,1
Ostovelat ja muut velat	-	-2,3
Varat ja velat yhteensä	-	10,6
Rahana saatu vastike	-	15,1
Luovutettujen yksiköiden rahavarat	-	-1,6
Rahavirtavaikutus	-	13,5

34. Lähipiiritapahtumat

Lassila & Tikanoja -konsernin lähipiiriin kuuluvat ylin johto, Suomen Keräystuote Oy (osakkuusyritys) sekä L&T -sairauksassa.

Luettelot konsernin emo- ja tytäryrityssuhteista sekä osakkuusyrityksistä on esitetty liitteessä 15. Konserniyritykset.

Emoyhtiön maksamat tukimaksut L&T -sairauksassalle tilikaudella olivat 0,6 miljoonaa euroa (2014: 1,0 miljoonaa euroa).

Ylimmän johdon työsuhte-etuudet

M€	2015	2014
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	2,1	2,2
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,0	0,0
Ylimmän johdon osuus kauden osakepalkitsemisen kuluista	0,6	0,4
Yhteensä	2,7	2,6

Ylin johto koostuu hallituksesta, toimitusjohtajasta ja johtoryhmästä. Tuloslaskelmaan kirjattiin ylimmän johdon osuutena osakeperusteisista maksuista kuluksi 0,6 miljoonaa euroa (2014: 0,4 miljoonaa euroa).

Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot

1 000 €	2015	2014
Heikki Bergholm, puheenjohtaja	58	62
Eero Hautaniemi, varapuheenjohtaja	40	42
Hille Korhonen	2	34
Laura Lares	33	33
Sakari Lassila	33	35
Miikka Maijala	32	34

27.3.2015 luovutettiin hallituksen jäsenille 3 612 osaketta osana hallituksen palkkiota (27.3.2014: 5 020 osaketta).

Vuonna 2015 toimitusjohtajan palkka oli 539 (2014: 540) tuhatta euroa, joka sisältää palkan luonteisetuineen 430 (2014: 424) tuhatta euroa sekä tulospalkkion 109 (2014: 116) tuhatta euroa. Lisäksi toimitusjohtajalle maksettiin tilikauden aikana vuoden 2014 toteuman mukaisesti osakepohjaisen kannustinohjelman mukaista palkkiota 247 (2014: 318) tuhatta euroa.

Muun johtoryhmän palkat olivat yhteensä 1 370 (2014: 1 374) tuhatta euroa, joka sisältää palkan luontoisetuineen 1 219 (2014: 1 165) tuhatta euroa sekä tulospalkkiot 151 (2014: 210) tuhatta euroa. Lisäksi muille johtoryhmän jäsenille maksettiin tilikauden aikana vuoden 2014 toteuman mukaisesti osakepohjaisen kannustinohjelman mukaista palkkiota 316 (2014: 642) tuhatta euroa. Luvuissa on huomioitu palkat siltä ajalta, jona henkilöt ovat kuuluneet johtoryhmään.

Hallituksen jäsenillä ei ole eläkesopimuksia yhtiön kanssa. Jari Sarjolla, joka toimi yhtiön toimitusjohtajana 13.6.2011 asti on etuus pohjainen eläkesopimus, josta kirjattiin tuloslaskelmaan 8 tuhatta euroa vuonna 2015 (2014: 12 tuhatta euroa).

Yhtiö on myynyt avainhenkilöiden lähipiiriin kuuluville tahoille normaaliin liiketoimintaan kuuluvia palveluita vuonna 2015 markkinahinnalla yhteensä 85 tuhannella eurolla.

Hallituksen jäsenet eivät kuulu osakeohjelmien piiriin.

Konsernin lähipiiriin kuuluville henkilöille ei ole myönnetty lainoja eikä heidän puolestaan ole annettu takauksia tai muita vakuuksia.

35. Tilintarkastuskustannukset

M€	KPMG	Muut yhtiöt	Yhteensä
2015			
Tilintarkastus	0,1	0,0	0,1
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	0,0	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,0	0,0	0,1
Muut palvelut	0,0	0,0	0,1
Yhteensä	0,2	0,1	0,2
M€	KPMG	Muut yhtiöt	Yhteensä
2014			
Tilintarkastus	0,1	0,0	0,1
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	0,0	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,0	0,0	0,0
Muut palvelut	0,0	0,0	0,1
Yhteensä	0,1	0,0	0,2

36. Vastuusitoumukset

M€	2015	2014
Omista sitoumuksista annetut vakuudet		
Kiinnitykset maanvuokraoikeuteen	0,4	0,2
Yrityskiinnitykset	1,1	0,5
Muut vakuudet	0,2	0,2
Ympäristölupien edellyttämät pankkitakaukset	8,6	8,4

Muut vakuudet ovat vakuustalletuksia.

37. Rahoitusriskien hallinta

L&T:n rahoitusriskien hallinnan periaatteet määritellään hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa. Rahoitusriskien hallinnan tarkoituksena on suojautua merkittäviltä rahoitusriskeiltä ja pyrkiä rajoittamaan rahoitusmarkkinoiden muutosten ja muiden riskitekijöiden epäedullisia vaikutuksia konsernin tulokseen.

Konsernin rahoitus ja likviditeetin hallinta hoidetaan keskitetysti konsernin taloushallinnossa, jota johtaa talousjohtaja. Rahoitusriskien hallintaan liittyvät transaktiot toteutetaan konsernin taloushallinnossa.

Valuuttariski

L&T muodostuu Suomessa toimivasta emoyhtiöstä sekä Suomessa, Ruotsissa, Virossa ja Venäjällä toimivista tytäryhtiöistä. Emoyhtiön ja kotimaisten tytäryhtiöiden toiminta- ja raportointivaluuttana on euro ja muissa tytäryhtiöissä sijaintimaan valuutta. Valuuttakurssien vaihtelut vaikuttavat siten konsernin tulokseen ja omaan pääomaan.

Transaktioriski

L&T:n ulkomaisten tytäryhtiöiden liiketoiminta tapahtuu lähes täysin niiden toimintavaluutassa. Tytäryhtiöiden rahoitus hoidetaan pääsääntöisesti konsernin sisäisillä lainoilla, jotka ovat kunkin tytäryhtiön toimintavaluutan määräisiä. Suomessa toimivat konserniyhtiöt käyttävät myynnin laskutusvaluuttana lähes poikkeuksetta euroa. Ostossa on laskutusvaluuttana vähäisessä määrin myös Ruotsin kruunu.

Translaatoriski

L&T:n translaatoriskille alttiina oleva positio muodostuu ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyistä nettosijoituksista, joihin sisältyvät omat pääomat ja niihin rinnastettavat lainat. Ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten positiota ei suojata, koska omistuksia pidetään pitkäaikaisina strategisina sijoituksina.

Konsernin merkittävin transaktioriski aiheutuu RUB-määräisistä tytäryhtiölainojen lainapääomista ja kertyneistä koroista. Konserni on suojautunut transaktioriskiltä valuuttatermiinein ja -optioiden avulla. Nettopositio tilinpäätöshetkellä oli seuraava:

MEUR	2015	2014
RUB-määräiset sisäiset lainapääomat ja kertyneet korot	5,2	5,2
Suojaukset	0,0	3,2
Netto	5,2	2,0

Vuonna 2015 tapahtuneiden valuuttakurssimuutosten takia omaan pääomaan syntyi muuntoeroja euroa -0,1 miljoonaa euroa (-1,8 miljoonaa euroa). Valuuttamääräiset nettosijoitukset on esitetty valuutoittain alla olevassa taulukossa.

Nettosijoitusten translaatiopositio

M€	2015	2014
SEK	19,8	20,4
RUB	4,6	5,7
Yhteensä	24,4	26,1

Sijoitusten hintariski

L&T ei ole sijoittanut varoja noteerattuihin osakkeisiin, joiden arvo vaihtelee markkinahintojen muutosten vuoksi, joten se ei altistu arvopaperimarkkinoiden liittyvälle hintariskille. L&T:n omistamien noteeraamattomien osakkeiden määrä on vähäinen, eikä niihin liity olennaista hintariskiä.

Hyödykehintariski

Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan vaihtelut heijastuvat sekä tuotantokalustossa käytettävien polttoaineiden hintoihin että ympäristöhuoltoalan tuotteiden hankintahintoihin öljypohjaisten raaka-aineiden kautta. Osassa jätehuollon asiakassopimuksista laskutusjaksot ja sopimusehdot ovat sellaiset, että hintoja ei pystytä korottamaan kuukausittain. Tämän vuoksi polttoaineiden hintojen kohoaminen saadaan siirrettyä palveluhintoihin viiveellä. Dieselin hintariskiä on suojattu osittain hyödykejohdannaissopimuksilla. Näihin sopimuksiin sovelletaan IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa.

Ympäristötuotteiden raaka-ainehintariskiä pyritään hallitsemaan siten, että myyntihinnat sovitaan yleensä kiinteiksi enintään toimittajien vahvistamien ostohintojen voimassaoloajaksi.

Korkoriski

L&T:n korkoriski liittyy pääasiassa lainoihin, jotka on sidottu vaihtuviin korkoihin ja joista aiheutuvat rahavirrat vaihtelevat korkotason muuttuessa. Koska L&T:n palveluiden kysyntä tai niiden hinnat eivät ole merkittävästi riippuvaisia taloussuhdanteiden vaihteluista, korkokustannukset pyritään pitämään mahdollisimman vakaina. Tämän vuoksi yli puolet vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvästä rahavirrasta pyritään suojaamaan korkoriskiltä koronvaihtosopimuksin.

31.12.2015 lainoista oli joko kiinteäkorkoisia tai koronvaihtosopimuksilla suojattuja 74 % (2014: 53%) ja vaihtuvakorkoisia 26 % (2014: 47 %). Korkotason muutokset eivät siten vaikuta korkokustannuksiin täysimääräisesti.

Kaikki rahavirran suojaukseksi tehdyt koronvaihtosopimukset ovat konsernin riskienhallintapolitiikan mukaisesti suojaavia ja kaikkiin sopimuksiin sovelletaan IAS 39 mukaista suojauslaskentaa. Pääosa L&T:n liikevaihdosta syntyy pitkäaikaisista palvelusopimuksista. Hyvän kassavirtaennustettavuuden vuoksi L&T:n rahoituspolitiikassa on määritelty, että korkoa tuottavien varojen määrä pyritään pitämään pienenä suhteessa kulloiseenkin lyhyen aikavälin rahoitustarpeeseen ja sijoitettuina suhteellisen lyhytaikaisiin instrumentteihin.

Luotto- ja vastapuoliriski

Rahoitusinstrumentteihin liittyy riski siitä, että vastapuoli ei pysty täyttämään sopimuksen mukaisia maksuvelvoitteitaan. Vastapuoliriskiä hallitaan tekemällä rahoitus- ja johdannaisopimuksia vain suurimpien pohjoismaisten pankkien kanssa sekä tekemällä likviditeettihallintaan liittyviä sijoituksia vain korkean luottokelpoisuuden omaavien liikkeellelaskijoiden sijoitus- ja yritystodistuksiin L&T:n hallituksen hyväksymän vastapuolilistan mukaisesti. Tilinpäätöshetkellä avoinna olevista sijoituksista ei odoteta aiheutuvan arvonalentumisia.

L&T:llä on laaja asiakaskunta, joka koostuu yrityksistä, laitoksista, toimisto- ja liikekiinteistöistä, institutionaalisista kiinteistönomistajista, asunto-osakeyhtiöistä, julkisesta sektorista ja kotitalouksista. Myyntisaamiset koostuvat pääosin suuresta määrästä suhteellisen pieniä saatavia, eikä merkittäviä luottoriskikeskittymiä ole. L&T:llä on luotonvalvontaohjeet, joilla pyritään varmistamaan se, että palveluita ja tuotteita myydään vain luottokelpoisille asiakkaille tai ennakkomaksulla, mikäli asiakkaan luottokelpoisuus ei ole riittävä. Suuri osa asiakassuhteista perustuu pitkäaikaisiin palvelusopimuksiin, eikä asiakkailta yleensä vaadita vakuuksia.

Myyntisaamisiin liittyvää perintätoimintaa hoidetaan kotimaan myyntisaamisten osalta keskitetysti taloushallinnossa. Ulkomaiset tytäryhtiöt hoitavat omien myyntisaamistensa perinnän paikallisesti. Liikevaihdosta 94 % tuli Suomesta vuonna 2015. Konsernin luottoriskin enimmäismäärää tilinpäätöshetkellä vastaavat parhaiten rahoitusvarojen tasearvot 31.12.2015 siinä tapauksessa, että sopimusten vastapuolet eivät pysty täyttämään rahoitusinstrumentteihin liittyviä velvoitteitaan.

Myyntisaamisten ikäjakauma

M€	2015	2014
Erääntymättömät myyntisaamiset	70,9	77,0
Erääntyneet 1-90 pv	5,4	7,3
Erääntyneet 91-180 pv	0,4	0,8
Erääntyneet 181-365 pv	0,1	0,4
Erääntyneet yli 365 pv	0,1	0,7
Yhteensä	77,0	86,2

Arvoltaan alentuneet myyntisaamiset on kirjattu kuluksi tuloslaskelmaan.

Arvonalentumistappioiden määrä ja aiemmin kirjattujen arvonalentumistappioiden peruutukset esitetään liitetiedossa 6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.

Kaikki rahoitusvarat ovat vakuudettomia. Myyntisaamisista tehtyjen arvonalentumiskirjausten kriteerinä on johdon harkinnan mukaan käytetty velallisten merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, yrityssaneerausta, perintätoimiston luottotappiosuosituksia tai maksujen pitkäaikaista laiminlyöntiä. Muista rahoitusvaroista ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Rahoitusvaroihin liittyvä luottoriski

M€	2015	2014
Myytavissä olevat pitkäaikaiset sijoitukset	0,6	0,6
Pitkäaikaiset rahoitusleasingsaamiset	2,1	3,2
Muut pitkäaikaiset saamiset	2,0	2,3
Myyntisaamiset ja muut lyhytaikaiset saamiset	77,0	86,2
Johdannaissaamiset	0,0	0,1
Myytavissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	5,0	10,0
Rahavarat	49,0	34,0

Likviditeetti- ja jälleenrahoitusriski

Likviditeettiriskin hallinnalla varmistetaan, että L&T pystyy jatkuvasti hoitamaan toimintaan liittyvät rahoitukselliset velvoitteensa mahdollisimman edullisin kustannuksin. L&T pyrkii säilyttämään hyvän maksuvalmiuden tehokkaalla kassanhallinnalla ja sijoittamalla sellaisiin rahamarkkinainstrumentteihin, jotka voidaan realisoida nopeasti. Likviditeettitilannetta seurataan ajantasaisesti ja sitä ennakoidaan kassavirtaennusteiden avulla. Kotimaisten konserniyhtiöiden likviditeetti netotetaan konsernitilien avulla ja konsernin taloushallinto vastaa likviditeettiylijäämien sijoittamisesta. Rahoituksen saatavuutta pyritään varmistamaan käyttämällä rahoitustoiminnassa useita pankkeja. Jälleenrahoitusriskiä hallitaan hajauttamalla lainojen maturiteettia ja pyrkimällä pitämään pitkän lainasalkun keskimääräinen duraatio 2 vuotena.

L&T:n kassavarat on pyritty pitämään melko pieninä ja toisaalta huolehdittu luottolimiittien riittävydestä likviditeetin hallinnassa. Lyhytaikaisia, kassavirran heilahteluista johtuvia rahantarpeita varten L&T:llä on käytössä komititoituja limiittejä (yhteensä 30 milj. e) ja yritystodistusohjelma (100 milj. e). 31.12.2015 konsernin likvidien varojen ja sijoitusten määrä oli 54,0 miljoonaa euroa (2014: 44,0 milj. e). Yritystodistusohjelmasta oli käytössä 0,0 miljoonaa euroa (2014: 0,0 milj. e).

Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin rahoitusvelat jaoteltuina sopimuksiin perustuvien eräpäivien mukaisesti tilinpäätöspäivänä. Taulukossa esitettävät luvut ovat sopimuksiin perustuvia diskonttaamattomia rahavirtoja. L&T:n nostamiin pitkäaikaisiin lainoihin sisältyy omavaraisuus- ja korkokatekovenantteja sekä muita tavanomaisia ehtoja, jotka rajoittavat lisävakuuksien antoa muille rahoittajille ja nykyisen liiketoiminnan lakkauttamista tai luovuttamista. Näiden ehtojen rikkominen oikeuttaisi lainanantajat irtisanomaan lainat välittömästi, mikä johtaisi taulukossa esitettyihin lainoihin liittyvien rahavirtojen aikaistumiseen.

Rahoitusvelkojen erääntyminen

31.12.2015

M€	Tasearv o	Sopi- musten rahavirta	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ja myöh.
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	66,1	67,2	35,4	2,9	2,8	1,1	25,1	
Joukkovelkakirjalainat	29,8	32,6	0,6	0,6	0,6	30,6		
Yritystodistusvelat		0,0						
Johdannaisvelat		0,0						
Ostovelat ja muut velat	53,7	53,7	53,7					
Yhteensä	149,5	153,5	89,7	3,5	3,5	31,7	25,1	0,0

31.12.2014

M€	Tasearv o	Sopi- musten mukainen rahavirta	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ja myöh.
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	65,8	66,0	25,4	35,2	2,7	2,6	0,1	0,0
Joukkovelkakirjalainat	29,7	33,2	0,6	0,6	0,6	0,6	30,6	
Yritystodistusvelat	0,0	0,0						
Johdannaisvelat	1,4	1,4	1,4					
Ostovelat ja muut velat	54,4	54,4	54,4					
Yhteensä	151,3	155,0	81,8	35,9	3,3	3,3	30,7	0,0

Lainojen rakenne

M€	Käytössä 31.12.2015	Käy- tettävissä 31.12.2015	Yhteensä	Käytössä 31.12.2014	Käy- tettävissä 31.12.2014	Yhteensä
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat		66,1		66,1	65,8	65,8
Joukkovelkakirjalainat		29,8		29,8	29,7	29,7
Sitova luottolimiitti erääntyy vuonna 2017		0,0	30,0		0,0	30,0
Ei-sitovat luottolimiitit					0,0	0,0
Yritystodistusohjelma		0,0	100,0		0,0	100,0
Yhteensä		95,8	130,0		95,5	225,5

Rahoitusinstrumenteista aiheutuva herkkyys markkinariskeille

Seuraavassa esitetty IFRS 7 -standardin edellyttämä herkkyysanalyysi pyrkii kuvaamaan konsernin tilikauden tuloksen ja oman pääoman herkkyyttä korkotason ja dieselin hinnan muutoksille taseessa 31.12.2015 (31.12.2014) olevista rahoitusinstrumenteista eli rahoitusvaroista ja -veloista sekä johdannaissopimuksista. Niiden johdannaissopimusten, joihin sovelletaan suojaus laskentaa, käyvän arvon muutokset on oletettu kohdistuvan kokonaan omaan pääomaan ja muiden johdannaissopimusten tuloslaskelmaan.

Korkotason muutoksesta aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- o Korkotason nousuksi oletetaan + 0,5 prosenttiyksikköä ja laskuksi - 0,2 prosenttiyksikköä.
- o Dieselin hinnan muutokseksi oletetaan +/-10 prosenttiyksikköä.
- o Laskelman perustana oleva positio sisältää korolliset rahoitusvelat ja -saamiset sekä koronvaihto- ja hyödykejohdannaissopimukset.
- Nettosijoituksia ulkomaisiin yksiköihin ei ole sisällytetty herkkyysanalyysiin.

IFRS 7 -standardin mukainen herkkyysanalyysi rahoitusinstrumenttien markkinariskeistä

M€	2015		2014	
	Tulos verojen jälkeen	Oma pääoma	Tulos verojen jälkeen	Oma pääoma
+ 0,5 % muutos markkinakoroissa	-0,1	0,1	-0,2	0,0
- 0,2 % muutos markkinakoroissa	0,0	0,0	0,1	-0,2
+ 10 % muutos diesel oil CIF CARGO NWE -hinnassa *)			0,1	0,0
- 10 % muutos diesel oil CIF CARGO NWE -hinnassa *)			-0,1	-0,2
*) euromääräinen hintataso				
+10% muutos ruplan kurssissa	0,6		0,2	
-10% muutos ruplan kurssissa	-0,5		-0,4	

38. Riita-asiat ja oikeusprosessit

Helsingin kihlakunnan syyttäjä vaati hovioikeudessa yhtiöltä vähintään 50.000 euron yhteisösakkoa liittyen ylityörikkeisiin, joiden epäillään tapahtuneen vuosien 2009–2012 aikana. Asian käsittely hovioikeudessa on päättynyt ja ratkaisu asiaan saadaan arviolta vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen aikana. Lisäksi Lassila & Tikanoja Oyj on asianosaisena muutamassa pienessä konsernin liiketoimintaan liittyvässä riita-asiassa, joiden lopputuloksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

39. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

4.1.2016 yhtiö tiedotti, että se on lopettanut 2.9.2015 tiedotetun omien osakkeiden hankinnan. Omien osakkeiden osto aloitettiin 15.9.2015 ja hankintaohjelma lopetettiin 31.12.2015. Viimeinen osakeosto toteutettiin 21.12.2015. Osakeosto-ohjelman aikana hankittiin yhteensä 253 406 osaketta. Omien osakkeiden hankinnan päättymisen jälkeen yhtiöllä on hallussaan yhteensä 437 721 omaa osaketta, joka vastaa noin 1,1 % osakkeista ja äänistä.

Yhtiön johdolla ei ole tiedossa sellaisia olennaisia tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet tilinpäätöksen laadintaan.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS

Tuloslaskelma

M€	2015	2014	Liite
Liikevaihto	539,3	522,5	1
Hankinnan ja valmistuksen kulut	-473,9	-454,8	
Bruttokate	65,4	67,8	
Myynnin ja markkinoinnin kulut	-11,4	-12,4	
Hallinnon kulut	-11,0	-10,7	3
Liiketoiminnan muut tuotot	3,7	6,1	5
Liiketoiminnan muut kulut	-2,0	-9,4	5
Liikevoitto ennen liikearvon poistoja	44,7	41,4	2,4
Liikearvon poistot	-2,2	-1,5	
Liikevoitto	42,5	39,9	
Rahoitustuotot ja -kulut	13,2	-18,3	6
Voitto ennen satunnaisia eriä	55,7	21,6	
Satunnaiset erät	2,7	0,0	7
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	58,5	21,6	
Tilinpäätössiirrot			
Poistoeron muutos	2,0	0,8	
Tuloverot	-9,1	-8,6	8
Tilikauden voitto	51,4	13,8	

Tase

M€	2015	2014	Liite
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			9
Aineettomat oikeudet	0,9	1,0	
Liikearvo	5,7	5,8	
Muut pitkävaikutteiset menot	9,2	6,1	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4,2	1,8	
	20,0	14,7	
Aineelliset hyödykkeet			10
Maa-alueet	4,6	2,9	
Rakennukset ja rakennelmat	35,0	38,6	
Koneet ja kalusto	105,6	110,7	
Muut aineelliset hyödykkeet	0,0	0,0	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5,3	2,0	
	150,5	154,2	
Sijoitukset			11
Osuudet saman konsernin yrityksissä	23,8	23,8	
Osuudet osakkuusyrityksissä	0,0	0,0	
Muut osakkeet ja osuudet	0,4	0,4	
	24,2	24,3	
Pysyvät vastaavat yhteensä	194,8	193,2	
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet	1,9	0,8	
Valmiit tuotteet/Tavarat	0,9	1,1	
Muu vaihto-omaisuus	3,5	2,7	
	6,3	4,6	
Pitkäaikaiset saamiset			
Lainasaamiset	1,3	1,7	
Ennakot	0,3	0,3	
	1,7	2,0	12
Lyhytaikaiset saamiset			
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	40,7	24,2	
Myyntisaamiset	67,1	76,0	
Muut saamiset	0,7	0,6	
Siirtosaamiset	4,3	5,7	
	112,8	106,6	
Rahat ja pankkisaamiset	49,3	41,2	
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	170,1	154,3	
Vastaavaa yhteensä	364,9	347,5	

Tase

M€	2015	2014	Liite
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			13
Osakepääoma	19,4	19,4	
Käyvän arvon rahasto	-0,1	-0,4	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,6	0,4	
Edellisten tilikausien voitto	45,6	65,3	
Tilikauden voitto	51,4	13,8	
	116,8	98,5	
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Poistoero	31,9	33,9	
Pakolliset varaukset			14
Pitkäaikainen	4,7	4,7	
Lyhytaikainen	2,7	2,7	
	7,4	7,5	
Vieras pääoma			15
Pitkäaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta	29,5	38,6	
Eläkelainat	1,6	2,3	
Joukkovelkakirjalainat	30,0	30,0	
Saadut ennakot	0,4	0,3	
	61,5	71,2	
Lyhytaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta	34,9	24,8	
Saadut ennakot	9,0	9,2	
Ostovelat	29,5	29,1	
Velat saman konsernin yrityksille	1,9	3,7	
Muut velat	20,1	21,2	
Siirtovelat	51,3	47,6	
Siirtovelat hyödykejohtannaisista	0,6	0,8	
Toteutuneet verovelat	0,0	0,0	
	147,3	136,4	
Vieras pääoma yhteensä	208,8	207,6	
Vastattavaa yhteensä	364,9	347,5	

Rahoituslaskelma

M€	2015	2014
Liiketoiminta		
Liikevoitto	42,5	40,0
Oikaisut:		
Poistot ja arvonalentumiset	38,4	37,3
Myyntivoitot ja -tappiot	0,6	-2,4
Muut oikaisut	0,5	3,9
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	82,1	78,8
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys/vähennys	10,7	-3,3
Vaihto-omaisuuden lisäys/vähennys	-1,8	-0,5
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys/vähennys	2,5	6,7
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	93,5	81,7
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-2,1	-2,0
Saadut korot liiketoiminnasta	0,2	0,4
Maksetut välittömät verot	-8,5	-4,6
Liiketoiminnan rahavirta	83,2	75,5
Investoinnit		
Hankitut tytäryritykset ja liiketoiminnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla		-7,8
Myydyt tytäryritykset ja liiketoiminnat vähennettynä myyntihetken rahavaroilla		1,8
Ennakkomaksut konserniyrityksistä ja liiketoiminnoista	-0,2	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-39,8	-35,6
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	1,1	1,7
Investoinnit pitkäaikaisiin lainasaamisiin/luovutustulot pitkäaikaisista lainasaamisista		0,0
Saadut osingot investoinneista	15,1	0,1
Investointien rahavirta	-23,8	-39,8
Rahoitus		
Lyhytaikaisten lainojen nostot/takaisinmaksut	-1,6	-32,2
Lyhytaikaisten konsernilainojen muutos	-14,2	18,8
Pitkäaikaisten lainojen nostot	25,0	29,9
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-26,8	-24,8
Maksetut osingot ja muu varojen jako	-28,9	-19,3
L&T Recoil Oy:n takausvastuu		-16,7
Omien osakkeiden hankinta	-4,7	-1,9
Rahoituksen rahavirta	-51,3	-46,1
Rahavarojen muutos	8,1	-10,4
Rahavarat 1.1.	41,2	51,6
Rahavarat 31.12.	49,3	41,2
Rahavarat 31.12.		
Rahavarat	44,2	31,1
Myytävissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	5,0	10,0
Shekkituliluotot	0,1	0,1
	49,3	41,2

Rahoituslaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. tytäryhtiöiden fuusioiden ja purkujen takia.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Lassila & Tikanoja Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain mukaisesti (FAS). Tilinpäätöksen erät on arvostettu alkuperäiseen hankintamenuon.

Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet merkitään taseeseen välittömään hankintamenuon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan tasapoistoina taloudellisen pitoajan perusteella alkuperäisestä hankintahinnasta lukuun ottamatta uusia läjitysalueita. Poistoajat ovat:

Rakennukset ja rakennelmat	5–30 vuotta
Kuljetusvälineet	6–15 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Liikearvot	5–10 vuotta
Aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

Vuonna 2008 ja sen jälkeen valmistuneisiin kaatopaikkoihin sovelletaan suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, jossa poistot tehdään läjitysalueelle toimitetun jätteen viemän tilavuuden mukaan. Menetelmä kuvaa tasapoistoa paremmin sitä, miten yhtiö odottaa saavansa läjitysalueista taloudellista hyötyä. Keravan läjitysalue on täyttymässä, joten se poistetaan loppuun tasapoistoin.

Tilikauden aikana hankitun käyttöomaisuuden poistot lasketaan käyttöönnotosta lähtien.

Leasingvuokrat käsitellään vuosikuluina eikä hyödykkeitä esitetä taseessa.

Sijoitukset arvostetaan hankintamenuon.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon ellei todennäköinen jälleenhankintamenu tai luovutushinta ole sitä alhaisempi. Ympäristötuotteiden vaihto-omaisuus arvostetaan käyttäen liukuvaa keskihintaa. Muun vaihto-omaisuuden arvo määritellään fifo-periaatteella. Itse valmistetun vaihto-omaisuuden hankintamenuon luetaan välittömien kustannusten lisäksi myös osuus tuotannon yleiskustannuksista.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Valuuttamääräiset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän Euroopan Keskuspankin kurssia. Kurssierot merkitään tuloslaskelmaan.

Johdannaiset

Vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvän rahavirran korkoriskin suojauksena käytetään swap-sopimuksia. Niistä syntyvät korkotuotot ja -kulut jaksotetaan sopimuspäivälle ja niillä oikaistaan suojattavan erän korkoja.

Dieselostoihin liittyvän rahavirran hyödykeriskin suojauksena käytetään hyödykeswap-sopimuksia. Näiden sopimusten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan suojausten tehottoman osuuden osalta, sekä kun sopimukset erääntyvät tai suojattava riski toteutuu.

Valuutariskisuojausoihin käytetään valuuttatermiinejä. Käypien arvojen muutokset on kirjattu tuloslaskelmaan rahoitustuotoksi tai -kuluksi.

Liikevaihto

Myyntituotoista vähennetään myynnin välilliset verot, annetut alennukset sekä myynnin kurssierot. Myyntirahdit ja muut myynti- ja toimituskulut käsitellään luonteensa mukaisesti hankinnan tai myynnin kuluina. Luottotappiot kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot kirjataan kuluksi.

Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät säännölliseen palvelu- ja suoritemyyntiin kuulumattomat erät kuten käyttöomaisuuden myyntivoitot, -tappiot ja romutukset sekä luottotappiokirjaukset ja niiden palautukset.

Tuloverot

Kauden tuloverot lasketaan verotettavasta tulosta voimassaolevan verokannan perusteella. Veroja oikaistaan mahdollisilla edellisiin kausiin liittyvillä veroilla. Laskennalliset verovelat ja -saamiset on esitetty liitetiedoissa.

1. Liikevaihto

M€	2015	%	2014	%
Liikevaihto toimialoittain				
Ympäristöpalvelut	226,8	42,1	220,6	42,2
Teollisuuspalvelut	73,6	13,6	72,8	13,9
Kiinteistöpalvelut	238,9	44,4	229,1	43,9
Yhteensä	539,3	100,0	522,5	100,0
Liikevaihto markkina-alueittain				
Suomi	531,0	98,5	510,1	97,6
Muut maat	8,3	1,5	12,5	2,4
Yhteensä	539,3	100,0	522,5	100,0

2. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

	2015	2014
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöt	1 058	1 090
Työntekijät	4 890	4 899
Yhteensä	5 948	5 989
M€		
Tilikauden henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	194,7	190,3
Eläkekulut	35,0	32,4
Muut henkilösivukulut	11,2	11,6
Yhteensä	240,9	234,3
Konserniyhtiöltä laskutetut henkilöstöpalvelut	-0,3	-0,3
	240,6	234,0

Johdon palkkoja, palkkioita ja eläke-etuuksia selostetaan konsernitilinpäätöksen liitetiedossa

34. Lähipiiritapahtumat.

Konserniyhtiöiden lähipiiriin kuuluville henkilöille ei ole myönnetty lainoja.

3. Tilintarkastajan palkkiot

M€	2015	2014
Tilintarkastus	0,1	0,1
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,0	0,0
Muut palvelut	0,0	0,0
Yhteensä	0,1	0,1

4. Poistot

M€	2015	2014
Toimintokohtaiset poistot		
Hankinnan ja valmistuksen poistot	35,9	35,4
Myynnin ja markkinoinnin poistot	0,2	0,2
Hallinnon poistot	0,1	0,2
Liikearvon poistot	2,2	1,5
Yhteensä	38,4	37,3

Tase-eräkohtainen poistoerittely sisältyy kohtiin aineettomat ja aineelliset hyödykkeet.

5. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

M€	2015	2014
Liiketoiminnan muut tuotot		
Saman konsernin yrityksiltä		
Hallintoveloitus	0,2	0,4
Muilta		
Fuusiovoitot	0,0	0,4
Kiinteistöjen myyntivoitot	0,0	0,1
Muiden pysyvien vastaavien myyntivoitot	0,7	0,5
Saadut avustukset	0,7	0,7
Luottotappioiden palautukset	0,3	0,4
Vuosihyvitykset ostoista	1,2	1,1
Muut	0,6	2,4
Yhteensä	3,7	6,1
Liiketoiminnan muut kulut		
Muille		
Pysyvien vastaavien myynti- ja romutustappiot	0,1	0,8
EcoStream Oy:n osakkeiden arvonalennus		3,6
Luottotappiot	0,8	4,1
Hyödykejohdannaisten arvomuutos	1,0	0,6
Muut	0,1	0,3
Yhteensä	2,0	9,4

6. Rahoitustuotot ja -kulut

M€	2015	2014
Osinkotuotot	15,1	0,0
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,3	0,5
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-2,2	-18,8
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	13,2	-18,3
Rahoitustuotot ja -kulut sisältävät:		
Osinkotuottoja		
Saman konsernin yrityksiltä	15,1	0,0
Muilta		0,0
Korkotuottoja		
Saman konsernin yrityksiltä	0,0	0,2
Muilta	0,2	0,2
Korkokuluja		
Saman konsernin yrityksille		0,0
Muille	1,8	1,7

7. Satunnaiset erät

M€	2015	2014
Satunnaiset tuotot		
Saadut konserniavustukset	2,9	2,4
Satunnaiset kulut		
Annetut konserniavustukset	-0,1	-2,4
Satunnaiset erät yhteensä	2,8	0,0

8. Tuloverot

M€	2015	2014
Tuloverot tilikaudelta varsinaisesta toiminnasta	9,1	8,6
Yhteensä	9,1	8,6
Laskennalliset verosaamiset/-velat		
Poistoeroista	-6,4	-6,8
Muista jaksotuseroista	1,5	1,5
Yhteensä	-4,9	-5,3

9. Aineettomat hyödykkeet

M€	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Ennako- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
2015					
Hankintameno 1.1.	9,6	124,2	20,3	1,8	155,9
Lisäykset	0,2	2,0	1,1	6,4	9,7
Vähennykset	-0,5		-0,3		-0,8
Siirrot erien välillä			4,0	-4,0	0,0
Hankintameno 31.12.	9,3	126,2	25,1	4,2	164,8
Kertyneet poistot 1.1.	-8,6	-118,4	-14,2		-141,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,5		0,3		0,8
Tilikauden poistot	-0,2	-2,1	-2,1		-4,4
Kertyneet poistot 31.12.	-8,3	-120,5	-16,0		-144,8
Kirjanpitoarvo yhteensä	1,0	5,7	9,1	4,2	20,0
2014					
Hankintameno 1.1.	9,4	119,5	17,2	0,9	147,0
Lisäykset	0,2	4,7	0,5	3,6	9,0
Vähennykset					
Siirrot erien välillä			2,6	-2,7	-0,1
Hankintameno 31.12.	9,6	124,2	20,3	1,8	155,9
Kertyneet poistot 1.1.	-8,4	-117,1	-12,0		-137,5
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot					
Tilikauden poistot	-0,2	-1,3	-2,2		-3,7
Kertyneet poistot 31.12.	-8,6	-118,4	-14,2		-141,2
Kirjanpitoarvo yhteensä	1,0	5,8	6,1	1,8	14,7

10. Aineelliset hyödykkeet

M€	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
2015						
Hankintameno 1.1.	2,9	84,8	338,8		2,0	428,5
Lisäykset	1,7	1,3	24,4		3,5	30,9
Vähennykset		-0,1	-17,3		-0,1	-17,5
Siirrot erien välillä		0,1	0,0		-0,1	0,0
Hankintameno 31.12.	4,6	86,1	345,9		5,3	441,9
Kertyneet poistot 1.1.		-46,2	-228,1			-274,3
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		0,1	16,8			16,9
Tilikauden poistot		-5,0	-29,0			-34,0
Kertyneet poistot 31.12.		-51,1	-240,3			-291,4
Kirjanpitoarvo yhteensä	4,6	35,0	105,6		5,3	150,5

2014

Hankintameno 1.1.	2,9	81,3	318,8	1,8	404,8
Lisäykset		2,8	28,5	2,6	33,9
Vähennykset		-0,4	-9,9		-10,3
Siirrot erien välillä		1,1	1,4	-2,4	0,1
Hankintameno 31.12.	2,9	84,8	338,8	2,0	428,5
Kertyneet poistot 1.1.		-40,5	-208,5		-249,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		-0,7	9,0		8,3
Tilikauden poistot		-5,0	-28,6		-33,6
Kertyneet poistot 31.12.		-46,2	-228,1		-274,3
Kirjanpitoarvo yhteensä	2,9	38,6	110,7	2,0	154,2

11. Sijoitukset

M€	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet osakkuus-yrityksissä	Pääomalaina-saamiset*	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
----	-------------------------------------	------------------------------	-----------------------	--------------------------	----------

2015

Hankintameno 1.1.	23,8		0,0	0,5	24,3
Lisäykset					
Vähennykset	0,0		0,0	0,0	0,0
Hankintameno 31.12.	23,8			0,5	24,3
Kirjanpitoarvo yhteensä	23,8			0,5	24,3

2014

Hankintameno 1.1.	24,8		0,1	4,1	29,0
Lisäykset					
Vähennykset	-1,0		-0,1	-3,6	-4,7
Hankintameno 31.12.	23,8			0,5	24,3
Kirjanpitoarvo yhteensä	23,8			0,5	24,3

Yhtiön osuus osakkeista ja äänivallasta %

Konserniyritykset

Kiinteistö Oy Vantaan Valimotie 33, Helsinki	100,0
L&T Biowatti Oy, Helsinki	100,0
L&T Relations Oy, Helsinki	100,0
L&T Toimi Oy, Helsinki	100,0

Osakkuusyritykset

Suomen Keräystuote Oy	40,0
-----------------------	------

12. Saamiset

M€	2015	2014
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Lainasaamiset	39,5	22,6
Myyntisaamiset	1,2	1,6
Yhteensä	40,7	24,2
Siirtosaamiset		
Korot	0,2	0,3
Kela, työterveyshuollon korvaukset	1,1	1,4
Lakisääteiset henkilövakuutukset	0,7	2,1
Johdannaissopimuksiin perustuvat saamiset	0,0	0,1
Verosaamiset		0,0
Muut	2,3	1,8
Yhteensä	4,3	5,7

13. Oma pääoma

M€	2015	2014
Osakepääoma 1.1. / 31.12.	19,4	19,4
Käyvän arvon rahasto 1.1.	-0,4	-0,4
Hyödykejohdannaisten arvostus	0,3	
Käyvän arvon rahasto 31.12.	-0,1	-0,4
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	0,4	0,4
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi	0,1	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	0,6	0,4
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	79,1	86,0
Osingonjako	-28,9	-19,4
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi	0,2	
Omien osakkeiden lunastus	-4,7	-1,3
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	45,6	65,3
Tilikauden voitto	51,4	13,8
Oma pääoma 31.12.	116,8	98,5
Voitonjakokelpoiset varat		
Edellisten tilikausien voitto	45,6	65,3
Tilikauden voitto	51,4	13,8
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,6	0,4
Voitonjakokelpoisia varoja	97,5	79,5

14. Pakolliset varaukset

M€	2015	2014
Ympäristövaraukset	6,8	6,8
Eläkevastuut	0,6	0,6
Muut varaukset		0,1
Yhteensä	7,4	7,5

Ympäristövaraukset koskevat kaatopaikkojen jälkihoitokustannuksia.

15. Vieras pääoma

Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset lähivuosina

M€	2016*	2017	2018	2019	2020 ja myöh.
Lainat rahoituslaitoksilta	34,9	2,6	2,6	30,9	25,0

* Taseessa lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa

M€	2015	2014
Lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	0,2	0,3
Muut velat	1,7	3,4
Yhteensä	1,9	3,7
Siirtovelat		
Henkilöstökulut	43,5	43,3
Korot	0,3	0,3
Jätteenkäsittelymaksut	1,8	0,2
Muut jaksotetut kulut	5,7	3,8
Yhteensä	51,3	47,6

16. Annetut vakuudet, vastuusitoumukset ja muut vastuut

M€	2015	2014
Omista sitoumuksista		
Kiinnitykset vuokraoikeuteen	0,2	0,2
Muut vakuudet	0,1	0,2
Leasing- ja muut vuokravastuut		
Seuraavana vuonna erääntyvät vuokrat	5,5	2,9
Myöhempinä vuosina erääntyvät vuokrat	13,5	4,8
Yhteensä	19,0	7,7
Konserniyritysten puolesta		
Takaukset	9,9	9,2
Yhteisyritysten puolesta		
Takaukset		
Ympäristölupien edellyttämät pankkitakaukset	8,6	8,4

17. Johdannaisopimukset

Koronvaihtosopimukset

M€	2015	2014
Kohde-etuuden nimellisarvo	38,6	20,5
Käypä arvo	-0,4	-0,6

Hyödykejohdannaiset

M€	2015	2014
Diesel-swapsopimusten nimellisarvot	1,6	1,9
Käypä arvo	-0,6	-0,6

Hyödykejohdannaiset on tehty tulevien diesel-ostojen suojaamiseksi. Niiden käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinatietoihin.

Valuuttajohdannaiset

M€	2015	2014
Kohde-etuuden arvo		10,9
Käypä arvo		-0,1

Valuuttajohdannaiset on tehty valuuttamääräisten myyntien ja ostojen suojaamiseksi. Niiden käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinatietoihin.

Voitonjakoehdotus

Hallituksen esitys yhtiön voittoa koskeviksi toimenpiteiksi

Lassila & Tikanoja Oyj:n jakokelpoiset varat tilinpäätöksessä ovat 97 547 601,44 euroa, josta tilikauden voitto on 51 410 401,98 euroa. Yhtiön taloudellisessa tilanteessa ei ole tilikauden päättymisen jälkeen tapahtunut olennaisia muutoksia eikä myöskään OYL 13:2 §:ssä tarkoitettu maksukykyisyydesti vaikuta jakokelpoisten varojen määrään.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkoa tilikaudelta 2015 maksetaan 0,85 euroa osakkeelta.

Osinko maksetaan osakkeenomistajalle, joka on maksun täsmäytyspäivänä 21.3.2016 merkittynä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinko maksetaan 30.3.2016.

Maksun täsmäytyspäivänä 21.3.2016 yhtiön hallussa oleville omille osakkeille ei makseta osinkoa.

Varojenjakoehdotuksen tekemispäivänä osinkoon oikeuttavia osakkeita on 38 361 153 kappaletta, joten

osingon kokonaismäärä olisi	32 606 980,05 euroa
Jäljelle jäävät jakokelpoiset varat	64 940 621,39 euroa
Yhteensä	97 547 601,44 euroa

Hallituksen toimintakertomuksen ja vuoden 2015 tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 2. päivänä helmikuuta 2016

Heikki Bergholm	Eero Hautaniemi
Laura Lares	Sakari Lassila
Miikka Maijala	Pekka Ojanpää toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 11. päivänä helmikuuta 2016

KPMG Oy Ab

KHT-yhteisö

Lasse Holopainen

KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Lassila & Tikanoja Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Lassila & Tikanoja Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2015. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan taikka, rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 11. helmikuuta 2016

KPMG OY AB

Lasse Holopainen

KHT